

TRƯỜNG ĐẠI HỌC HOA LƯ
KHOA SƯ PHẠM TIỂU HỌC - MẦM NON

**BÁO CÁO KẾT QUẢ THỰC HIỆN
ĐỀ TÀI NGHIÊN CỨU KHOA HỌC SINH VIÊN**

**KHAI THÁC VÀ SỬ DỤNG TÁC PHẨM VĂN HỌC
NHẪM GIÁO DỤC TÌNH CẢM GIA ĐÌNH
CHO TRẺ MẪU GIÁO 5 - 6 TUỔI**

Chủ nhiệm đề tài: NGUYỄN THỊ NHUNG

Lớp: D14MN

Ngành: GIÁO DỤC MẦM NON

NINH BÌNH, 2023

TRƯỜNG ĐẠI HỌC HOA LƯ
KHOA SƯ PHẠM TIỂU HỌC - MẦM NON

**BÁO CÁO KẾT QUẢ THỰC HIỆN
ĐỀ TÀI NGHIÊN CỨU KHOA HỌC SINH VIÊN**

**KHAI THÁC VÀ SỬ DỤNG TÁC PHẨM VĂN HỌC
NHẪM GIÁO DỤC TÌNH CẢM GIA ĐÌNH
CHO TRẺ MẪU GIÁO 5 - 6 TUỔI**

Chủ nhiệm đề tài: NGUYỄN THỊ NHUNG

Các thành viên: HÀ THỊ HÀ VI

NGUYỄN THỊ QUỲNH

TRẦN LAN PHƯƠNG

PHẠM THỊ THU

Lớp: D14MN

Người hướng dẫn khoa học: ThS. NGUYỄN THỊ HƯƠNG LAN

Xác nhận của GV hướng dẫn

Chủ nhiệm đề tài

.....

.....

NINH BÌNH, 2023

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đề tài: “*Khai thác và sử dụng tác phẩm văn học nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi*” là sản phẩm quá trình nghiên cứu của tôi. Những số liệu nêu trong đề tài là đúng sự thật và chưa có ai công bố trong bất kì công trình nào khác. Trong đề tài có sự tham khảo một số tài liệu có nguồn gốc và được trích dẫn rõ ràng.

Ninh Bình, ngày 20 tháng 10 năm 2023

Tác giả

Nguyễn Thị Nhung

XÁC NHẬN CỦA NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC

Đề tài: “*Khai thác và sử dụng tác phẩm văn học nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi*” là công trình nghiên cứu của tác giả Nguyễn Thị Nhung. Những số liệu nêu trong đề tài là đúng sự thật và chưa có ai công bố trong bất kỳ công trình nào khác. Trong đề tài có sự tham khảo một số tài liệu có nguồn gốc và được trích dẫn rõ ràng

Ninh Bình, ngày 20 tháng 10 năm 2023

Người hướng dẫn khoa học

ThS. Nguyễn Thị Hương Lan

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU.....	vi
1. Tổng quan tình hình nghiên cứu thuộc lĩnh vực của đề tài.....	iv
2. Tính cấp thiết của đề tài.....	x
3. Mục tiêu nghiên cứu.....	xi
4. Đối tượng nghiên cứu.....	xi
5. Phạm vi nghiên cứu.....	xi
6. Cách tiếp cận và phương pháp nghiên cứu.....	xii
Chương 1 - CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ VIỆC KHAI THÁC VÀ SỬ DỤNG TÁC PHẨM VĂN HỌC NHẪM GIÁO DỤC TÌNH CẢM GIA ĐÌNH CHO TRẺ MẪU GIÁO 5 - 6 TUỔI.....	1
1.1. CÁC KHÁI NIỆM CƠ BẢN.....	1
1.2. TÁC PHẨM VĂN HỌC THIỂU NHI GIÀNH CHO TRẺ MẪU GIÁO 5-6 TUỔI	2
1.2.1. Một số đặc trưng cơ bản của TPVH thiếu nhi dành cho trẻ mầm non	2
1.2.2. Đặc điểm của trẻ 5-6 tuổi liên quan đến việc tiếp nhận tác phẩm văn học	9
1.3. Quá trình giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.....	14
1.3.1. Đặc điểm phát triển tình cảm gia đình của trẻ 5-6 tuổi	14
1.3.2. Mục tiêu, nhiệm vụ, nội dung giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ 5 - 6 tuổi....	15
1.3.3. Phương pháp giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.....	18
1.3.4. Hình thức tổ chức hoạt động giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.....	20
1.3.5. Phương tiện giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi... ..	24
1.3.6. Đánh giá mức độ phát triển tình cảm gia đình của trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.....	26
1.4. HỆ THỐNG TÁC PHẨM VĂN HỌC VỀ GIÁO DỤC TÌNH CẢM GIA ĐÌNH SỬ DỤNG TRONG TRƯỜNG MẦM NON.....	27
1.5. Ý NGHĨA CỦA VIỆC KHAI THÁC TÁC PHẨM VĂN HỌC VỚI VIỆC GIÁO DỤC TÌNH CẢM GIA ĐÌNH CHO TRẺ MẪU GIÁO 5-6 TUỔI.....	29
KẾT LUẬN CHƯƠNG 1.....	31
Chương 2 - KHAI THÁC VÀ SỬ DỤNG TÁC PHẨM VĂN HỌC NHẪM GIÁO DỤC TÌNH CẢM GIA ĐÌNH CHO TRẺ MẪU GIÁO 5 - 6 TUỔI.....	32
2.1. TIÊU CHÍ ĐÁNH GIÁ MỨC ĐỘ PHÁT TRIỂN TÌNH CẢM GIA ĐÌNH CỦA TRẺ MẪU GIÁO 5 - 6 TUỔI.....	32
2.2. THỐNG KÊ NHỮNG TPVH VỀ TÌNH CẢM GIA ĐÌNH CHO TRẺ 5 - 6 TUỔI.....	33

2.2.1. Thống kê những tác phẩm thơ giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi.....	33
2.2.2. Thống kê những tác phẩm truyện giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi	34
2.2.3. Thống kê những câu ca dao, đồng dao, tục ngữ, câu đố giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ 5 - 6 tuổi.....	36
2.3. KHAI THÁC TÁC PHẨM VĂN HỌC NHẪM GIÁO DỤC TÌNH CẢM GIA ĐÌNH CHO TRẺ MẪU GIÁO 5 - 6 TUỔI.....	36
2.3.1. Quy trình khai thác tác phẩm văn học nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi.....	36
2.3.2. Nội dung khai thác tác phẩm văn học nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi.....	39
2.4. ĐỀ XUẤT CÁCH SỬ DỤNG TÁC PHẨM VĂN HỌC NHẪM GIÁO DỤC TÌNH CẢM GIA ĐÌNH CHO TRẺ MẪU GIÁO 5 - 6 TUỔI.....	53
2.4.1. Sử dụng tác phẩm trong hoạt động học “Làm quen với tác phẩm văn học” ..	53
2.4.2. Hướng dẫn sử dụng tác phẩm văn học nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi.....	54
2.4.3. Một số kế hoạch sử dụng tác phẩm văn học nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi.....	55
Kết luận chương 2.....	72
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ.....	73
1. Kết luận.....	73
2. Kiến nghị.....	73
TÀI LIỆU THAM KHẢO	
PHỤ LỤC	

BẢNG KÍ HIỆU VÀ CHỮ VIẾT TẮT

Từ viết tắt	Nghĩa của từ
TCGD	Tình cảm gia đình
GD	Giáo dục
GDMN	Giáo dục mầm non
GVMN	Giáo viên mầm non
MN	Mầm non
TPVH	Tác phẩm văn học

MỞ ĐẦU

1. Tổng quan tình hình nghiên cứu thuộc lĩnh vực của đề tài

1.1. Những nghiên cứu trong nước

Văn học thiếu nhi là những tác phẩm viết về thiếu nhi và viết cho thiếu nhi do người lớn hoặc trẻ em sáng tác, được nhìn qua lăng kính trẻ thơ, có nội dung hướng đến giáo dục, bồi dưỡng tâm hồn, nhân cách trẻ em ở mọi lứa tuổi khác nhau. Có thể coi những sáng tác viết cho thiếu nhi bao gồm: những tác phẩm viết cho trẻ em tuổi mầm non; những tác phẩm viết cho thiếu niên, nhi đồng; những tác phẩm viết cho tuổi mới lớn. Văn học thiếu nhi có vai trò quan trọng trong việc giáo dục toàn diện nhân cách trẻ em cả về đạo đức, trí tuệ và tình cảm thẩm mỹ. Ở lứa tuổi mầm non, với tâm hồn thơ ngây, trong trắng, chưa có nhiều những trải nghiệm cá nhân, nhận thức về thế giới xung quanh ở mức cảm tính, nên việc tiếp xúc với cái đẹp lấp lánh của ngôn từ và trí tưởng tượng phong phú trong tác phẩm văn học thiếu nhi sẽ là cơ sở để các em rung động và cảm nhận được vẻ đẹp về một thế giới bao la đầy âm thanh, màu sắc và sự huyền ảo.

Trong lời mở đầu cuốn “Văn học thiếu nhi với giáo dục trẻ em lứa tuổi mầm non” tác giả Lã Thị Bắc Lý đã khẳng định rằng “Việc đưa TPVH vào các hoạt động học tập như là một phương tiện dạy học đã được các giáo viên sử dụng tương đối linh hoạt. Hầu hết giáo viên đã biết sử dụng thế mạnh của văn học vào mục đích dạy học của từng môn nhằm phát huy khả năng nhận thức của trẻ...”[11]. Tác giả cũng đã chỉ ra ý nghĩa của TPVH trong việc giúp trẻ nhận biết các hiện tượng tự nhiên, nhận biết thế giới cỏ cây hoa lá, thế giới đồ vật, tình cảm của con người với con người,... Các giáo viên MN phải luôn ý thức được sự cần thiết của việc sưu tầm, lựa chọn thêm các tác phẩm khác từ nhiều nguồn tư liệu để có thể cho trẻ luôn được tiếp xúc với các tác phẩm mới ở mọi lúc, mọi nơi. Bên cạnh đó, một vấn đề cũng quan trọng không kém là bản thân giáo viên phải rèn luyện kỹ năng đọc, nâng cao khả năng và trình độ cảm thụ TPVH thì mới có thể truyền dạy được cái hay, cái đẹp của tác phẩm tới trẻ. Đây là điều hết sức ý nghĩa giúp cho các GVMN có thể lựa chọn khai thác.

Tác giả Nguyễn Ánh Tuyết khẳng định: “*Nếu đứng ở phương diện sư phạm thì có thể coi đây là một phương tiện giáo dục tuyệt vời*”. Không cần phải đao to búa lớn, không cần đến những điều răn dạy khô khan hay mệnh lệnh áp đặt mà bằng cách nhìn, cách cảm, cách nghĩ của trẻ thơ, bằng chính ngôn ngữ của các cháu, nhà thơ đã làm cho công tác giáo dục của mình trở

nên nhẹ nhàng, thấm sâu vào lòng con trẻ. Những bài thơ đó thường mang nội dung sâu sắc và phong phú về nhiều mặt mà trẻ lại dễ dàng tiếp nhận, dễ thuộc, dễ nhớ” [25].

Tác giả Hà Nguyễn Kim Giang cho rằng: “ Cho trẻ làm quen với văn học góp phần mở rộng nhận thức phát triển trí tuệ, giáo dục đạo đức, giáo dục thẩm mỹ, phát triển ngôn ngữ, hứng thú đọc sách, kỹ năng đọc và kể tác phẩm cho trẻ” [2]. Theo tác giả văn học xây dựng hình tượng bằng chất liệu ngôn từ, các tác phẩm văn học được xây dựng không chỉ góp phần mở rộng nhận thức, giáo dục thẩm mỹ, phát triển ngôn ngữ, hứng thú đọc sách mà còn có ý nghĩa to lớn trong việc hình thành nhân cách, giáo dục đạo đức cho trẻ em. Tác giả cũng đưa ra một số nguyên tắc khi lựa chọn tác phẩm văn học cho trẻ mẫu giáo cùng với các phương pháp, hình thức tổ chức hoạt động này ở trường mầm non: “Việc lựa chọn tác phẩm văn học phù hợp với tâm lý nhận thức, phù hợp với mục đích giáo dục trở thành một nhiệm vụ quan trọng đặt ra trước các nhà sư phạm” [2]. Qua đó tác giả nhấn mạnh tầm quan trọng của việc lựa chọn các tác phẩm văn học trong quá trình giáo dục trẻ mầm non.

Tác giả Lã Thị Bắc Lý đã dành nhiều tâm huyết và công sức để nghiên cứu về văn học với giáo dục trẻ thơ, có thể kể tới những công trình nghiên cứu văn học tiêu biểu dành cho trẻ em như: *Văn học thiếu nhi với giáo dục trẻ em lứa tuổi mầm non* [11], *Giáo trình Văn học trẻ em* [9], *Tổ chức các hoạt động ở trường mầm non*[5] .... Trong các công trình nghiên cứu trên, tác giả đặc biệt đi sâu phân tích những ví dụ cụ thể về vai trò của văn học với giáo dục thẩm mỹ, giáo dục đạo đức, giáo dục trí tuệ và phát triển ngôn ngữ cho trẻ mầm non. Cũng theo tác giả: “*Văn học thiếu nhi có vai trò quan trọng đối với sự hình thành và phát triển nhân cách con người ngay từ thuở ấu thơ, là hành trang cho mỗi người trên suốt đường đời*”[9,5].

Nhiều tác giả, nhà giáo dục đã sáng tác hoặc sưu tầm, hệ thống thành các tuyển tập TPVH thiếu nhi dành cho trẻ mầm non với nhiều chủ đề khác nhau, trong đó có tình cảm gia đình như sách của tác giả Lê Thu Hương với “Tuyển chọn trò chơi, bài hát, thơ ca, truyện, câu đố theo chủ đề cho trẻ 5-6 tuổi” [6], Đặng Thu Quỳnh, Phạm Thị Sửu với “Tuyển chọn truyện kể cho trẻ”[19], Vũ Thị Diệu Thúy với “Phương pháp đọc kể diễn cảm tác phẩm văn học trong trường mầm non”[20], Nguyễn Thị Tuyết Nhung, Phạm Thị Việt với “Phương pháp cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học”[15]... Nguồn tác phẩm văn học trẻ em dồi dào này đã cung cấp cho trẻ lượng kiến thức xung quanh phong phú,

đặc biệt hơn là tình cảm gia đình, thông qua những tác phẩm thơ, truyện... Mặt khác, những tác phẩm văn học giành cho trẻ em lứa tuổi mầm non về chủ đề gia đình chưa được nghiên cứu khai thác và sử dụng một cách sâu sắc. Vì thế, mà số lượng còn đang hạn chế và cần lựa chọn một cách hợp lý để sao cho phù hợp với trẻ lứa tuổi mầm non.

Ngoài ra, các khóa luận tốt nghiệp, đề tài NCKH của sinh viên trường Đại học Hoa Lư như đề tài của các tác giả Văn Thu Hiền, Lê Thị Hiền, Lê Thuỳ Dương [8], Dương Thị Mai [14], Dương Thị My [13],... góp phần làm rõ lí luận và thực tiễn việc giáo dục trẻ qua TPVH mà đề tài tiếp thu và phát triển.

1.2. Những nghiên cứu ở nước ngoài

Văn học nước ngoài cũng có rất nhiều tác giả quan tâm viết cho thiếu nhi, điển hình là các truyện của Lep Tônxtôi, thơ của Mácxăxt, truyện ngụ ngôn La Phôngten, cổ tích Anđécxen, truyện ngắn của Perôn...

Truyện cổ tích của Anđécxen mang giá trị giáo dục tốt, Anđécxen là nhà văn Đan Mạch ông đã sáng tác ra những câu chuyện hấp dẫn, có ý nghĩa sâu xa và sức cuốn hút kì lạ, ông hiểu rõ cuộc sống vất vả cay đắng của người dân lao động và đặc biệt ca ngợi tình cảm gia đình như câu chuyện “*Cô bé bán diêm*” đó là tình cảm gắn kết giữa cô bé mồ côi cha mẹ với người bà đã mất của mình giữa mùa đông giá rét...[10].

Truyện cổ Grim, là một sưu tập lớn của anh em người Đức, tác giả đã dành rất nhiều tâm huyết khi viết về trẻ em, đọc truyện không những chỉ thấy lòng mình ấm áp hẳn lên vì nội dung nhân đạo của truyện mà còn làm cho trí óc sắc sảo thêm lên vì những kinh nghiệm về cuộc sống, giá trị thẩm mỹ được thỏa mãn vì nghệ thuật kể chuyện trong sáng mà hấp dẫn của tác phẩm. Đến với thế giới truyện cổ Grim người đọc không thể không nhắc đến những câu chuyện về tình cảm gia đình như truyện “*Bảy con quạ*” kể về một cô bé can đảm, gan dạ để thấy được tình cảm gắn kết của người em trong gia đình với nhau hay truyện “*Chú sói và bảy chú dê con*” để thấy được sự khôn ngoan, nghe lời mẹ dặn chống lại chú sói khi mẹ vắng...

Lep Tônxtôi - cũng có đóng góp vào kho tàng văn học thế giới dành cho thiếu nhi số lượng tác phẩm đồ sộ. Các tác phẩm đều có tác động sâu sắc đối với tâm hồn trẻ thơ, mang đến cho các em những bài học tri thức, đạo đức, những lời khuyên về cách ứng xử, cách sống một cách nhẹ nhàng, dễ hiểu, dễ nhớ như “*Phi-li-póc*”, “*Ba con gấu*”, “*Sư tử và con chó con*” [31]. Truyện “*Người đi săn và con vượn*” khơi gợi ở không chỉ trẻ em mà với mọi bạn đọc

nổi xót xa, ân hận qua biểu hiện của người thợ săn vì đã gây ra cái chết thương tâm cho con vượn mẹ đang nuôi con bú; hình ảnh về hành động ôm chặt con vào ngực cho con bú lần cuối, vắt sữa ra cái lá để bên cạnh để con được uống thêm chút sữa khi mẹ đã gục xuống đã tác động mạnh mẽ vào xúc cảm, tình cảm của người đọc, người nghe để trẻ nhận ra rằng tình cảm mẹ con vô cùng sâu sắc và thiêng liêng...

Đặc điểm của trẻ mầm non là rất ngây thơ, hồn nhiên và trong sáng, vì vậy các hình tượng văn học sẽ dễ dàng làm tâm hồn các em rung động. Tác giả A.V Zaporozetx đề cao vai trò của TPVH trong việc giáo dục đạo đức cho trẻ mầm non. Tác giả cho rằng: "Trong số những phương pháp tạo ý niệm đạo đức, văn học nghệ thuật chiếm một vị trí đặc biệt. Cần cho trẻ nghe những tác phẩm dễ hiểu, trong đó nổi lên nội dung đạo đức - thái độ tốt đối với con người, khiêm tốn, lao động hòa thuận, dũng cảm" [23.26]

Tiếp xúc với các tác phẩm văn học với những hình tượng, nhân vật và nội dung gần gũi không chỉ làm phong phú về nhận thức mà còn làm giàu tâm hồn mỗi con người. Nhà tâm lý học người Nga L.X.Vugoxki cho rằng: "Tác phẩm nghệ thuật không tách rời cuộc sống, trái lại nó phản ánh cuộc sống một cách có nghệ thuật. Bởi thế cho trẻ được tiếp xúc với tác phẩm nghệ thuật là việc làm cần thiết" [23.27].

Nhà nghiên cứu phê bình văn học Nga V.G.Bielinxki từng nói: "Một tác phẩm viết cho thiếu nhi là để giáo dục mà giáo dục là một sự nghiệp vĩ đại vì nó quyết định số phận con người" [28,79]. Qua đó khẳng định và đề cao vai trò của TPVH trong giáo dục, đặc biệt là hình thành và phát triển nhân cách con người.

Số lượng tác phẩm văn học nước ngoài rất phong phú, tuy nhiên số lượng các tác phẩm khi đưa vào giảng dạy vẫn còn đang hạn chế, nên việc truyền đạt cho trẻ hiểu về tác phẩm văn học thuộc chủ đề gia đình vẫn còn đang gặp khó khăn. Do vậy, các giáo viên mầm non phải luôn chú ý đến việc đọc, tìm hiểu để nâng cao trình độ hiểu biết về tác phẩm văn học nước ngoài. Đây là điều hết sức quan trọng khi sử dụng, khai thác tác phẩm một cách hiệu quả để giáo dục trẻ về tình cảm gia đình ở trường mầm non.

Những công trình nghiên cứu trên khẳng định việc sử dụng và khai thác TPVH cho trẻ em là phù hợp. Tuy nhiên, chưa có công trình nào hướng dẫn cụ thể cách khai thác và sử dụng TPVH nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ MG 5-6 tuổi. Do vậy, đề tài này kế thừa lí luận của các nghiên cứu trên để làm

rõ cách khai thác và sử dụng TPVH nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.

2. Tính cấp thiết của đề tài

Gia đình là nơi đầu tiên đặt nền móng xây dựng nhân cách, tâm hồn cho trẻ ngay khi trẻ mới lọt lòng mẹ. Thông qua lời ru, tiếng hát, câu ca dao chứa đựng những tình cảm của bà, của mẹ. Đặc biệt là sự yêu thương, âu yếm, ân cần, trìu mến của mẹ đối với con, đó là sợi dây vô hình gắn kết tình cảm của trẻ với những người thân yêu trong gia đình và cũng sẽ trở thành dấu ấn quan trọng trong sự trưởng thành của trẻ sau này.

Giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ là giáo dục những điều hay lẽ phải của chuẩn mực đạo đức gia đình trong nền văn hóa truyền thống của dân tộc, giáo dục về lối sống lành mạnh, những tình cảm, phẩm chất đạo đức tốt đẹp trong gia đình, mối quan hệ giữa các thành viên trong gia đình, các phẩm chất tốt đẹp của con người Việt Nam. Đó là tình yêu thương, lòng kính trọng dành cho ông bà, cha mẹ và các thành viên họ hàng ruột thịt. Từ đó giáo dục cho trẻ biết trân trọng, giữ gìn, phát huy những giá trị truyền thống tốt đẹp của gia đình, biết yêu thương mọi người, kính trên nhường dưới. Cùng với nhiệm vụ giáo dục trí tuệ, phát triển thể chất, ngôn ngữ, tình cảm đạo đức, thẩm mỹ thì nội dung giáo dục tình cảm gia đình chính là giáo dục nhân cách, đạo đức để tạo nên thế hệ trẻ có đủ cả tài lẫn đức rất cần thiết cho sự phát triển của gia đình cũng như toàn xã hội. Điều đó góp phần khẳng định giáo dục tình cảm gia đình luôn là nội dung giáo dục đầu tiên và có tầm quan trọng quyết định việc hình thành nhân cách của trẻ nói chung và trẻ MG 5-6 tuổi nói riêng.

Trẻ mẫu giáo lớn 5-6 tuổi là giai đoạn trẻ đã sử dụng thành thạo tiếng mẹ đẻ trong sinh hoạt hàng ngày, trẻ sử dụng ngữ âm và ngữ điệu một cách phù hợp với nội dung giao tiếp hay câu chuyện mà trẻ kể. Trẻ thơ vốn đã sẵn trong đầu trí tưởng tượng phong phú nên khi gặp những yếu tố kì ảo, đẹp đẽ trong các TPVH thì trí tưởng tượng ở trẻ càng được thăng hoa, giúp các em phát triển trí tuệ và thưởng thức cái đẹp, tâm hồn nhạy cảm, tinh tế hơn. Văn học dành cho những “bạn đọc đặc biệt” này phù hợp với thị hiếu, với tâm lý nhằm hướng trẻ đạt tới chân - thiện - mỹ và đặc biệt hơn là góp phần phát triển nhân cách ban đầu cho trẻ. Những đặc điểm này là một lợi thế để trẻ tham gia vào hoạt động làm quen với TPVH. Trẻ mẫu giáo chưa biết đọc văn bản, các em tiếp nhận TPVH qua trung gian là giáo viên và người lớn. Đối với trẻ mẫu giáo lớn, các em đã có khả năng suy nghĩ sâu về nội dung TPVH và hiểu một số đặc

trung của hình thức thể hiện nội dung. Trẻ có thể nhớ được nội dung các truyện ngắn và kể lại được tác phẩm một cách diễn cảm nhờ sự giúp đỡ của giáo viên, đồng thời trẻ cũng có thể đóng kịch được những tác phẩm đã được nghe hay được chuyển thể kịch bản. Các em thuộc rất nhanh các bài thơ có vần và đọc lại một cách diễn cảm. Nhờ sự phát triển của tư duy, nhận thức, trẻ có thể nhận xét, đánh giá tác phẩm, từ đó trẻ nhận biết được hình tượng nghệ thuật và yếu tố được tác giả thể hiện trong tác phẩm.

Thực tế có rất nhiều các phương tiện và hình thức khác nhau có thể giáo dục trẻ về tình cảm gia đình, tuy nhiên phương pháp dùng tác phẩm văn học dành cho thiếu nhi có vai trò to lớn đối với việc giáo dục nhận thức cho trẻ về tình cảm. Ngay từ rất sớm trẻ đã được tiếp xúc với các tác phẩm văn học, các câu chuyện dân gian, các tác phẩm thơ, truyện hiện đại đã gieo vào lòng các em sự yêu mến với thế giới xung quanh, giúp cho các em hiểu về chuẩn mực đạo đức và nền văn hóa truyền thống của dân tộc.

Trong quá trình đi kiến tập tại trường mầm non, thông qua việc dự giờ cho trẻ MG 5-6 tuổi làm quen với tác phẩm văn học và một số hoạt động giáo dục khác. Nhận thấy rằng, các giáo viên mầm non đã sử dụng một số bài thơ, câu chuyện để giáo dục trẻ về tình cảm gia đình. Tuy nhiên việc lựa chọn và sử dụng một số bài thơ câu chuyện chưa thực sự phù hợp với độ tuổi của trẻ, chưa sử dụng hợp lí các câu hỏi khai thác thông tin giúp trẻ khám phá về tình cảm gia đình. Thông qua hoạt động kể chuyện, đọc thơ, khai thác nội dung những TPVH phù hợp sẽ là hình thức hiệu quả giúp trẻ có cách cư xử đúng, có hành vi tốt.

Xuất phát từ những lý do trên, chúng tôi nghiên cứu đề tài: ***“Khai thác và sử dụng tác phẩm văn học nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi”***

3. Mục tiêu nghiên cứu

Nghiên cứu cơ sở lý luận của việc khai thác tác phẩm văn học nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ MG 5-6 tuổi, từ đó thực hiện khai thác TPVH và bước đầu đề xuất cách sử dụng TPVH nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ MG 5-6 tuổi.

4. Đối tượng nghiên cứu

Khai thác và sử dụng TPVH nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ MG 5 - 6 tuổi.

5. Phạm vi nghiên cứu

- Nghiên cứu TPVH để giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ MG 5-6 tuổi:

+ Xác định nội dung giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ MG 5-6 tuổi qua TPVH.

+ Xây dựng câu hỏi giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ MG 5-6 tuổi qua TPVH.

+ Xác định thời điểm, cách thức giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ MG 5-6 tuổi qua TPVH.

- Thời gian nghiên cứu: Từ tháng 12 năm 2022 đến tháng 11 năm 2023.

6. Cách tiếp cận và phương pháp nghiên cứu

6.1. Cách tiếp cận

Tiếp cận từ lý thuyết đến ứng dụng thực tiễn

6.2. Phương pháp nghiên cứu

Đề tài sử dụng nhóm phương pháp nghiên cứu lý luận bao gồm:

- Thu thập các tài liệu có liên quan đến đề tài.
- Phân tích, so sánh, hệ thống hoá, khái quát hoá các vấn đề nghiên cứu có liên quan đến đề tài nhằm xây dựng cơ sở lý luận cho đề tài

Chương 1 - CƠ SỞ LÝ LUẬN CỦA VIỆC KHAI THÁC VÀ SỬ DỤNG TÁC PHẨM VĂN HỌC NHẪM GIÁO DỤC TÌNH CẢM GIA ĐÌNH CHO TRẺ MẪU GIÁO 5 - 6 TUỔI

1.1. Các khái niệm cơ bản

1.1.1. Tác phẩm văn học thiếu nhi

Là những tác phẩm viết về thiếu nhi và viết cho thiếu nhi do người lớn hoặc trẻ em sáng tác, được nhìn qua lăng kính trẻ thơ, có nội dung hướng đến giáo dục, bồi dưỡng tâm hồn, nhân cách trẻ em ở mọi lứa tuổi khác nhau. Văn học thiếu nhi bao gồm những câu chuyện, sách, tạp chí và những bài thơ được làm cho trẻ em. Văn học thiếu nhi hiện đại được phân loại theo hai cách khác nhau: thể loại hoặc nhắm tới độ tuổi của đối tượng độc giả.

1.1.2. Giáo dục

Là hoạt động nhằm tác động một cách có hệ thống đến sự phát triển tinh thần, thể chất của một số đối tượng nào đó làm cho đối tượng ấy dần dần có được những phẩm chất năng lực như yêu cầu đề ra [17,394].

1.1.3. Tình cảm

Là sự rung động trong lòng trước một đối tượng nào đó: Tình cảm đi đôi với lí trí, thấu tâm tư tình cảm [17,996].

- Tình cảm là thái độ ổn định của con người đối với hiện thực xung quanh và với bản thân mình, nó là một thuộc tính tâm lý của nhân cách. Tình cảm nói lên thái độ của con người theo hướng yêu-ghét, mang lại xúc cảm tích cực hoặc tiêu cực cho con người.

Tình cảm có các mức độ:

- Màu sắc xúc cảm của cảm giác (đơn vị nhỏ nhất để tạo nên xúc cảm) là mức độ thấp nhất của tình cảm, là sắc thái xúc cảm đi kèm với một quá trình cảm giác. Nó xảy ra trong một thời gian ngắn, tính chủ thể không rõ ràng.

- Xúc cảm (emotion) là mức độ thứ hai của tình cảm, là những rung cảm của con người, xảy ra mạnh, nhanh và rõ ràng so với màu sắc của cảm giác. Xúc cảm mang tính rõ nét hơn màu sắc của cảm giác.

- Tâm trạng và xúc động.

+ Xúc động là cảm xúc mạnh mẽ tương đối ngắn [17]. Nó thường xảy ra rất nhanh, mạnh, ở đó con người thường không làm chủ được hành vi của mình, có thể làm tê liệt nhận thức, không ý thức được hậu quả của hành động.

+ Tâm trạng có cường độ vừa phải và yếu, vừa phải tồn tại trong một thời gian tương đối dài, nó ảnh hưởng đến hành vi của con người. Con người thường không lí giải được nguyên nhân của nó.

1.1.4. Gia đình

Là một cộng đồng người sống chung thành một đơn vị nhỏ nhất định trong xã hội, gắn bó với nhau bằng quan hệ hôn nhân và dòng máu thường bao gồm vợ chồng, cha mẹ và con cái[17,996]. Mỗi người sinh ra và lớn lên đều có một gia đình và đồng thời chịu ảnh hưởng của ba môi trường giáo dục chính là: Gia đình, nhà trường và xã hội

- Trước hết cha mẹ phải là tấm gương của con
- Gia đình được xây dựng trên cơ sở bình đẳng và tôn trọng lẫn nhau
- Giáo dục các em thông qua truyền thống gia đình
- Giáo dục bằng nêu gương

Có rất nhiều định nghĩa về gia đình, tùy theo góc độ tiếp cận, lý thuyết và ứng dụng, đối tượng được giáo dục gia đình. Dựa vào những quan điểm của các nhà nghiên cứu, có thể hiểu: “Gia đình là một nhóm nhỏ xã hội, các thành viên trong nhóm có quan hệ gắn bó với nhau qua hôn nhân, huyết thống, tâm-sinh lí, có chung các giá trị vật chất, tinh thần tương đối ổn định trong các giai đoạn phát triển lịch sử xã hội”.

1.1.5. Tình cảm gia đình: Là sự rung động trong lòng trước một đối tượng nào đó: Tình cảm đi đôi với lí trí, thấu tâm tư tình cảm [17] hay đó là tình cảm thiêng liêng giữa những người có máu mủ, trước hết đó là tình cảm của những người thân trong gia đình với nhau. Đó là tình mẫu tử, tình phụ tử, tình anh em, tình cảm ông cháu, tình cảm bà cháu.

1.1.6. Khai thác và sử dụng tác phẩm văn học nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi: là cách thức nhà giáo dục khai thác và sử dụng tác phẩm văn học làm phương tiện để giáo dục tình cảm, mối quan hệ giữa các thành viên trong gia đình, hình thành những phẩm chất tốt đẹp theo những chuẩn mực đạo đức xã hội, phù hợp với nền văn hóa dân tộc, qua từng tác phẩm văn học cho trẻ 5-6 tuổi, nhằm góp phần thực hiện mục tiêu giáo dục mầm non là phát triển toàn diện nhân cách trẻ.

1.2. Tác phẩm văn học thiếu nhi dành cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

1.2.1. Một số đặc trưng cơ bản của tác phẩm văn học thiếu nhi

Văn học cần mang lại cho trẻ thơ cái đẹp cái cao quý, cái chân, cái thiện. V.G Biêlinxki đã từng nói: “Một cuốn sách viết cho thiếu nhi là để giáo

dục, mà giáo dục là một sự nghiệp vĩ đại, vì nó quyết định số phận con người”[11,26]. Vì thế, ngoài những đặc điểm của văn học nói chung, văn học thiếu nhi dành cho trẻ mầm non còn có những đặc trưng sau:

a. Đặc trưng về nội dung

Là những sáng tác phù hợp với tâm lí lứa tuổi khác nhau của trẻ em, được “nhìn đôi mắt trẻ thơ” và xuất phát từ cảm xúc hồn nhiên, trong trẻo, tự nhiên “như trẻ thơ”. Mỗi lần sáng tác cho các em là một lần người viết được “sống lại” tuổi thơ của mình và hòa đồng tâm hồn với trẻ thơ. Thế giới xung quanh trẻ luôn vui tươi, trong trẻo. Niềm vui như là một lẽ sống tự nhiên của các em - từ cách nhìn, cách nghe, cách cảm, cách nghĩ, trí tưởng tượng...

Có vai trò quan trọng trong việc giáo dục toàn diện nhân cách trẻ em cả về đạo đức, trí tuệ và tình cảm thẩm mỹ. Ở lứa tuổi mầm non, với tâm hồn thơ ngây, trong trắng, chưa có nhiều những trải nghiệm cá nhân, nhận thức về thế giới xung quanh ở mức cảm tính..., nên việc tiếp xúc với cái đẹp lấp lánh của ngôn từ và trí tưởng tượng phong phú trong tác phẩm VHTN sẽ là cơ sở để các em rung động và cảm nhận được vẻ đẹp về một thế giới bao la đầy âm thanh, màu sắc và sự huyền bí.

Phù hợp với thị hiếu, tâm lí các em và hướng dẫn tới cái đẹp chân - thiện - mỹ. Trẻ em ở lứa tuổi mầm non là những “bạn đọc đặc biệt” (chưa biết đọc, biết viết, được tiếp xúc với văn học thiếu nhi chủ yếu là qua lời đọc, lời kể của ông bà, cha mẹ, thầy cô...), cho nên VHTN viết cho các em phải đặc biệt quan tâm đến đặc điểm tâm lí lứa tuổi và những sở thích của trẻ nhỏ. Các em vốn rất yêu cái đẹp, cái tốt, cái thực; vì vậy các nhà văn cần nắm được những đặc điểm tâm lí của trẻ để thỏa mãn những nhu cầu ấy một cách tự nhiên.

VHTN có vai trò quan trọng trong việc phát triển ngôn ngữ cho trẻ. Giúp trẻ mở rộng vốn từ, đặc biệt là từ ngữ nghệ thuật, giúp trẻ phát triển lời nói mạch lạc, giúp trẻ nâng cao khả năng biểu đạt, đây là phương tiện quan trọng để hình thành và phát triển nhân cách cho trẻ. Một con người không thể hoàn thiện về nhân cách nếu như không hiểu và yêu ngôn ngữ mẹ đẻ của mình[11,63].

Những tác phẩm thơ, truyện của trẻ tự viết cho mình hay của người lớn viết cho các em phải rất hồn nhiên, vui tươi, ngộ nghĩnh và trong sáng. Những tác phẩm thơ, truyện do chính các em sáng tác bao giờ cũng thể hiện những xúc cảm chân thành, hồn nhiên, trong trẻo...như chính bản tính của trẻ thơ. Qua cái nhìn “trong veo” ấy, cuộc sống xung quanh các em.

Văn học thiếu nhi với các thể loại khác nhau chính là một phương tiện giáo dục rất hữu hiệu đối với trẻ nhỏ. Mỗi bài thơ, câu chuyện về tình cảm gia đình đều mang ý nghĩa giáo dục nhẹ nhàng mà sâu lắng và là phương tiện trực quan bằng lời tác động về mặt thính giác, là cơ sở để trẻ tiếp thu những hình tượng nghệ thuật được vẽ nên cho mỗi tác phẩm và giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ. Ví dụ: Tình cảm ông, bà - cháu; bố mẹ - con...Do vậy, tác phẩm văn học dành cho trẻ em là một trong những phương tiện hữu hiệu để hình thành và phát triển nhân cách toàn diện cho trẻ vì văn học có thể tác động từ từ, bền bỉ các giá trị nhân văn tới nhân cách của trẻ.

Tác giả Lã Thị Bắc Lý đã chỉ rõ những vai trò của tác phẩm văn học dành cho trẻ em với giáo dục trẻ em lứa tuổi mầm non gồm:

- + TPVH với giáo dục thẩm mỹ cho trẻ em lứa tuổi mầm non
- + TPVH với giáo dục lòng nhân ái cho trẻ em lứa tuổi MN
- + TPVH với giáo dục trí tuệ cho trẻ em lứa tuổi mầm non
- + TPVH với phát triển ngôn ngữ cho trẻ em lứa tuổi mầm non [11,3].

b. Đặc trưng về nghệ thuật

Thứ nhất, yếu tố truyện trong thơ và yếu tố thơ trong truyện thể hiện rõ trong thơ dành cho trẻ em:

**** Yếu tố truyện trong thơ:***

Một tác phẩm văn học dành cho trẻ em khi đọc lên không chỉ tâm hồn trẻ thích mà tất cả bạn đọc ở mọi lứa tuổi đều cũng sẽ rất thích vì nó có chút gì đó vừa gần gũi vừa đời thường mà lại vui tươi, đôi khi còn rất ly kỳ, lý thú thu hút bạn đọc. Bởi lẽ mỗi bài thơ viết cho các em gần như là một mẩu chuyện hoặc chứa đầy yếu tố truyện. Điều đó khiến cho các em dễ hiểu, dễ cảm nhận và thuộc lòng những vần thơ [8,26]. Ngoài những bài thơ vốn là truyện thơ như “*Quạt cho bà ngủ, Dỗ bé, Mẹ và con*”...Hay trong bài thơ “*Dán hoa tặng mẹ*” của tác giả Khải Minh:

*Cô cho mang về nhà
Nói rằng: “Con biếu mẹ
Quà ngày tết tháng ba”
Xoa đầu em mẹ bảo:
“Con dán đẹp thế à?
Mẹ cảm ơn cô giáo
Dạy con tặng mẹ hoa”.*

Có thể thấy em bé đã luôn nhớ đến và muốn dành tặng cho mẹ những điều thật đẹp đẽ trong một ngày đặc biệt. Và mẹ cũng rất dịu dàng yêu thương với cử chỉ xoa đầu con và khen con dán hoa thật đẹp. Bên cạnh đó, mẹ cũng khéo léo dạy con biết cảm ơn và tôn trọng cô giáo khi chính người mẹ đã ân cần nói cùng với con “mẹ cảm ơn cô giáo, dạy con mẹ tặng hoa”.

* *Yếu tố thơ trong truyện:*

Các tác phẩm truyện viết cho trẻ em lôi cuốn, hấp dẫn, có sức cảm hóa lạ lùng, mạnh mẽ được các em là vì luôn lấp lánh chất thơ. Chất thơ giúp trẻ em sau khi được nghe ông bà, cha mẹ kể chuyện, gấp sách lại vẫn thấy bao nhiêu điều kì diệu, “bám chặt” lấy tâm hồn, tình cảm và chấp cánh cho những ước mơ, khát vọng của tuổi thơ [11,27].

Yếu tố thơ trong truyện lại như một chất xúc tác làm cho câu chuyện có thêm sự lôi cuốn, hấp dẫn mạnh mẽ. Mỗi câu truyện viết cho các em là những bài học nhẹ nhàng mà sâu lắng. Chất thơ của truyện sẽ làm cho những bài học ấy không bị khô khan, cứng nhắc và yếu tố truyện trong thơ giúp các em có thể nhanh chóng nắm bắt được những tác phẩm từ đó liên hệ, phát hiện và cảm nhận những vẻ đẹp của thiên nhiên và cuộc sống.

Thứ hai, TPVH dành cho trẻ em có sự hồn nhiên ngây thơ

Hồn nhiên và ngây thơ vốn là bản tính của trẻ thơ, vì thế yêu cầu đầu tiên của văn học viết cho trẻ em cũng chính là sự hồn nhiên ngây thơ, những sáng tác của các em thật sự rất cuốn hút người đọc bởi sự hồn nhiên, ngây thơ, trong trẻo.

TPVH dành cho trẻ em hài hước và dí dỏm, mỗi một tác phẩm viết cho các em đều chứa đựng những tiếng cười hóm hỉnh và tinh nghịch, hồn nhiên và trong sáng. Có thể nói trong kí ức về một làng quê bình dị, ở đó chứa đựng biết bao điều lí thú nảy sinh từ những kỷ niệm ấu thơ của mình và bật lên những tiếng cười thật sảng khoái. Khác với những tác phẩm của trẻ tự viết cho mình, thơ hay truyện của người lớn viết cho các em phải tiến tới sự kết hợp hài hòa giữa chất thơ và chất trẻ thơ, phải hồn nhiên, vui tươi, ngộ nghĩnh. Ví dụ trong câu truyện “Tia nắng bé nhỏ” bạn nhỏ muốn bà thấy được nắng vào phòng nên đã bắt nắng bỏ vạt áo để mang về cho bà.

Mỗi một tác phẩm viết cho các em đều chứa đựng những tiếng cười hóm hỉnh và tinh nghịch, hồn nhiên và trong sáng. Văn học dành cho trẻ mầm non sử dụng nhiều từ tượng thanh, tượng hình, nhiều động từ, tính từ miêu tả màu sắc, hình ảnh của đối tượng tạo nên sắc thái vui tươi vừa khơi gợi, kích

thích trí tưởng tượng, sáng tạo của trẻ vừa tác động mạnh đến nhận thức, tư tưởng, tình cảm của trẻ.

Thứ ba, TPVH dành cho trẻ em có từ ngữ ngắn gọn và rõ ràng

Thứ nhất, sự ngắn gọn thể hiện ở dung lượng của tác phẩm mà còn thể hiện trong câu văn, câu thơ. Văn xuôi thường thể hiện bằng câu đơn, ngắn, ít khi dùng câu phức hợp. Nhan đề của tác phẩm bao giờ cũng cụ thể, thường đúc kết ngay ý nghĩa giáo dục, có khi là tên nhân vật chính, hoặc một câu hỏi mang tính định hướng[11,10].

Truyện thường có kết cấu theo kiểu đối lập, tương phản rất rõ ràng, giúp trẻ nắm được cốt truyện, hiểu nội dung ý nghĩa câu truyện. Dạng phổ biến của thơ cho các em là thể thơ 3 chữ, 4 chữ, 5 chữ, rất gần với đồng giao, một thể loại văn học dân gian phù hợp câu thơ ngắn vui nhộn, dễ đọc, dễ chơi, dễ thuộc, dễ nhớ tác phẩm thường ngắn gọn, cụ thể, một thể loại văn học dân gian phù hợp với trẻ các em vừa đọc vừa chơi, dễ thuộc, dễ nhớ. Ví dụ:

CÂY NGÔ

Cây ngô là mẹ
Bắp ngô là con
Thân mẹ gầy còm
Thân con béo chắc
Mỗi cây mấy bắp
Hạt căng mẩy tròn
Dồn sức nuôi con
Mẹ đâu có tiếc
Tất cả vì con
Con ơi có biết!

Nguyễn Bá Đan

Với thể thơ 4 chữ ngắn gọn, rõ ràng, xúc tích, dễ hiểu đã bộc lộ tình cảm của nhà thơ Nguyễn Bá Đan đối với thiếu nhi đặc biệt là tình cảm mẹ con thiêng liêng. Vì vậy, mà nhà thơ đã nhân hóa hình ảnh cây ngô là mẹ, bắp ngô là con để nói lên tình yêu vô bờ bến của người mẹ đối với con cái.

Thứ hai, sự rõ ràng thể hiện trong ý nghĩa từ vựng và kết cấu đối lập, tương phản của cái nhân vật trong truyện. Ví dụ: chú dê đen, ai đáng khen nhiều hơn, ba cô gái...Truyện thường có kết cấu đối lập, tương phản với hai loại nhân vật thiện - ác, tốt - xấu, thông minh - ngu ngốc, chăm chỉ - lười biếng, kiên trì - hấp tấp... (theo kết cấu truyện cổ tích) phù hợp với lối tư duy cụ thể của trẻ, giúp trẻ dễ nắm

bắt được cốt truyện, dễ hiểu nội dung, ý nghĩa của câu chuyện và có thể kể lại dễ dàng. Ví dụ: Ai đáng khen nhiều hơn, Ba cô gái....

Thứ tư, TPVH dành cho trẻ em giàu hình ảnh, vần điệu, nhạc điệu

Những hình ảnh đẹp rực rỡ cùng vần điệu và nhạc điệu vui tươi, làm tác phẩm sinh động, có sức hấp dẫn, lôi cuốn sự chú ý của các em. Có thể nói vần là yếu tố không thể thiếu trong thơ viết cho các em. Thơ không chỉ hay mà cách gieo vần thật phù hợp với sự tiếp nhận của các em[11,13]. Ví dụ, bài thơ “*Gia đình yêu thương*” của tác giả Bằng Lăng Tim:

“ Một vòng tay mẹ
Ôm ấp con yêu
Lời thương khàng khẽ
Dạy con bao điều”

Thứ năm, TPVH sử dụng từ ngữ chọn lọc, trong sáng và dễ hiểu

Có nhiều từ tượng hình tượng thanh nhiều động từ, tính từ chỉ màu sắc... tạo nên sắc thái vui tươi, vừa kêu gọi kích thích trí tượng tượng của trẻ đến nhận thức tư tưởng, tình cảm:

Lời chào

Gà con nhỏ xíu
Lông vàng dễ thương
Gặp ông trên đường
Cháu chào ông ạ
Gà con ngoan quá
Chú chim bạc má
Đậu trên cành cao
Gặp ông chim chào
Cháu chào ông ạ
Bạn chim ngoan quá
Ngồi trên hòn đá
Một anh cóc vàng
Cát giọng oang oang
Cháu chào ông ạ
Cóc vàng ngoan quá!

Từ phân lí luận này, đề tài xác định vai trò giáo dục trí tuệ, thẩm mỹ, lòng nhân ái, phát triển ngôn ngữ cho trẻ 5-6 tuổi về chủ đề tình cảm gia đình qua tác phẩm văn học dành cho trẻ em. Như những câu chuyện cổ tích: “*Sự*

tích hoa cúc trắng” kể về một cô bé yêu thương mong muốn mẹ sống lâu, cô không quản ngại mưa rét quyết tâm đi tìm người chữa bệnh cho mẹ, đi kiếm những bông hoa quý để cứu mẹ, câu chuyện “*Tích chu*” kể về tình cảm bà cháu, khi người cháu nhận ra tình cảm dành cho bà và quyết tâm cứu sống bà bằng được, truyện “*Ba cô gái*” tình cảm mẹ con sâu đậm của ba đứa con gái dành cho mẹ... hay qua những câu dao, tục ngữ, câu đố, tranh ảnh về tình cảm gia đình gắn bó khăng khít:

Công cha như núi thái sơn
Nghĩa mẹ như nước trong nguồn chảy ra
Một lòng thờ mẹ kính cha
Cho tròn chữ hiếu mới là đạo con.

Hay:

Anh em như thể tay chân
Rách lành đùm bọc đỡ hay đỡ đần.

Nhiều nhà tâm lí giáo dục khẳng định vai trò của TPVH đối với việc giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ. Nguyễn Ánh Tuyết cho rằng: “Nếu đứng ở phương diện sư phạm thì có thể coi đây là một phương pháp giáo dục tuyệt vời. Không cần phải đao to búa lớn, không cần đến những điều răn dạy khô khan hay mệnh lệnh áp đặt mà bằng cách nhìn, cách cảm, cách nghĩ của trẻ thơ, bằng chính ngôn ngữ của các cháu, nhà thơ đã làm cho tác động giáo dục của mình trở nên nhẹ nhàng, thấm sâu vào lòng con trẻ” [25]. Những bài thơ đó thường mang nội dung sâu sắc và phong phú về nhiều mặt mà trẻ lại dễ tiếp nhận, dễ thuộc, dễ nhớ”, Trần Thị Thanh cũng nói: “Vai trò của tác phẩm văn học trong việc hỗ trợ các phương pháp quan sát, đàm thoại... làm cho quá trình cho trẻ làm quen với môi trường xung quanh nhẹ nhàng và sinh động hơn” Hoàng Thị Phương quan niệm: “Trong hoạt động hướng dẫn trẻ làm quen với môi trường xung quanh, có thể sử dụng các loại sách viết cho thiếu nhi về các sự vật, hiện tượng, mối quan hệ xung quanh trẻ. Các loại sách này có tác động không chỉ đến ý thức mà còn đến tình cảm của trẻ” Như vậy, giáo viên cần nắm vững được các đặc trưng cơ bản của tác phẩm văn học dành cho trẻ ở từng độ tuổi để lựa chọn nội dung, phương tiện, hình thức tổ chức, để có những phương pháp tổ chức các hoạt động lao động và tiếp xúc với các tác phẩm văn học một cách hợp lí.

1.2.2. Đặc điểm của trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi liên quan đến việc tiếp nhận văn học

Việc tiếp nhận văn học của trẻ mẫu giáo là một quá trình tâm lý, đặc biệt là sự tác động qua lại giữa nhận thức và cảm xúc. Quá trình đó được biểu hiện cụ thể như sau:

- Tri giác: Ở trẻ 5-6 tuổi, việc tri giác nghe và tri giác nhìn của trẻ đã phát triển đáng kể. Tùy vào hoàn cảnh mà trẻ tự mình phát biểu lên những điều mà cô giáo đã giao nhiệm vụ. Điểm mới trong tri giác của trẻ là xuất hiện các hình tượng nghệ thuật. Sự phát triển tri giác thẩm mỹ các tác phẩm văn học được thể hiện ở chỗ nghe và cảm thụ, không chỉ ở nội dung mà cả ở hình thức nghệ thuật của tác phẩm. Sự phát triển tri giác ở trẻ 5-6 tuổi có ý nghĩa to lớn, đặc biệt là đối với quá trình phát triển tâm lý, làm quen và tiếp nhận văn học.

- Tư duy: Trẻ khao khát muốn biết hết tất cả. Điều đó phản ánh quan niệm đơn sơ, thơ ngây của trẻ trong thế giới và trong văn học, trẻ thường vận dụng kinh nghiệm trực tiếp. Vì vậy cần giải thích nhất quán tạo nên một khái niệm riêng cho trẻ thì khái niệm đó có sức sống lâu bền làm tăng khát vọng của trẻ khi tìm ra chân lý. Ở độ tuổi này trẻ bắt đầu có khả năng phân tích tổng hợp trẻ bắt đầu biết tư duy và suy diễn chiều tượng thích bất chi tiết và mô phỏng hành vi lời nói của các nhân vật mà trẻ được xem trên truyền hình hoặc do người khác kể cho trẻ nghe. Trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi đã có thể trả lời những câu hỏi thông thường về nội dung mà trẻ biết trẻ thính nghe kể lại câu chuyện hấp dẫn như chuyện cổ tích. Vì vậy, trong giờ làm quen với tác phẩm văn học nếu giáo viên chuẩn bị tốt đồ dùng tranh ảnh mô hình và tạo điều kiện để trẻ đóng kịch để trẻ dễ tiếp thu văn học. Đồng thời trẻ biết vận dụng những hành vi được xem là tốt của các nhân vật trong tác phẩm và cuộc sống hằng ngày ở những hoàn cảnh và quan hệ cụ thể, hợp lý.

- Tưởng tượng: Giàu sức tưởng tượng là thuộc tính của trí tuệ, gắn liền với năng lực hiểu biết của trẻ. Trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi là thời kỳ phát triển sức tưởng tượng phong phú. Khi trẻ tiếp nhận văn học trẻ tiếp nhận những ấn tượng từ thực tại cải biến chúng và tạo ra cách hiểu, cách cảm thụ riêng. Từ đó, xuất hiện khát vọng và khả năng sáng tạo của trẻ khi tiếp nhận văn học. Với ngôn ngữ tinh tế, giàu hình ảnh là nơi để hình thành và bộc lộ tư tưởng còn rất ngây thơ, ít kiểm chứng của trẻ. Nó hoạt động được là nhờ trí thức, kinh nghiệm, nhu cầu và hứng thú của trẻ.

- Ngôn ngữ: Trẻ 5-6 tuổi đã sử dụng được tiếng mẹ đẻ rõ ràng, mạch lạc và từng bước thể hiện các sắc thái cảm xúc hợp lý trong hành vi, lời nói. Tác phẩm văn học chiếm một vị trí quan trọng trong việc hình thành và phát triển ngôn ngữ của trẻ. Thông qua tác phẩm văn học trẻ giàu thêm vốn từ, trẻ dùng từ đúng mục đích, đúng hoàn cảnh. Ngoài ra, cấu trúc ngữ pháp của trẻ được phát triển, trẻ nói diễn cảm, biết dùng điệu bộ phù hợp với lời nói. Giáo viên nắm được trình độ phát triển ngôn ngữ của trẻ khi trẻ đọc thơ, kể chuyện, đóng kịch trong hoạt động làm quen với tác phẩm văn học.

- Tình cảm, cảm xúc: Trẻ không tự mình đọc được, không nhận ra được những âm vang chứa đựng từ ý nghĩa của từ, câu, đoạn. Tính liên tục của nội dung bị gián đoạn. Trẻ cũng không tự mình đọc được tác phẩm, kể lại câu chuyện mà trẻ phải dựa vào người lớn, cô giáo. Vậy nên làm hạn chế vai trò của trẻ. Trẻ dễ bị xúc động, không làm chủ được cảm xúc của mình. Trẻ có cái nhìn ngây thơ đối với các sự vật hiện tượng xung quanh mình. Suy nghĩ của trẻ xuất phát từ bản thân, lấy bản thân làm trung tâm và chỉ hướng vào bản thân mình là chính. Việc cảm thụ văn học của trẻ mang đậm màu sắc cảm xúc. Biểu hiện trạng thái chưa ổn định, dễ dao động bởi những tác động bên ngoài. Trẻ cũng đã nhận thức được cái xấu cái đẹp từ trong quá trình cảm thụ văn học. Từ đó, mà trẻ khao khát làm ra cái đẹp và đưa cái đẹp vào cuộc sống.

Ở trẻ 5-6 tuổi việc tiếp nhận văn học về nội dung:

Các tác phẩm văn học dành cho trẻ em phù hợp với thị hiếu, tâm lí các em và hướng dẫn tới cái đẹp chân - thiện - mỹ. Một tác phẩm văn học dù viết cho lứa tuổi nào đều mang một chức năng cơ bản đó là chức năng giáo dục. Là loại hình nghệ thuật ngôn từ, văn học có khả năng tác động mạnh mẽ tới tâm hồn và nhận thức của con người, nhất là với lứa tuổi mầm non, văn học đặc biệt là thơ càng có sự tác động nhanh nhạy. Tuy nhiên, trẻ em ở lứa tuổi mầm non là những “bạn đọc đặc biệt” (chưa biết đọc, biết viết, được tiếp xúc với văn học thiếu nhi chủ yếu là qua lời đọc, lời kể của ông bà, cha mẹ, cô giáo,...), trẻ chỉ có thể “đọc” tác phẩm một cách gián tiếp, tư duy logic lại chưa phát triển nên hầu như chưa có khả năng suy luận phán đoán. Chính vì thế, mỗi TPVH phải đem đến cho trẻ một ý nghĩa giáo dục cụ thể, rõ ràng [11,17].

Văn học thiếu nhi với các thể loại khác nhau chính là một phương tiện giáo dục rất hữu hiệu đối với trẻ nhỏ. Mỗi bài thơ, câu chuyện đều mang ý nghĩa giáo dục nhẹ nhàng mà sâu lắng và là phương tiện trực quan bằng lời tác động về mặt thính giác, là cơ sở để trẻ tiếp thu những hình tượng nghệ

thuật được vẽ nên cho mỗi tác phẩm. Do vậy, tác phẩm văn học dành cho trẻ em là một trong những phương tiện hữu hiệu để hình thành và phát triển nhân cách toàn diện cho trẻ vì văn học có thể tác động từ từ, bền bỉ các giá trị nhân văn tới nhân cách của trẻ.

Tác phẩm văn học dành cho trẻ em là những sáng tác phù hợp với tâm lí lứa tuổi khác nhau của trẻ em, được “nhìn đôi mắt trẻ thơ” và xuất phát từ cảm xúc hồn nhiên, trong trẻo, tự nhiên “như trẻ thơ”; mỗi lần sáng tác cho các em là một lần người viết được “sống lại” tuổi thơ của mình và hòa đồng tâm hồn với trẻ thơ; thế giới xung quanh trẻ luôn vui tươi, trong trẻo, niềm vui như là một lẽ sống tự nhiên của các em - từ cách nhìn, cách nghe, cách cảm, cách nghĩ, trí tưởng tượng. Những tác phẩm thơ, truyện dành cho thiếu nhi rất hồn nhiên, vui tươi, ngộ nghĩnh và trong sáng, thể hiện những xúc cảm chân thành, hồn nhiên, trong trẻo, ... như chính bản tính của trẻ thơ; qua cái nhìn “trong veo” ấy, cuộc sống xung quanh các em trở nên hấp dẫn, đẹp đẽ và đầy sức sống [11,9].

Hồn nhiên, ngây thơ là bản tính của trẻ thơ nên văn học dành cho trẻ em cũng đảm bảo tính hồn nhiên, ngây thơ. Những sáng tác của các em cuốn hút người đọc chính bởi sự hồn nhiên, ngây thơ, trong trẻo của mình [11,9-10].

Tiếp nhận văn học là quá trình người đọc hòa mình vào tác phẩm, rung động với nó, đắm chìm trong thế giới nghệ thuật được dựng nên bằng ngôn từ, lắng tai nghe tiếng nói của tác giả, thưởng thức cái hay, cái đẹp, tài nghệ của người nghệ sĩ. Bằng trí tưởng tượng, kinh nghiệm sống, vốn văn hóa và bằng cả tâm hồn mình, người đọc khám phá ý nghĩa của từng câu chữ, cảm nhận sức sống của từng hình ảnh, hình tượng, nhân vật... làm cho tác phẩm từ một văn bản khô khan biến thành một thế giới sống động, đầy sức cuốn hút.

Thế nhưng, trẻ em chưa phải là bạn đọc đích thực, chúng chưa tự mình tiếp nhận tác phẩm văn học mà phụ thuộc vào sự tiếp nhận của người khác và mới chỉ ở mức độ làm quen với tác phẩm. Đối với trẻ 5-6 tuổi, sự tiếp nhận văn học có những đặc điểm cơ bản sau:

Việc tiếp nhận của trẻ mang tính gián tiếp:

Trẻ 5-6 tuổi có nhu cầu và khả năng hiểu được các tác phẩm ngắn, nội dung không phức tạp, kết cấu, ngôn ngữ dễ hiểu. Tuy vậy do hạn chế của độ tuổi này nên trẻ chưa tự mình tiếp xúc trực tiếp được với các tác phẩm văn học (trẻ chưa biết chữ) chưa tự hiểu được đầy đủ về giá trị nội dung cũng như giá trị nghệ thuật của tác phẩm. Việc làm quen với tác phẩm văn học ở trẻ

đường như phụ thuộc vào sự chuyên thụ của giáo viên (ở trường), người lớn (ở nhà). Cô là cầu nối giữa trẻ với tác phẩm văn học. Ở lứa tuổi này người ta chưa thể gọi việc cho trẻ tiếp xúc với tác phẩm văn học là việc dạy văn cho các em mà gọi là “trẻ làm quen với văn học”, “làm quen” chỉ ở mức độ tiếp xúc ban đầu của trẻ với văn học. Việc tiếp xúc tác phẩm văn học của trẻ thông qua giáo viên, giáo viên sử dụng nghệ thuật đọc, kể diễn cảm để đọc thơ, kể chuyện cho các trẻ nghe, giảng giải bằng mọi cách để giúp các em hiểu được nội dung và nghệ thuật của tác phẩm. Hoạt động này nhằm dẫn dắt hướng dẫn trẻ cảm nhận những giá trị nội dung nghệ thuật phong phú trong tác phẩm, khơi gợi ở trẻ sự rung động hứng thú đối với văn học, có ấn tượng về những hình tượng nghệ thuật, cái hay cái đẹp của tác phẩm và thể hiện sự cảm nhận đó qua các hoạt động mang tính chất văn học nghệ thuật như đọc thơ, kể chuyện, chơi trò chơi đóng kịch.... Trên cơ sở đó giáo viên dạy cho trẻ em đọc diễn cảm bài thơ, kể diễn cảm các câu chuyện hoặc đóng kịch các tác phẩm văn học.

Khi nghe đọc kể tác phẩm văn học, trẻ cần phải tưởng tượng tái tạo các hình ảnh được ngôn ngữ thể hiện, phải sắp xếp, phân tích các hình ảnh đã tưởng tượng ra để hiểu và đánh giá đúng về các hình tượng nghệ thuật trong tác phẩm. Vì thế có thể nói quá trình tiếp nhận lĩnh hội giá trị của tác phẩm văn học sẽ tạo điều kiện cho trẻ có cơ hội phát triển khả năng chú ý, xúc cảm, tưởng tượng tư duy, trí nhớ. Trong quá trình trẻ cũng được phát triển khả năng nghe, nói và phát triển vốn từ cả về số lượng và chất lượng. Qua quá trình làm quen với tác phẩm văn học, giúp trẻ phát triển khả năng nhận thức, trẻ biết được cái hay cái đẹp, cái xấu cái tốt, trẻ biết đồng cảm với các nhân vật trong truyện, giúp phát triển đời sống tình cảm ở trẻ.

Ở độ tuổi này trẻ rất hiếu động, tò mò ham học hỏi, tìm hiểu thế giới xung quanh. Trẻ lĩnh hội các khái niệm ban đầu hoặc các tri thức khoa học thông qua hoạt động chủ đạo là chơi, việc chơi các trò chơi từ TPVH, chơi đóng kịch, tập làm sách truyện, tập kể chuyện theo nhóm, tập kể chuyện theo tranh... rất phù hợp để phát triển trí tuệ và nhiều kĩ năng sống cho trẻ. Như vậy học thông qua vui chơi không chỉ thỏa mãn nhu cầu chơi mà còn hình thành và phát triển năng lực trí tuệ, ngôn ngữ, tình cảm và xúc cảm thẩm mỹ cho trẻ. Ví dụ, chơi đóng kịch theo truyện “*Tích Chu*”, trẻ biết được tình cảm của bà giành cho cháu đó là tình cảm bao la vô bờ bến, phận làm cháu phải yêu thương chăm sóc bà khi bà ốm đau bằng những việc làm nhỏ nhất.

Việc tiếp nhận mang tính tập thể và bước đầu có tính độc lập:

Việc tổ chức hoạt động cho trẻ làm quen với TPVH đòi hỏi GV phải tạo cho trẻ tâm thế thoải mái, tích cực, tự tin, phải tạo nhiều cơ hội để trẻ bộc lộ cả cảm xúc bên trong lẫn cảm xúc bên ngoài về các hình tượng nghệ thuật có trong tác phẩm; khơi gợi ở trẻ mong muốn được nghe đọc, kể TPVH, được tham gia vào các hoạt động tập thể hoạt động nghệ thuật ở trường mẫu giáo như đóng kịch, kể chuyện, đọc thơ cho cô và các bạn nghe.

Trong quá trình tổ chức tiết học giáo viên cần nghiên cứu tạo điều kiện cho trẻ nhận thức qua các câu chuyện, bài thơ gần gũi, phù hợp với độ tuổi, ví dụ truyện “*Ba cô gái*”, “*Hai anh em*”; thơ “*Cháu yêu bà*”, “*Ông bà*”, “*Mẹ gọi*”... Tiết học có thể bắt đầu bằng những vấn đề mà trẻ hứng thú say mê như tổ chức dưới hình thức trò chơi giúp trẻ có cơ hội tiếp xúc thoải mái, tự nhiên, tích cực đàm thoại, tạo cơ hội cho trẻ phát triển ngôn ngữ, hiểu sâu sắc hơn về tác phẩm biết được cuộc sống của con người, động vật, về thế giới xung quanh.

Trong quá trình tham gia vào hoạt động làm quen với văn học, dưới sự dẫn dắt của giáo viên, trẻ lắng nghe và thảo luận cùng cô và bạn về các hình tượng nghệ thuật có trong tác phẩm và bày tỏ những suy nghĩ của bản thân. Trẻ 5-6 tuổi đã có những suy nghĩ của riêng của mình nên giáo viên cần quan tâm, chú ý hướng dẫn và hình thành ở trẻ khả năng biết sử dụng ngôn ngữ văn học trong việc bày tỏ cảm xúc và suy nghĩ của cá nhân một cách biểu cảm và mạch lạc, khuyến khích tôn trọng ý kiến riêng của trẻ, hình thành ở trẻ khả năng hoạt động tập thể và bước đầu hình thành hoạt động độc lập cá nhân thông qua việc biết tự lựa chọn các phương tiện, đồ dùng và vật liệu để thể hiện cảm nhận của cá nhân về TPVH, tự mình đánh giá, nhận xét, đồng cảm với các nhân vật trong các tác phẩm văn học. Từ đó giúp trẻ từng bước hình thành và rèn luyện cho trẻ khả năng biết rung cảm, khả năng tự cảm nhận và tự lĩnh hội cái hay, cái đẹp, nhất là cái đẹp trong tâm hồn con người trong quá trình trẻ được nghe và tiếp nhận tác phẩm.

Việc tiếp nhận văn học phụ thuộc vào sự lớn khôn, vào kinh nghiệm sống của trẻ:

Đối với trẻ 5-6 tuổi, việc làm quen với TPVH dường như không còn xa lạ với trẻ. Thông qua cô giáo, trẻ đã được tiếp xúc với những TPVH quen thuộc, có những tác phẩm trẻ đã thuộc từng câu chữ. Đó là một lợi thế giúp cho trẻ có thể hiểu nội dung và nghệ thuật tác giả đã sử dụng. Trẻ độ tuổi này đã có thể nhớ và truyền tải thành những tác phẩm kịch nhờ quá trình nhận

thức của trẻ phát triển. Không chỉ nghe, kể lại câu chuyện mà ở độ tuổi này trẻ còn đặt mình vào nhân vật, trẻ biểu đạt đúng cảm xúc nhân vật và có thể tưởng tượng nhận xét về các nhân vật trong câu chuyện. Chính vì vậy, quá trình tiếp nhận văn học phụ thuộc mạnh mẽ vào sự khôn lớn của trẻ. Mặc dù tiếp nhận thụ động tác phẩm văn học, với nhu cầu ham hiểu biết rất lớn, trẻ 5-6 tuổi rất muốn được tiếp xúc với những câu chuyện mới lạ, hoặc có những trẻ còn tưởng tượng ra câu chuyện của riêng mình. Chính điều này giúp trẻ dễ dàng tiếp nhận văn học hơn. Trí tưởng tượng của trẻ vô cùng phong phú, trẻ muốn được tìm hiểu và biết thêm được nhiều những câu chuyện về môi trường xung quanh đặc biệt là động vật xung quanh trẻ. Những tác phẩm văn học có tính nhân hoá các nhân vật lại càng thu hút trẻ hơn, từ đó phát triển cho trẻ vẻ đẹp chân - thiện - mỹ, giáo dục trẻ biết yêu quý gia đình của mình.

Trẻ 5-6 tuổi có thể phát huy hết khả năng tư duy, tưởng tượng và đồng thời trẻ có thể nhớ lại những nhân vật mà trẻ đã được học để xếp chúng vào nhóm thiện - ác. Đặc biệt hơn, ở độ tuổi này trẻ rất tò mò, trẻ có muôn vàn câu hỏi vì sao và để phát huy triệt để sự thông minh của trẻ thì cô giáo sẽ là người giải đáp mọi thắc mắc cho trẻ. Trẻ luôn hiếu kỳ về những câu chuyện dài chưa được học hết. Chính vì vậy, khơi gợi trong trẻ sự ham hiểu biết, tò mò về văn học giúp việc tiếp nhận văn học trở nên tự nhiên hơn và dễ dàng hơn.

1.3. Quá trình giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

1.3.1. Đặc điểm phát triển tình cảm gia đình của trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

Đặc điểm phát triển tình cảm gia đình của trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi dựa trên những đặc điểm phát triển tình cảm và kỹ năng xã hội của trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.

- Tình cảm của trẻ 5-6 tuổi ổn định hơn các lứa tuổi trước. Trẻ nhận ra mình là người lớn nhất trong các bạn ở trường mầm non. Quan hệ của trẻ với những người xung quanh được mở rộng nên tình cảm phong phú, mạnh mẽ và sâu sắc hơn các lứa tuổi trước.

+ Trẻ thể hiện xúc cảm, tình cảm đúng mực và đúng hoàn cảnh.

+ Trẻ có thể tiết chế xúc cảm của mình tốt hơn nhưng còn chịu ảnh hưởng của các rung động, xúc cảm trực tiếp.

+ Trẻ giàu tình cảm, dễ xúc động, hay mũi lòng, dễ cảm thông, chia sẻ.

+ Trẻ phát triển các loại tình cảm cấp cao một cách rõ nét: tình cảm thẩm mỹ, đạo đức, trí tuệ. Xuất hiện tình cảm hoạt động, thích tham gia các hoạt động.

- Kỹ năng xã hội: Trẻ bộc lộ được nhiều kỹ năng xã hội hơn, ví dụ:
- + Giao tiếp: Chào hỏi, tạm biệt, cảm ơn, xin lỗi, nhận xét...
- + Thiết lập quan hệ bạn bè và mọi người xung quanh: quan tâm, chia sẻ, yêu thương, giúp đỡ....
- + Hòa nhập vào nhóm chơi: hợp tác, “đàm phán” tích cực, chấp nhận sự khác biệt, chờ đến lượt...
- + Trẻ làm chủ được hành vi của mình, nỗ lực, tự tin, kiên trì khắc phục trở ngại. Có khả năng lập kế hoạch, xác định mục đích của hành vi trong các hoạt động rõ nét hơn. Trẻ luôn thể hiện tinh thần trách nhiệm của mình trong công việc.

* Kết luận sư phạm:

- Giáo viên là người định hướng cho trẻ, khuyến khích trẻ phát huy năng lực của bản thân, tạo điều kiện cho trẻ thỏa mãn nhu cầu trong tình cảm đặc biệt là những động cơ đạo đức, thể hiện thái độ với người khác.
- Quan tâm đến hoạt động của trẻ, giúp trẻ điều chỉnh hành vi một cách phù hợp [21].

1.3.2. Mục tiêu, nhiệm vụ, nội dung giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

* *Mục tiêu giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi:*

- Có ý thức về bản thân.
- Có khả năng nhận biết và thể hiện tình cảm với con người, sự vật, hiện tượng xung quanh.
- Có một số phẩm chất cá nhân: mạnh dạn, tự tin, tự lực.
- Có một số kỹ năng sống: tôn trọng, hợp tác, thân thiện, quan tâm, chia sẻ.
- Thực hiện một số quy tắc, quy định trong sinh hoạt ở gia đình, trường lớp mầm non, cộng đồng gần gũi (Theo Chương trình giáo dục mầm non năm 2021).

Căn cứ vào mục tiêu trên, đề tài xác định mục tiêu giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi gồm:

- Có ý thức về bản thân: biết được vị trí, vai trò, mối quan hệ của trẻ trong gia đình.
- Có khả năng nhận biết và thể hiện tình cảm với những người thân, sự vật, hiện tượng xung quanh trong gia đình trẻ
- Có một số phẩm chất cá nhân: mạnh dạn, tự tin, tự lực.
- Có một số kỹ năng sống: tôn trọng, hợp tác, thân thiện, quan tâm, chia sẻ với các thành viên trong gia đình.

- Thực hiện một số quy tắc, quy định trong sinh hoạt ở gia đình.

* Nhiệm vụ giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

- Giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ là nhiệm vụ rất quan trọng trong các cơ sở giáo dục mầm non, được cả xã hội quan tâm đặc biệt với các bậc cha mẹ. Khoa học tâm lí đã khẳng định rằng khi hết tuổi mầm non thì ở đứa trẻ đã đặt xong nền móng đầu tiên của nhân cách, sự phát triển về mặt tình cảm cho trẻ sau này đều mang rõ dấu ấn của thời ấu thơ. Vì thế, từ lứa tuổi mầm non phải được chăm lo giáo dục toàn diện cho trẻ, trên cơ sở đó mà từng bước hình thành nhân cách, tình cảm cho trẻ theo phương hướng, yêu cầu mà xã hội mới đặt ra.

- Nhiệm vụ giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi bao gồm:

+ Hình thành, củng cố “khái niệm” gia đình; vị trí vai trò và mối quan hệ của các thành viên trong gia đình

+ Giúp trẻ khám phá vị trí của trẻ trong gia đình và mối liên hệ với những người thân trong gia đình và những người họ hàng

+ Khám phá mô hình gia đình. Khám phá các mối quan hệ giữa những người họ hàng. Giáo dục tình cảm của trẻ đối với gia đình và họ hàng.

- Khám phá nhu cầu, sinh hoạt thói quen của gia đình và của các thành viên, các hoạt động chung của gia đình và nghề nghiệp của họ

* Nội dung giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

Giáo dục tình yêu đối với mọi người trong gia đình: Yêu thương người thân trong gia đình, ngôi nhà trẻ chung sống cùng gia đình và những đồ vật, đồ dùng, cảnh vật thân quen trong ngôi nhà. Trẻ cần hiểu tình yêu gia đình là sợi dây gắn bó tình cảm máu thịt và là điều kiện để tồn tại gia đình. Tình cảm của cha mẹ đối với con che chở và bao dung của các thành viên lớn tuổi trong gia đình là cơ sở, điều kiện, nền tảng, giúp trẻ phát triển tốt về các mặt sinh lí và tâm lí.

Giáo dục trẻ biết vâng lời, kính trọng người lớn trong gia đình, biết ơn với công lao sinh thành, nuôi dưỡng của cha mẹ: Trẻ biết vâng lời người lớn, ghi nhớ lời dạy cũng như sự quan tâm, chăm sóc và chỉ bảo của ông bà, cha mẹ. Bước đầu hiểu được công lao nuôi dưỡng, sinh thành, sự hy sinh, vất vả sớm hôm của người mẹ, sự dưỡng dục của người cha. Trẻ biết được vị trí của bản thân trong gia đình là con, là cháu, là anh, là em để cư xử cho đúng mực. Đặc biệt thành viên trong gia đình cần phải kính trọng và quan tâm đặc biệt

tới người già yếu, yêu mến nhường nhịn chăm sóc các em nhỏ, cởi mở, giúp đỡ hàng xóm, láng giềng.

Giáo dục sự tự giác biết giúp đỡ, chia sẻ công việc vừa sức với người thân trong gia đình: Tình cảm gia đình không chỉ thể hiện bằng lời nói mà trẻ cần hiểu nó được thể hiện bằng việc làm cụ thể, sự chia sẻ khó khăn khi cần thiết. Tự giác giúp đỡ cha mẹ, ông bà những công việc vừa sức. Một trong những kỹ năng sống hiện nay rất được mọi người quan tâm đó chính là kỹ năng hợp tác, kỹ năng này có thể được hình thành rất sớm trong gia đình.

Căn cứ vào Chương trình giáo dục mầm non năm 2021[32]. Đề tài xác định nội dung giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi bao gồm:

- *Ý thức về bản thân trong gia đình*
- + Sở thích, khả năng của bản thân.
- + Điểm giống và khác nhau của mình với người thân trong gia đình.
- + Vị trí và trách nhiệm của bản thân trong gia đình.
- + Thực hiện công việc được giao (dọn dẹp nhà cửa, xếp dọn đồ chơi...).
- + Chủ động và độc lập trong một số hoạt động trong gia đình.
- + Mạnh dạn, tự tin bày tỏ ý kiến với những người thân trong gia đình.
- *Nhận biết và thể hiện cảm xúc, tình cảm với con người, sự vật và hiện tượng xung quanh trong gia đình.*
- + Nhận biết một số trạng thái cảm xúc (vui, buồn, sợ hãi, tức giận, ngạc nhiên, xấu hổ) qua nét mặt, cử chỉ, giọng nói, tranh ảnh, âm nhạc.
- + Bày tỏ tình cảm phù hợp với trạng thái cảm xúc của người thân trong gia đình qua các tình huống giao tiếp khác nhau.
- + Mỗi quan hệ giữa hành vi của trẻ và cảm xúc của người thân trong gia đình.
- *Hành vi và quy tắc ứng xử trong gia đình*
- + Một số quy định ở trong gia đình (để đồ dùng, đồ chơi đúng chỗ; trật tự khi ăn, khi ngủ,...)
- + Lắng nghe ý kiến của người thân trong gia đình, sử dụng lời nói, cử chỉ, lễ phép, lịch sự.
- + Tôn trọng, hợp tác, chấp nhận.
- + Yêu mến, quan tâm đến người thân trong gia đình.
- + Quan tâm, chia sẻ, giúp đỡ người thân trong gia đình.
- + Nhận xét và tỏ thái độ với hành vi “đúng” - “sai”, “tốt” - “xấu”.
- *Quan tâm đến môi trường trong gia đình*
- + Tiết kiệm điện, nước trong gia đình.

+ Giữ gìn vệ sinh môi trường trong gia đình.

+ Bảo vệ chăm sóc con vật và cây cối trong gia đình.

1.3.3. Phương pháp giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

Để giáo dục tình cảm gia đình ở bất cứ nội dung nào thì cũng cần giáo dục cho trẻ thường xuyên, liên tục và có những phương pháp phù hợp. Một số phương pháp giáo dục chính mà nhà giáo dục cần có hiểu biết và vận dụng thật linh hoạt, khéo léo trong từng trường hợp cụ thể, tạo cơ hội cho trẻ bộc lộ những cảm xúc phong phú, đa dạng hình thành những hành vi đối với từng trẻ cụ thể:

Thứ nhất, giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi bằng phương pháp dùng tình cảm. Một trong những đặc điểm nổi bật trong đời sống tâm lí của trẻ nhỏ là sự phát triển mãnh liệt của những xúc cảm và chính những xúc cảm này có sự chi phối lớn các hoạt động tâm lí của chúng. Trẻ nhỏ tiếp nhận tình cảm từ người khác rất nhạy, đồng thời đáp lại tình cảm với người khác cũng rất nhanh. Nói cách khác trẻ có nhu cầu được yêu thương và yêu thương mọi người. Chính vì vậy, những tác động giáo dục đến với trẻ trước hết là bằng con đường tình cảm. Thông qua tình cảm người lớn có thể gợi lên ở trẻ những điều tốt lành [1]. Người giáo viên luôn phải có những hành động, cử chỉ, âu yếm, thân thiện chứ đừng sự yêu thương với trẻ, tạo cho trẻ những cảm xúc tin tưởng, gần gũi, thân thiện, có cảm tình khi tiếp xúc với với cô hoặc với những người trong gia đình. Tình cảm của giáo viên dành cho trẻ chính là nguồn động lực lớn lao để trẻ vui học mỗi ngày, từ đó trẻ mới có thể cảm nhận được câu nói “Cô giáo như mẹ hiền”. Trẻ dễ dàng cảm nhận được tình cảm cô dành cho mình và bộc lộ tình cảm của mình dành cho cô. Tình cảm của trẻ cũng chi phối hành vi của trẻ. Ví dụ, yêu quý nhân vật cô Tấm trong truyện Tấm Cám nên trẻ tô những màu tươi sáng để tô trang phục và gương mặt cô Tấm. Ghét nhân vật Cám nên dùng màu tối tô di vào hình Cám.... Trẻ đánh đồng khái niệm tốt và đẹp, trẻ không chấp nhận người xấu tính lại xinh đẹp.

Thứ hai, giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi bằng phương pháp trực quan - minh họa. Phương pháp trực quan - minh họa là cách thức nhà giáo dục sử dụng những phương tiện trực quan (vật thật, tranh ảnh, phim ảnh), hành động mẫu của giáo viên (lời nói, cử chỉ, biểu cảm) cho trẻ quan sát, rèn luyện sự nhạy cảm của các giác quan, thỏa mãn nhu cầu tiếp nhận các thông tin từ bên ngoài giúp trẻ dễ dàng bộc lộ cảm xúc với các sự

vật hiện tượng, lĩnh hội được tri thức và kinh nghiệm về các sự vật hiện tượng đó để điều chỉnh hành vi phù hợp với chuẩn mực xã hội. Phương pháp trực quan phù hợp với đặc điểm nhận thức, đặc điểm tư duy của trẻ, do vậy mang lại hiệu quả giáo dục cao. Khi sử dụng phương pháp trực quan, trẻ có cơ hội tiếp xúc trực tiếp với các phương tiện trực quan nên có thể dễ dàng bộc lộ đa dạng, phong phú cảm xúc, giúp trẻ phát triển tình cảm, hành vi về tình cảm gia đình thông qua các tác phẩm, tranh ảnh, video. Ví dụ, câu chuyện “Ba cô gái” trẻ được hiểu câu chuyện thông qua tranh ảnh, video, lời kể... của cô và mọi người xung quanh, hiểu được tình cảm của ba chị em đối với mẹ của mình và từ đó trẻ biết được hàng ngày mẹ phải làm việc vất vả để nuôi các con khôn lớn. Vì vậy, phải biết yêu thương, kính trọng và luôn là người con hiếu thảo với bố mẹ và mọi người trong gia đình.

Thứ ba, giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi bằng phương pháp giảng giải, giải thích. Phương pháp giảng giải, giải thích là cách thức nhà giáo dục sử dụng lời nói của mình để làm rõ vấn đề cho trẻ hiểu được các sự vật, hiện tượng, hiểu được các giá trị đạo đức và kỹ năng xã hội cần hình thành. Giúp trẻ lĩnh hội tri thức nhanh chóng và từ đó tác động nhanh và mạnh đến tình cảm và hành vi của trẻ, giúp trẻ dễ hiểu các sự vật, hiện tượng, hiểu được các giá trị đạo đức và kỹ năng xã hội đây cũng là một trong những phương pháp quan trọng nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ, những điều mà trẻ chưa biết thì ông bà, bố mẹ, anh chị hãy giải thích cho trẻ hiểu, trẻ nhớ bằng cách đàm thoại với trẻ, có cách ứng xử phù hợp để trẻ hiểu rõ vấn đề mình muốn biết qua đó bồi dưỡng thêm tình cảm gia đình cho trẻ.

Thứ tư, giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi bằng phương pháp khuyến khích, động viên. Khi trẻ làm được việc tốt, cần phải khen trẻ bằng những lời biểu dương ngọt ngào, những phần thưởng mang ý nghĩa tinh thần hơn là vật chất để khuyến khích động viên trẻ. Khi trẻ làm việc chưa tốt, người lớn cần tỏ thái độ không đồng tình, như vậy làm cho trẻ biết được như vậy là chưa đúng để trẻ không lặp lại hành vi đó nữa. [1] Đây cũng là một trong những phương pháp hữu ích để phát triển tình cảm gia đình cho trẻ, trẻ sẽ được học hỏi, tham gia vào các hoạt động, qua đó bồi dưỡng tình cảm cho trẻ.

Thứ năm, giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi bằng phương pháp làm gương cho trẻ noi theo. Trẻ nhỏ học các kỹ năng tình cảm

thông qua bắt chước mọi người xung quanh. Đặc biệt trẻ thường bắt chước những người lớn mà trẻ yêu mến.[1] Do đó, gia đình và người thân, những người chăm sóc trẻ cần là những tấm gương tốt để trẻ có thể noi theo. Nếu người lớn thể hiện mẫu hành vi ứng xử tốt, lời nói hay, thì đó là tấm gương cho trẻ học tập, trái lại những hành vi không đúng cũng được trẻ bắt chước một cách rất nhanh chóng. Vì vậy gia đình và thầy cô giáo thường xuyên nói “làm ơn”, “cảm ơn”, sắp xếp nhóm lớp gọn gàng, sạch sẽ để trẻ noi theo.

Tóm lại, mỗi phương pháp đều có thế mạnh và hạn chế nhất định, giáo viên cần phối hợp các phương pháp tạo ra sức mạnh tổng hợp tác động đến các mặt phát triển của trẻ. Giáo viên nói chung và gia đình nói riêng đều là tấm gương sáng cho trẻ noi theo. Nhà trường và gia đình phải phối hợp chặt chẽ để trẻ được trau dồi tình cảm.

1.3.4. Hình thức tổ chức hoạt động giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

Trong quá trình phát triển, con người tiếp thu kiến thức, kỹ năng, thái độ từ rất nhiều nguồn để phát triển toàn diện và hoàn thiện nhân cách của chính bản thân. Tình cảm của con người là một thuộc tính tâm lý phải được nuôi dưỡng và bồi dưỡng từ nhỏ. Trường mầm non đóng góp một phần quan trọng trong việc phát triển tình cảm và kỹ năng xã hội cho trẻ thông qua các hoạt động giáo dục. Đối với giáo viên mầm non, hình thức giáo dục chính là cách thức tổ chức các hoạt động giáo dục cho trẻ, để trẻ được hoạt động, tương tác với người lớn, bạn bè, thế giới xung quanh. Trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi là lứa tuổi có tốc độ tiếp thu và phát triển tình cảm nhanh nhất, ở độ tuổi này trẻ đủ lớn để hiểu được hành vi của bản thân, người xung quanh; trẻ cũng bộc lộ tình cảm rõ ràng trong quá trình vui chơi, học tập, giao tiếp dưới sự hướng dẫn của giáo viên qua các hoạt động hàng ngày.

* Giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi qua hoạt động “Làm quen với tác phẩm văn học”

“Làm quen với tác phẩm văn học” là một trong những hoạt động học cho trẻ ở trường mầm non. Hoạt động học là môi trường giáo dục thuận lợi để phát triển tình cảm và kỹ năng xã hội của trẻ mầm non.

Khi tham gia hoạt động học, trẻ được trải nghiệm đa dạng các xúc cảm, bồi dưỡng tình cảm phong phú, đa dạng cho trẻ, bao gồm cả tình cảm cấp thấp và cấp cao.

Tùy thuộc từng hoạt động học, từng đề tài cụ thể để tích hợp giáo dục tình cảm, kỹ năng xã hội trong giờ học cho phù hợp.

Hoạt động học cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học ở trường mầm non gồm 3 loại tiết chính:

- Dạy trẻ làm quen với thơ

GV có thể giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ trong các thời điểm của giờ dạy thơ. Phần khơi gợi hứng thú, GV có thể chọn bài hát, đoạn phim về chủ đề gia đình cho trẻ cảm nhận tình cảm gia đình. Phần đọc thơ cho trẻ nghe, GV sử dụng giọng đọc diễn cảm cùng với cử chỉ, điệu bộ giúp trẻ cảm nhận tình cảm gửi gắm qua bài thơ; phần trích dẫn đàm thoại, GV giúp trẻ hiểu rõ hơn thông tin giáo dục tình cảm gia đình qua bài thơ đó, hiểu từ hay từ khó về biểu hiện tình cảm, kỹ năng thể hiện tình cảm của trẻ.

Phần dạy trẻ đọc thơ, GV giúp trẻ thể hiện tình cảm qua cách đọc diễn cảm bài thơ, giúp trẻ đồng cảm với nhà thơ hoặc nhân vật trữ tình trong bài để thể hiện tình cảm với người thân trong gia đình.

- Kể chuyện cho trẻ nghe

Phần khơi gợi hứng thú, GV có thể tích hợp sử dụng bài thơ, bài hát, đoạn phim về chủ đề gia đình cho trẻ cảm nhận tình cảm gia đình qua hoạt động đó, dẫn dắt trẻ chú ý vào câu chuyện có nội dung liên quan về tình cảm gia đình.

Sau khi kể chuyện lần 2, GV đặt câu hỏi mang tính khái quát về thông tin giáo dục của câu chuyện. Ví dụ: Câu chuyện nói về điều gì? Đây là thời điểm phù hợp để GV tích hợp giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ.

Trong phần trích dẫn đàm thoại, GV đặt câu hỏi về các chi tiết, tình huống trong truyện để giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ. Ví dụ:

Trong phần khái quát, giáo dục, giáo viên lại giúp trẻ hệ thống hóa thông tin giáo dục về tình cảm gia đình qua câu chuyện.

- Dạy trẻ kể lại chuyện

Loại tiết này có rất nhiều thể mạnh trong đó ba thể mạnh cần được khai thác triệt để đó là phát triển ngôn ngữ mạch lạc, hiểu và biết sử dụng các từ ngữ văn học nghệ thuật và phát triển khả năng chú ý, ghi nhớ cho trẻ. Để thực hiện tốt những vấn đề này cần lưu ý như sau:

Phần khơi gợi hứng thú, GV sử dụng một chi tiết liên quan đến câu chuyện giúp trẻ gợi nhớ, nói tên truyện. Nên chọn chi tiết gợi cho trẻ cảm

nhận tình cảm gia đình, ví dụ 1 lời nói của nhân vật, một cử chỉ của nhân vật hay 1 đoạn nhạc...

Sau khi GV kể lại truyện sẽ đặt câu hỏi mang tính khái quát về thông tin giáo dục của câu chuyện. Ví dụ: Truyện cho con biết điều gì về tình bà cháu?

Trong phần trích dẫn đàm thoại, GV đặt câu hỏi về tính cách nhân vật thể hiện qua lời nói, cử chỉ điệu bộ. Điều đó thuận lợi cho việc giáo dục tình cảm gia đình và rèn luyện ở trẻ kỹ năng thể hiện tình cảm với bản thân, với những người thân trong gia đình dựa theo chi tiết truyện.

Trong phần khái quát, GV cũng giúp trẻ hệ thống hóa thông tin giáo dục về tình cảm gia đình qua câu chuyện.

Loại tiết này có thể lựa chọn những TPVH có nội dung về tình cảm gia đình và cho trẻ nói những lời thoại của các nhân vật trong truyện, hoặc các câu thơ thể hiện tình cảm gia đình, như vậy vừa thực hiện mục đích phát triển ngôn ngữ, vừa giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ rất hiệu quả.

- Tổ chức cho trẻ đóng kịch

Trong hoạt động này có sự kết hợp cả 2 yếu tố nghệ thuật và vui chơi, do đó cần có sự chuẩn bị chu đáo về kịch bản, sân khấu, trang phục, đạo cụ đảm bảo yếu tố thẩm mỹ. Trẻ rất hứng thú tham gia trò chơi đóng kịch. Do vậy, giáo viên cần phát huy thế mạnh của hoạt động góc (góc nghệ thuật) tạo điều kiện cho trẻ chơi trò chơi đóng kịch[22]

Hoạt động đóng kịch giúp trẻ thể hiện cả ngữ điệu giọng nói, cử chỉ, điệu bộ trong ứng xử, giao tiếp giữa các nhân vật. Đó là cách thức tích cực giúp trẻ hình thành và rèn luyện kỹ năng sống khi thể hiện tình cảm với người thân trong gia đình.

Đối với loại tiết tổ chức cho trẻ đóng kịch thì việc khai thác nội dung giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ được ưu tiên thực hiện khi rèn kỹ năng thể hiện tình cảm gia đình thông qua cho trẻ thể hiện lời thoại trong truyện và kết hợp cử chỉ, điệu bộ, nét mặt của các nhân vật.

- Tổ chức cho trẻ kể chuyện sáng tạo

Trẻ rất thích hoạt động kể chuyện sáng tạo vì nó thỏa mãn nhu cầu giao tiếp, phát huy trí tưởng tượng, sáng tạo. Cần tăng cường hoạt động kể chuyện sáng tạo dưới sự hỗ trợ của nhiều phương pháp vì hoạt động này giúp trẻ phát triển ngôn ngữ mạch lạc rất tích cực. Để kể chuyện sáng tạo, trẻ phải sử dụng linh hoạt ngôn ngữ, huy động trí nhớ về vốn hiểu biết phong phú từ môi

trường sống để sáng tạo ra câu chuyện từ những gợi ý của giáo viên: một bức tranh, một đồ chơi, một lời nói, một sự kiện hiện tượng có ở xung quanh [22]

Từ những kỉ niệm hoặc ước mơ liên quan đến người thân, trẻ có thể tưởng tượng câu chuyện sắp xếp thông tin tạo thành 1 câu chuyện liên quan đến gia đình, góp phần bồi dưỡng tình cảm gia đình cho trẻ.

Hoạt động này trẻ có nhiều cơ hội bộc lộ tình cảm gia đình một cách sáng tạo và phong phú từ những kinh nghiệm trong cuộc sống của trẻ.

* Giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi qua hoạt động vui chơi

Hoạt động chơi là hoạt động chủ đạo của trẻ em lứa tuổi mẫu giáo. Hoạt động vui chơi là môi trường giáo dục thuận lợi để phát triển tình cảm và kỹ năng xã hội của trẻ mầm non. Tham gia vào các trò chơi, trẻ được thỏa mãn các nhu cầu về tâm lí, đặc biệt là nhu cầu tình cảm.

- Khi chơi, trẻ bộc lộ đa dạng các xúc cảm, giúp trẻ phát triển tình cảm cấp cao. Ví dụ: phát triển tình cảm trí tuệ qua góc Xây dựng, góc Khám phá (làm bộ sưu tập...); phát triển tình cảm đạo đức qua góc Phân vai, góc Nghệ thuật (đóng kịch); phát triển tình cảm thẩm mỹ qua góc Nghệ thuật (tạo hình, đóng kịch) [22].

Tổ chức cho trẻ tham gia hoạt động vui chơi góp phần phát triển tình cảm, kỹ năng xã hội cho trẻ như: Giáo dục tình cảm với những người thân yêu trong gia đình, họ hàng; giáo dục tình cảm với đồ dùng trong gia đình, các sự vật, hiện tượng,... trong gia đình, các quy định, thói quen trong gia đình như thông qua góc phân vai, góc thư viện trẻ sẽ nhập vai chơi và thể hiện các câu chuyện, bài thơ trong các TPVH về tình cảm gia đình, hoặc sử dụng những câu chuyện để đọc cùng những người thân yêu trong gia đình nghe khi trẻ được nhập vai chơi tại các góc này; đồng thời hoạt động này cũng giáo dục cho trẻ tình cảm cấp cao như: tình cảm đạo đức. Trong các góc chơi đóng vai gia đình và góc thư viện, giáo viên chú ý quan sát, hướng dẫn trẻ chơi, chú ý thái độ chơi, kỹ năng chơi, biểu hiện của trẻ khi chơi nhằm tác động để trẻ sử dụng TPVH có nội dung giáo dục tình cảm gia đình trong khi chơi, từ đó giúp trẻ bộc lộ tình cảm gia đình qua từng TPVH.

* Giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi qua hoạt động ngoài trời

Hoạt động ngoài trời là môi trường giáo dục thuận lợi để phát triển tình cảm và kỹ năng xã hội của trẻ mầm non. Tham gia vào các hoạt động trong giờ hoạt động ngoài trời, trẻ được thỏa mãn các nhu cầu vận động, nhận thức, vui chơi.

Khi tham gia hoạt động ngoài trời, trẻ bộc lộ đa dạng các xúc cảm, phát triển tình cảm cấp cao như: tình cảm đạo đức (yêu quý những người thân yêu, họ hàng, mọi vật xung quanh của ngôi nhà); tình cảm thẩm mỹ (cảm nhận về đẹp hài hòa, phong phú của các sự vật, hiện tượng trong môi trường sống và hoạt động của nó trong ngôi nhà trẻ sống), tình cảm hoạt động (yêu lao động, tôn trọng người lao động, biết về những nghề nghiệp của mỗi người thân trong gia đình đang đảm nhiệm [22]).

Việc giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi thông qua hoạt động ngoài trời giúp trẻ yêu quý ngôi nhà của mình với những cảnh vật đẹp, gần gũi, thân thương mà gắn bó, hoặc đó là sự giúp đỡ những người thân yêu bằng những hoạt động lao động vừa sức như: quét dọn sân nhà; lau lá, nhổ cỏ, bắt sâu, chăm sóc cây cối trong nhà,... để ông bà, bố mẹ vui, yên tâm công tác.

* Giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi qua lễ hội

Hoạt động lễ hội là môi trường thuận lợi để giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi. Tham gia vào các hoạt động lễ hội, trẻ được thỏa mãn các nhu cầu vui chơi, giải trí...

Khi tham gia hoạt động lễ hội, trẻ được trải nghiệm đa dạng các xúc cảm như hồi hộp, vui vẻ, ngạc nhiên, hào hứng, tự hào...; bồi dưỡng tình cảm với người thân yêu trong gia đình như: Tết Nguyên đán, Ngày 8/3; Lễ 30/4, tết 5/5; ngày Gia đình Việt Nam 28/6, tết Trung thu, Quốc khánh 2/9. Thông qua những ngày lễ hội với những đặc trưng riêng, mang màu sắc riêng sẽ giáo dục trẻ rất nhiều về về tình cảm đạo đức, trong đó có tình cảm gia đình: Sự đoàn viên, gắn bó giữa các thành viên trong một gia đình, trong họ hàng, những truyền thống tốt đẹp, những giá trị văn hóa trong mỗi gia đình Việt Nam được thể rõ nét trong những ngày lễ. Trẻ sẽ được cảm nhận và sống trong từng thời khắc đó, giúp nuôi dưỡng tâm hồn mỗi đứa trẻ, góp phần hoàn thiện nhân cách cho trẻ mầm non. Đồng thời, hoạt động lễ hội tạo điều kiện thuận lợi để giáo dục các hành vi theo chuẩn mực xã hội như biết tương tác; giao tiếp có văn hóa, tuân thủ quy định, tự phục vụ, chia sẻ, giúp đỡ... với những người thân yêu trong gia đình; giữ gìn, bảo tồn các thuần phong mỹ tục trong gia đình; rèn luyện hành vi bảo vệ môi trường tự nhiên và thực hiện nếp sống văn hóa; đảm bảo an toàn cho bản thân và mọi người trong gia đình khi tham gia lễ hội [22].

1.3.5. Phương tiện giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.

Các phương tiện giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi gồm có:

+ Âm nhạc: Mục đích của sử dụng phương tiện âm nhạc để giáo dục tình cảm đạo đức, thẩm mỹ cho trẻ. Thông qua phương tiện âm nhạc hình thành cho trẻ lòng yêu thiên nhiên, Tổ quốc, nhất là tình yêu thương giữa các thành viên trong gia đình. Không chỉ vậy, âm nhạc còn là phương tiện nâng cao khả năng trí tuệ, phát triển thể chất, giúp trẻ phát triển trí tưởng tượng, củng cố kiến thức trẻ qua học tập, vui chơi. Quá trình trẻ tiếp xúc và hoạt động âm nhạc như học hát, nghe hát, vận động theo nhạc, chơi trò chơi âm nhạc... sẽ hình thành ở trẻ những yếu tố của một nhân cách phát triển toàn diện, hài hoà, là sự phát triển về thẩm mỹ, đạo đức, trí tuệ và thể lực. Chính vì vậy, sử dụng phương tiện âm nhạc cho trẻ mầm non là một phương tiện hiệu quả. Các bài hát dành cho trẻ mầm non về chủ đề gia đình thường giúp trẻ cảm nhận và thể hiện tình yêu thương với người thân, ví dụ bài hát Cháu yêu bà, Bố là tất cả, Bàn tay mẹ...; tình cảm thân thương với ngôi nhà và những đồ vật quen thuộc, ví dụ bài hát Nhà của tôi, Sắp đến tết rồi, Đồ dùng bé yêu... Do vậy, thường xuyên cho trẻ hát, nghe hát, nghe nhạc về các bài hát chủ đề gia đình góp phần đáng kể trong việc bồi dưỡng tình cảm gia đình cho trẻ.

+ Video, bộ phim: Khi được xem các bộ phim, video chứa đựng nội dung về tình cảm gia đình, thể hiện tình yêu thương giữa tất cả các thành viên đối với nhau như: sự quan tâm của ông bà đối với con cháu, sự yêu thương của bố mẹ đối với con cái và sự nhường nhịn, chia sẻ của anh chị em đối với nhau thì trẻ sẽ hình dung rõ nét hơn cách thể hiện tình cảm qua cử chỉ, điệu bộ, nét mặt cũng như sự ân cần, quan tâm, yêu mến của các nhân vật trong bộ phim hoặc trong video; từ đó trẻ có thể bắt chước những cách thể hiện tình cảm của các thành viên trong gia đình và cũng từ đó trẻ có thêm những bài học, những kinh nghiệm về tình cảm, tình yêu gia đình, làm giàu thêm tâm hồn cho trẻ, làm đẹp tính chân - thiện - mỹ đang dần hình thành ở mỗi đứa trẻ. Ví dụ: Cho trẻ xem video “Sự tích cây vũa”

+ Phương tiện tạo hình: Có thể sử dụng các phương tiện nghệ thuật tạo hình như: vẽ, tô màu, cắt, xé, dán để tạo thành các sản phẩm giúp trẻ cảm nhận tình cảm gia đình, giúp trẻ thể hiện được tình cảm của mình qua các sản phẩm cắt, xé, dán trang trí gửi gắm vào đó. Mỗi loại hình nghệ thuật có đặc trưng riêng nên khi đưa vào giới thiệu cho trẻ phải hết sức hợp lí để trẻ có thể hiểu đúng, hiểu đủ và có thể vận dụng sáng tạo vào trong cuộc sống hàng ngày của trẻ. Ví dụ: Trẻ dán hoa, dán tranh tặng mẹ; cho trẻ vẽ mẹ, vẽ các thành viên trong gia đình, xé dán tranh ngôi nhà của bé...

+ Hiện thực xã hội xung quanh trẻ từ những sự kiện, con người cụ thể, các mối quan hệ diễn ra trong xã hội, những ngày lễ kỷ niệm mà trẻ có thể tham dự như: tết Nguyên đán, 8/3, tết Trung thu, ngày gia đình Việt Nam (28/6)... đều có thể khơi gợi ở trẻ những xúc cảm, tình cảm với gia đình, mong muốn được làm điều gì ý nghĩa với gia đình của trẻ. Vì thế, lựa chọn môi trường xung quanh chứa đựng tiềm năng cho sự phát triển và có thể trở thành phương tiện để giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ, giúp trẻ vừa được trải nghiệm thực tế vừa lĩnh hội được tri thức.

1.3.6. Đánh giá mức độ phát triển tình cảm gia đình của trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

Căn cứ vào kết quả mong đợi về lĩnh vực phát triển tình cảm và kỹ năng xã hội cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi trong Chương trình giáo dục mầm non năm 2021, đề tài xác định các tiêu chí đánh giá mức độ phát triển tình cảm gia đình của trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi như sau:

- *Tiêu chí 1 : Thể hiện ý thức về bản thân trong gia đình*

+ Trẻ nói được họ tên, tuổi, giới tính của bản thân, tên bố, mẹ, địa chỉ nhà hoặc điện thoại.

+ Nói được điều bé thích, không thích, những việc bé làm được và việc gì bé không làm được.

+ Nói được mình có điểm gì giống và khác với các thành viên trong gia đình (dáng vẻ bên ngoài, giới tính, sở thích và khả năng).

+ Biết mình là con/ cháu/ anh/ chị/ em trong gia đình.

+ Biết vâng lời, giúp đỡ bố mẹ những việc vừa sức.

- *Tiêu chí 2: Thể hiện sự tự tin, tự lực trong gia đình*

+ Tự làm một số việc đơn giản hằng ngày (vệ sinh cá nhân, dọn dẹp nhà cửa).

+ Cố gắng tự hoàn thành công việc được giao trong gia đình.

- *Tiêu chí 3: Nhận biết và thể hiện cảm xúc, tình cảm với người thân, sự vật, hiện tượng xung quanh trong gia đình*

+ Nhận biết được một số trạng thái cảm xúc: vui, buồn, sợ hãi, tức giận, ngạc nhiên, xấu hổ qua tranh; qua nét mặt, cử chỉ, giọng nói của những người thân trong gia đình

+ Biết biểu lộ cảm xúc: vui, buồn, sợ hãi, tức giận, ngạc nhiên, xấu hổ.

+ Biết an ủi và chia vui với người thân trong gia đình.

- *Tiêu chí 4: Hành vi và quy tắc ứng xử trong gia đình*

+ Thực hiện được một số quy định trong gia đình: vâng lời ông bà, bố mẹ, anh chị, muốn đi chơi phải xin phép.

- + Biết nói cảm ơn, xin lỗi, chào hỏi lễ phép.
- + Biết lắng nghe ý kiến, trao đổi, thoả thuận, chia sẻ kinh nghiệm với người thân trong gia đình.
- + Biết tìm cách để giải quyết mâu thuẫn (dùng lời, nhờ sự can thiệp của người thân trong gia đình, chấp nhận nhường nhịn).
- *Tiêu chí 5: Quan tâm đến môi trường trong gia đình*
- + Thích chăm sóc cây, con vật thân thuộc trong gia đình.
- + Biết bỏ rác đúng nơi quy định trong gia đình.
- + Biết nhắc nhở người thân trong gia đình giữ gìn, bảo vệ môi trường (không xả rác bừa bãi, bẻ cành, hái hoa...).
- + Biết tiết kiệm trong sinh hoạt: tắt điện, tắt quạt khi ra khỏi phòng, khoá vòi nước sau khi dùng, không để thừa thức ăn

Đối với mỗi tiêu chí xây dựng sẽ có thể đưa ra các mức điểm phù hợp và lựa chọn thang đánh giá tương ứng, kèm theo các mức độ để làm căn cứ khi đánh giá mức độ mức độ phát triển tình cảm gia đình của trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.

1.4. Hệ thống tác phẩm văn học về giáo dục tình cảm gia đình sử dụng trong trường mầm non

Trong chương trình giáo dục mầm non, việc đưa các tác phẩm văn học thiếu nhi được lựa chọn vào hoạt động “làm quen với tác phẩm văn học” có nội dung nghệ thuật phù hợp với trẻ, có ý nghĩa giáo dục cao, giúp trẻ phát triển thẩm mỹ, lòng nhân ái, trí tuệ và ngôn ngữ nghệ thuật về tình cảm gia đình.

- *Về thể loại:* Các tác phẩm văn học trong chương trình giáo dục mầm non gồm những thể loại:

+ Ca dao, tục ngữ, đồng dao: *Gánh gánh gồng gồng, Lớn là anh, Buổi sáng ngủ dậy, Cái bóng, Bỏ các là bác chim ri, Công cha như núi thái sơn, Đố ai đếm được vì sao, Chiều chiều ra đứng ngõ sau, Bàu ơi thương lấy bí cùng, Anh em như thể tay chân....*

+ Truyện: *Bảy con quạ* (truyện cổ Grim), *Sự tích hoa cúc trắng* (truyện cổ tích Việt Nam), *Sự tích cây vú sữa* (truyện cổ tích Việt Nam), *Cô bé bán diêm* (truyện Andecxen), *Ba cô gái* (truyện cổ tích Nga), *Tích chu* (truyện cổ tích Trung Quốc)...

+ Thơ: *Ở trong* (Ninh Đức Mậu), *Chia bánh* (Trương Hữu Lợi), *Bé và mèo hoang* (Trích thơ của Cái Thị Nhuận), *Tập gấp máy bay* (Lê Bình), *Cháu yêu bà* (Vũ Quang Vinh), *Ông bà* (Phong Thu), *Mẹ gọi* (Phong Thu), *Ông*

cháu nhà vịt (Tuấn Minh), *Mẹ của em* (Trần Quang Vịnh), *Em yêu nhà em* (Đoàn Thị Lam Luyến), *Ông mặt trời* (Ngô Thị Bích Hiền)... [6,tr171,172].

- *Về nội dung*: Thường phản ánh theo chủ đề, nội dung của chủ đề đề cập đến như chủ đề “gia đình”

- *Về nghệ thuật*: Tác phẩm văn học trong chương trình có một số nét nghệ thuật chính:

Đối với tác phẩm truyện:

+ Các sự kiện được trình bày theo trình tự tự nhiên: Trước đó - tiếp theo - cuối cùng...

+ Truyện thường có kết cấu đối lập tương phản giống như kết cấu chính của truyện cổ tích: *Cây khế, Tấm Cám*...

+ Khai thác yếu tố hài hước của truyện cười dân gian, tạo nên tiếng cười hồn nhiên sáng khoái nhưng lại mang ý nghĩa giáo dục nhẹ nhàng mà sâu sắc.

+ Truyện có kết cấu lặp lại giúp trẻ khắc sâu những hoạt động và phẩm chất của nhân vật trẻ dễ theo dõi, dễ ghi nhớ: như truyện *Ba cô gái*...

Đối với tác phẩm thơ:

+ *Thể thơ*.

Phần lớn là dạng thơ câu ngắn, xúc tích phù hợp với trẻ:

Thơ 3 chữ: *Ông bà, Mẹ gọi*

Thơ 4 chữ: *Chia bánh, Cháu yêu bà, Làm anh*

Thơ 5 chữ: *Mẹ của em*

Thơ lục bát: *Anh và em, Em yêu nhà em*

+ Yếu tố truyện trong thơ: *Bò nông có hiếu*

+ Yếu tố thơ trong truyện: *Dán hoa tặng mẹ*

+ *Về ngôn ngữ, nhịp điệu, vần điệu*: trong sáng, dễ hiểu, giàu hình ảnh, có nhiều từ ngữ chỉ nghệ thuật làm cho tác phẩm hết sức sinh động.

Nhìn chung, những TPVH được lựa chọn về giáo dục tình cảm gia đình đưa vào chương trình “Chăm sóc, giáo dục mầm non” đều là những tác phẩm có nội dung và hình thức nghệ thuật phù hợp với sự tiếp nhận của trẻ. Tuy nhiên do số lượng TPVH chỉ có hạn nên bản thân GVMN phải luôn ý thức được sự cần thiết của việc sưu tầm, lựa chọn thêm các tác phẩm khác từ nhiều nguồn tư liệu để có thể cho trẻ luôn được tiếp xúc với tác phẩm mọi lúc, mọi nơi [11,78].

1.5. Ý nghĩa của việc khai thác và sử dụng tác phẩm văn học với việc giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

Việc làm quen với các tác phẩm văn học của trẻ không bị giới hạn trong hoạt động tổ chức cho trẻ làm quen với các tác phẩm văn học mà được tận dụng một cách có kế hoạch, có hệ thống ở trường mầm non góp phần tạo cơ hội cho trẻ được tiếp xúc tìm hiểu và sử dụng các tác phẩm văn học ở mọi lúc mọi nơi trong các hoạt động ở trường mầm non để giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ. Trẻ không chỉ được tiếp xúc nhiều hơn các tác phẩm văn học tăng về mặt số lượng mà quan trọng hơn đó là sự biến đổi về chất, được tiếp xúc với nhiều khía cạnh giáo dục của tác phẩm văn học nhận biết toàn diện hơn về tác phẩm văn học mà trẻ được tiếp cận.

Việc giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi thông qua sử dụng tác phẩm văn học, nó là một phương tiện giáo dục hiệu quả để những bài học đạo đức, luân lý được đưa đến cho trẻ một cách tự nhiên, nhẹ nhàng, không hề gò bó, áp đặt. Việc làm quen với các tác phẩm văn học của trẻ không bị giới hạn trong hoạt động tổ chức cho trẻ làm quen với các tác phẩm văn học mà được tận dụng một cách có kế hoạch, có hệ thống ở trường mầm non góp phần tạo cơ hội cho trẻ được tiếp xúc tìm hiểu và sử dụng các tác phẩm văn học ở mọi lúc mọi nơi trong các hoạt động ở trường mầm non để giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ. Văn học có ý nghĩa rất lớn đối với việc giáo dục trẻ thơ. Là những người giáo viên chăm sóc, giáo dục trẻ, chúng ta cần biết lựa chọn và sử dụng một cách thích hợp các tác phẩm văn học để phát huy hết tác dụng của phương tiện này.

Dẫn dắt trẻ vào thế giới văn học là nhiệm vụ quan trọng của trường mầm non, đặc biệt là khi trẻ bước vào độ tuổi mẫu giáo: Đó là sự mở cửa cho những bước đi chập chững đầu tiên của trẻ vào thế giới cùng với các giá trị phong phú, chứa đựng trong từng tác phẩm văn học, từ đó góp phần quan trọng trong việc giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mầm non 5-6 tuổi.

Khai thác TPVH giúp giáo viên mầm non hiểu đầy đủ hơn các giá trị của TPVH đối với việc giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ, hệ thống hóa những nội dung giáo dục có trong mỗi tác phẩm để định hướng việc đặt câu hỏi giáo dục trẻ.

Sử dụng TPVH trong hoạt động làm quen với tác phẩm văn học hoặc tích hợp trong các hoạt động giáo dục khác, GV sẽ giúp trẻ có cơ hội tìm hiểu về tình cảm của những người thân đối với trẻ, tình cảm của trẻ với người thân, cách thức thể hiện tình cảm với người thân qua việc thể hiện TPVH, qua việc xác định và luyện tập cách giao tiếp, ứng xử phù hợp với từng thành viên trong gia đình. Ví dụ, dạy trẻ bài thơ Lấy tắm cho bà, cô giáo giúp trẻ không chỉ biết quan tâm và hiểu bà để chọn cách ứng xử phù hợp, thể hiện tình yêu thương và lòng kính trọng bà: bà lớn tuổi lắm rồi nên không còn răng, sau bữa cơm bé không mang tăm mời bà xia răng mà bung nước mời bà uống. Trẻ hiểu từ “bung”, thực hiện hành động bung nước để luyện tập kỹ năng sống trong ứng xử với người lớn tuổi.

Do vậy, khai thác và sử dụng TPVH để giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ phù hợp với đặc điểm phát triển xúc cảm, tình cảm của trẻ, phát huy tối đa giá trị của TPVH, nâng cao hiệu quả giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ.

Kết luận chương 1

Chương 1 đã làm rõ những vấn đề lí luận sau:

Thứ nhất là làm rõ các khái niệm sử dụng trong đề tài gồm: Tác phẩm văn học thiếu nhi, tình cảm, gia đình, khai thác và sử dụng tác phẩm văn học nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ 5-6 tuổi.

Thứ hai là khái quát một số đặc trưng cơ bản của TPVH thiếu nhi nói chung và văn học dành cho trẻ mầm non bao gồm các đặc trưng về nội dung, đặc trưng về nghệ thuật của các thể loại văn học dành cho trẻ.

Thứ ba là làm rõ đặc điểm nhận thức của trẻ 5-6 tuổi liên quan đến việc tiếp nhận tác phẩm văn học gồm đặc điểm tâm sinh lí của trẻ mầm non liên quan đến việc tiếp nhận tác phẩm văn học.

Thứ tư là khái quát quá trình tổ chức hoạt động giáo dục về tình cảm gia đình cho trẻ 5-6 tuổi bao gồm làm rõ đặc điểm nhận thức của trẻ 5-6 tuổi về gia đình; xác định mục tiêu, nhiệm vụ, nội dung cho trẻ 5-6 tuổi tìm hiểu về tình cảm gia đình và làm rõ các phương pháp giáo dục tình cảm gia đình, hình thức giáo dục tình cảm gia đình, hệ thống tác phẩm văn học giáo dục tình cảm gia đình.

Cuối cùng, chương 1 chỉ ra ý nghĩa của việc khai thác và sử dụng TPVH nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ 5-6 tuổi đó là việc sử dụng TPVH như một phương tiện giáo dục nhẹ nhàng, tự nhiên, không gò bó, áp đặt mà đưa đến cho trẻ những bài học đạo đức, giáo dục tình cảm một cách hiệu quả nhất. TPVH không chỉ được tích hợp ngay trong chính hoạt động làm quen với TPVH mà nó còn được sử dụng trong nhiều các hoạt động giáo dục khác cho trẻ ở trường mầm non.

**Chương 2 - KHAI THÁC VÀ SỬ DỤNG TÁC PHẨM VĂN HỌC
NHẪM GIÁO DỤC TÌNH CẢM GIA ĐÌNH
CHO TRẺ MẪU GIÁO 5 - 6 TUỔI**

2.1. Tiêu chí đánh giá mức độ giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi trong tác phẩm văn học

Căn cứ vào các tiêu chí và thang đánh giá của trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi về đặc điểm nhận thức tình cảm gia đình, đề tài xác định các mức độ của lượng thông tin khoa học trong các tác phẩm văn học sử dụng để giáo dục trẻ.

<i>Tiêu chí 1 : TPVH có nội dung giúp trẻ hiểu biết về bản thân</i>	
<i>Tiêu chí 2: TPVH có nội dung giáo dục trẻ tích cực làm việc vừa sức giúp người thân trong gia đình</i>	
+ Tự làm một số việc đơn giản hằng ngày (vệ sinh cá nhân, dọn dẹp nhà cửa).	0.5đ
+ Cố gắng tự hoàn thành công việc được giao trong gia đình.	0.5đ
<i>Tiêu chí 3: TPVH có nội dung giáo dục trẻ biết và thể hiện cảm xúc, tình cảm với người thân, đồ vật trong gia đình</i>	
+ Nhận biết được một số trạng thái cảm xúc: vui, buồn, sợ hãi, tức giận, ngạc nhiên, xấu hổ qua tranh; qua nét mặt, cử chỉ, giọng nói của những người thân trong gia đình	1 đ
+ Biết an ủi và chia vui với người thân trong gia đình.	1đ
<i>Tiêu chí 4: TPVH có nội dung giáo dục trẻ có hành vi và quy tắc ứng xử trong gia đình</i>	
+ Thực hiện được một số quy định trong gia đình: vâng lời ông bà, bố mẹ, anh chị, muốn đi chơi phải xin phép.	0.5đ
+ Biết nói cảm ơn, xin lỗi, chào hỏi lễ phép.	0.5đ
+ Biết lắng nghe ý kiến, trao đổi, thoả thuận, chia sẻ kinh nghiệm với người thân trong gia đình.	0.5đ
+ Biết tìm cách để giải quyết mâu thuẫn (dùng lời, nhờ sự can thiệp của người thân trong gia đình, chấp nhận nhường nhịn).	0.5đ
<i>Tiêu chí 5: TPVH có nội dung giáo dục trẻ quan tâm đến môi trường trong gia đình</i>	
+ Thích chăm sóc cây, con vật thân thuộc trong gia đình.	0.5đ
+ Biết bỏ rác đúng nơi quy định trong gia đình.	0.5đ

+ Biết nhắc nhở người thân trong gia đình giữ gìn, bảo vệ môi trường (không xả rác bừa bãi, bẻ cành, hái hoa...).	0.5đ
+ Biết tiết kiệm trong sinh hoạt: tắt điện, tắt quạt khi ra khỏi phòng, khoá vòi nước sau khi dùng, không để thừa thức ăn	0.5đ

2.2. Thống kê những tác phẩm văn học về tình cảm gia đình dành cho trẻ 5-6 tuổi.

2.2.1. Thống kê những tác phẩm thơ giáo dục tình cảm gia đình dành cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.

STT	Tên bài thơ	Tác giả	Thể loại				Lượng thông tin khoa học	Nội dung
			Thơ 3 chữ	Thơ 4 chữ	Thơ 5 chữ	Lục bát		
1	Chia bánh	Trương Hữu Lợi		x			Cao	Giáo dục tình cảm chị em
2	Anh và em	Sinh Thảo				x	Cao	Giáo dục tình cảm anh em
3	Cháu yêu bà	Vũ Quang Vinh		x			Trung bình	Giáo dục tình cảm bà cháu
4	Ông, bà	Phong Thu	x				Cao	Giáo dục tình cảm ông bà - cháu
5	Mẹ của em	Trần Quang Vinh			x		Cao	Giáo dục tình cảm mẹ con
6	Mẹ gọi	Phong Thu	x				Thấp	Giáo dục tình cảm mẹ con
7	Làm anh	Phạm Thị Thanh Nhân		x			Cao	Giáo dục tình cảm anh em
8	Em yêu	Đoàn Thị				x	Trung	Giáo dục

	nhà em	Lam Luyến					Bình	tình cảm gia đình
9	Lấy tấm cho bà	Định Hải				x	Cao	Giáo dục tình cảm bà cháu
10	Về quê	Nguyễn Thắng				x	Trung Bình	Giáo dục tình cảm gia đình
11	Thương ông	Tú Mỡ		x			Cao	Giáo dục tình cảm ông cháu

2.2.2. Thống kê những tác phẩm truyện giáo dục tình cảm gia đình dành cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

ST T	Tên truyện	Tên tác giả	Thể loại truyện			Lượng thông tin khoa học	Nội dung
			Cổ tích	Truyện thuyết	Đồng thoại		
1	Bảy con quạ	Phỏng theo truyện cổ tích Grimm	x			Trung bình	Giáo dục tình cảm anh em
2	Chú sói và bảy chú dê con	Phỏng theo truyện cổ tích Grimm	x			Cao	Giáo dục tình cảm mẹ con
3	Hai anh em	Nguyễn Đồng Chi	x			Trung bình	Giáo dục tình cảm gia đình
4	Sự tích hoa cúc trắng	Phỏng theo truyện cổ	x			Cao	Giáo dục tình cảm mẹ

		tích Việt Nam					con
5	Sự tích cây vú sữa	Phỏng theo truyện cổ tích Việt Nam			x	Cao	Giáo dục tình cảm mẹ con
6	Con rồng cháu tiên	Phỏng theo truyền thuyết con rồng cháu tiên		x		Thấp	Giáo dục tình cảm mẹ con
7	Cô bé bán diêm	Phỏng theo truyện Andecxen	x			Cao	Giáo dục tình cảm bà cháu
8	Ba cô gái	Phỏng theo truyện cổ tích Việt Nam	x			Trung bình	Giáo dục tình cảm mẹ con
9	Tích chu	Phỏng theo truyện cổ tích Việt Nam	x			Cao	Giáo dục tình cảm bà cháu
10	Cháu ngoan của bà	Nguyễn Xuân Thùy				Cao	Giáo dục tình cảm bà cháu

2.2.3. Thống kê những câu ca dao, đồng dao, tục ngữ, câu đố giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ 5-6 tuổi

Thể loại	Tên tác phẩm	Lượng thông tin khoa học	Nội dung
Về đồng dao, vè	Gánh gánh gồng gồng ...	Trung bình	Giáo dục tình cảm gia đình
	Lớn là anh	Cao	Giáo dục tình cảm anh em
	Buổi sáng ngủ dậy	Cao	Giáo dục tình cảm gia đình
	Cái bóng	Trung bình	Giáo dục tình cảm mẹ con
	Chim ri là rì sáo sậu	Cao	Giáo dục tình cảm anh em
	Bồ các là bác chim ri	Trung bình	Giáo dục tình cảm anh em
Về ca dao, tục ngữ	Công cha như núi thái sơn	Cao	Giáo dục tình cảm bố mẹ-con
	Đố ai đếm được vì sao	Thấp	Giáo dục tình cảm bố mẹ-con
	Chiều chiều ra đứng ngõ sau	Cao	Giáo dục tình cảm mẹ con
	Bầu ơi thương lấy bí cùng	Cao	Giáo dục tình cảm anh em
	Anh em như thể tay chân	Cao	Giáo dục tình cảm anh em

2.3. Khai thác tác phẩm văn học nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

2.3.1. Quy trình khai thác tác phẩm văn học nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

a. Lựa chọn, phân loại tác phẩm văn học theo mục đích giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

GVMN có thể sử dụng nhiều nguồn tài liệu khác nhau để sưu tầm, lựa chọn TPVH qua các tuyển tập thơ, truyện, bài hát, câu đố theo chủ đề sử dụng trong trường MN; các tuyển tập thơ, truyện của các tác giả viết cho trẻ em như Phạm Hồ, Võ Quang, Trần Đăng Khoa... theo các tác phẩm xuất bản hoặc tác phẩm điện tử.

Từ các nguồn TPVH đã sưu tầm được, GVMN phân loại TPVH phù hợp với mục đích giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ. Mục 2.1. đã thực hiện thống kê, phân loại TPVH theo thể loại, theo nội dung cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học theo thực tế giáo dục trẻ ở trường mầm non hiện nay, GVMN có thể tham khảo và sử dụng cách phân loại này để sử dụng TPVH cho phù hợp với các hoạt động giáo dục trẻ 5-6 tuổi.

- TPVH được lựa chọn, sử dụng cần đảm bảo:

+ TPVH cần phong phú về loại thể.

+ Tri thức trong truyện, thơ, câu đố, ca dao, tục ngữ, đồng dao, về phù hợp với lứa tuổi, mang tính khoa học, tính giáo dục.

+ Truyện, thơ, câu đố, ca dao, tục ngữ, đồng dao phải có giá trị với trẻ, có nội dung rõ ràng, tạo xúc cảm cho trẻ.

+ Truyện, thơ, câu đố, ca dao, tục ngữ, đồng dao có hình ảnh, từ ngữ cụ thể tác động đến cả trí tuệ và tình cảm của trẻ.

b. Xác định nội dung giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi qua tác phẩm văn học.

Có thể phân loại TPVH theo lượng thông tin để giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ tìm như sau:

Nhóm thứ nhất: Những TPVH chứa một số ít thông tin về tình cảm gia đình khi cho trẻ tìm hiểu. Cho trẻ làm quen một số TPVH thông qua đồ dùng trực quan. Ví dụ: truyện “Tích chu”, cô đã sử dụng một tranh ảnh và kết hợp giảng giải... Truyện “Dê con nhanh trí” cô có thể sử dụng hình thức rối tay, tay trái cô là rối Dê mẹ, tay phải cô là rối Dê con, cô kể chuyện và cử động tay phù hợp với giọng kể... Như vậy khi sử dụng đồ dùng trực quan giúp trẻ dễ tưởng tượng và hiểu nội dung câu chuyện hơn, ghi nhớ cốt chuyện lâu hơn, có hứng thú khi học.

Nhóm thứ hai: Những TPVH chứa số lượng lớn thông tin về tình cảm gia đình giúp trẻ tìm hiểu. Câu chuyện “Sự tích hoa cúc trắng” là câu chuyện kể về lòng hiếu thảo của cô bé đã giúp mẹ mình vượt qua khỏi bệnh tật và

khỏe mạnh trở lại. Qua câu chuyện “*Sự tích hoa cúc trắng*” cho trẻ để biết về tấm lòng hiếu thảo của người con trong truyện dành cho mẹ mình. Tình mẹ luôn thiêng liêng và cao cả. Câu chuyện “*Sự tích cây vú sữa*” cho chúng ta thấy được một bài học về lòng hiếu thảo trong gia đình, khi cha mẹ còn sống hãy làm tròn đạo hiếu, đối xử tốt với cha mẹ.

GVMN cần xác định đúng, đủ nội dung giáo dục giáo dục tình cảm gia đình có trong tác phẩm để định hướng việc khai thác, sử dụng những thông tin đó cho trẻ tìm hiểu.

Ngoài ra có thể cho trẻ làm quen với TPVH thông qua hoạt động ngoài giờ như: Giáo viên tổ chức một số trò chơi cho trẻ, tổ chức đóng kịch, tổ chức các buổi biểu diễn giúp trẻ có thể ghi nhớ câu chuyện lâu hơn, kể diễn cảm.

c. Xây dựng câu hỏi giáo dục nhằm khai thác và sử dụng tác phẩm văn học giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.

- Câu hỏi phải gắn liền với đề tài đàm thoại theo trình tự nội dung tác phẩm
- Câu hỏi ngắn gọn rõ ý, từ ngữ trong sáng, không nên đặt nhiều câu có sẵn phương án trả lời, nên đa dạng, tránh những câu hỏi quá chi tiết vụn vặt làm phá vỡ hệ thống logic của bài học, nên đặt những câu hỏi vì sao, để trẻ không chỉ thiết lập được mối liên hệ logic giữa các chi tiết sự kiện mà còn xác định được mối liên hệ với cuộc sống, tự đặt mình vào chỗ đứng và tình thế của các nhân vật trong tác phẩm

Ví dụ: Nếu con là nhân vật trong truyện con có làm vậy không? Vì sao?

- Câu hỏi có tính khái quát, tập trung vào nội dung giáo dục tình cảm gia đình. Không sử dụng câu hỏi về tên tác phẩm, số nhân vật

- Sử dụng phong phú dạng câu hỏi:

- + Câu hỏi khai thác thông tin giáo dục. Đặt câu hỏi theo diễn biến nội dung giáo dục trong tác phẩm. Ví dụ: trong câu chuyện Tích chu, bà đã thương yêu Tích Chu như thế nào? Vì sao Tích Chu lại không thương bà? Khi Bà bị ốm Bà gọi Tích Chu thế nào? Khi bà biến thành chim thái độ Tích Chu ra sao?

- + Câu hỏi khái quát vấn đề giáo dục. Ví dụ: Câu chuyện Tích chu cho con biết điều gì?...

- + Câu hỏi liên hệ, ứng dụng kiến thức, kỹ năng cho trẻ

Ví dụ: qua câu chuyện để thể hiện tình cảm với bà (những người thân yêu) trong gia đình chúng mình nên làm gì?

2.3.2. Nội dung khai thác tác phẩm văn học nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

a. Xác định nội dung và câu hỏi nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi qua tác phẩm thơ.

CHIA BÁNH

Nội dung: Biết nghe lời và không tranh giành đồ ăn, biết chia sẻ, yêu thương, nhường nhịn giữa chị em trong gia đình để mẹ luôn vui vẻ.

Câu hỏi giáo dục tình cảm gia đình:

* Câu hỏi khai thác thông tin:

- Mẹ yêu thương hai chị em như thế nào?
- Khi mẹ cho bánh thì người chị đã chia bánh như thế nào? (chị nhận nửa bé, phần em nửa to)
- Câu thơ nào cho con biết hai chị em yêu thương và nhường nhịn nhau?
- Khi chị chia bánh như vậy thì em bé đã làm gì? (em cười "Ơ hơ, chị sai rồi nhé")
- Và em bé đã chia lại như thế nào? (chị lớn ăn khỏe, phải nhận phần hơn, em chẳng đổi hờn, bé ăn nửa bé)
- Khi thấy hai chị em như vậy thì người mẹ như thế nào? (mẹ cười vui vẻ, phép chia nhiệm màu, mẹ khẽ xoa đầu, các con ngoan quá)

* Câu hỏi khái quát:

- Các con học được điều gì về tình chị em qua bài thơ? (biết yêu thương, nhường nhịn lẫn nhau giữa các chị em trong gia đình)

* Câu hỏi liên hệ, ứng dụng thực tiễn:

- Nếu con có anh chị, con sẽ chia quà cho anh chị, em như thế nào? (Con sẽ chia cho em phần nhiều hơn, biết chia sẻ đồ với anh chị)

CHÁU YÊU BÀ

Nội dung: Tình cảm của hai bà cháu, trẻ yêu quý bà, biết giúp đỡ bà những việc vừa sức với mình, vâng lời lễ phép với người lớn tuổi

Câu hỏi giáo dục tình cảm gia đình:

* Câu hỏi khai thác thông tin:

- Những chi tiết nào cho con thấy được bà rất yêu bạn nhỏ? (đi học về bà ra cửa đón, mùa hè thì bà quạt cho bé, nằm trong vòng tay bà ngủ)

- Câu thơ nào nói về tình cảm của bạn nhỏ đối với bà? (Bé thường thủ thi; cháu yêu bà nhất)

- Cháu đi học về thì bà thế nào? (bé đi học về, bà ra cửa đón)

- Bà có cái gì? (chiếc quạt nan nhỏ, xua nóng mùa hè)

- Mỗi tối đi ngủ thì bé thủ thi với bà như thế nào? (mỗi tối đi ngủ bé thủ thi cháu yêu bà nhất)

* *Câu hỏi khái quát:*

- Các con học được những gì về tình cảm bà cháu qua bài thơ? (cảm nhận được sự yêu thương, quan tâm của bà, biết thể hiện tình yêu quý của bé với bà)

* *Câu hỏi liên hệ ứng dụng thực tiễn:*

- Để trở thành 1 em bé ngoan thì các con cần phải làm gì? (Chúng ta phải biết yêu quý, giúp đỡ ông bà cha mẹ và lễ phép với người lớn tuổi hơn mình)

ÔNG BÀ

Nội dung: Giáo dục trẻ biết vâng lời ông bà

Câu hỏi giáo dục tình cảm gia đình:

* *Câu hỏi khai thác thông tin:*

- Bài thơ nói về ai? (bài thơ nói về ông, bà)

- Ông bà nhờ bé những việc gì? (nhờ bé múc nước)

- Vì sao ông bà cần nhờ bé? (Vì ông bà đã già rồi)

- Bé thể hiện tình yêu thương đối với ông bà như thế nào? (sẵn sàng giúp đỡ khi ông bà cần)

* *Câu hỏi khái quát:*

- Bài thơ cho con biết điều gì về tình cảm của bạn nhỏ với ông bà? (bạn nhỏ luôn sẵn sàng giúp đỡ ông bà....)

* *Câu hỏi liên hệ ứng dụng thực tiễn:*

- Ở nhà các con thường làm gì để giúp đỡ ông bà? (dọn dẹp, lấy đồ khi ông bà cần giúp đỡ)

- Con thể hiện tình yêu thương với ông bà như thế nào? (luôn ngoan ngoãn vâng lời ông bà....)

MẸ CỦA EM

Nội dung: Giáo dục trẻ biết yêu thương, kính trọng ông bà, bố mẹ

Câu hỏi giáo dục tình cảm gia đình:

* *Câu hỏi khai thác thông tin:*

- Bài thơ nói về ai? (bài thơ nói về mẹ)
- Mẹ thường dậy từ lúc nào? (mẹ dậy lúc sáng sớm)
- Đi ngủ từ lúc nào? (đêm khuya)
- Mẹ thức khuya dậy sớm để làm gì? (mẹ làm việc)
- Mặc dù nhiều việc mà mẹ vẫn làm gì? (mẹ vẫn gọi em dậy) nhắc em làm công việc gì? (nhắc gọn gàng đầu tóc, việc nào vào việc ấy) Tại sao? (để em kịp đến trường)

- Mẹ vì ai mà vất vả? (mẹ đã vì em), Thương mẹ bé đã thầm hứa điều gì? (ngoan ngoãn và giỏi giang)

* *Câu hỏi khái quát:*

- Để mẹ không phải buồn lòng các con cần phải làm gì? (phải nghe lời và giúp đỡ mẹ)

* *Câu hỏi liên hệ ứng dụng thực tiễn:*

- Để trở thành em bé ngoan các con cần làm gì? (Chúng ta phải biết vâng lời ông bà cha mẹ, giúp đỡ mọi người trong gia đình....)

MẸ GỌI

Nội dung: Giáo dục trẻ biết nghe lời bố mẹ

Câu hỏi giáo dục tình cảm gia đình:

* *Câu hỏi khai thác thông tin:*

- Khi mẹ gọi thì em bé có dậy ngay không? (có ạ)
- Hôm nay là ngày gì? (hôm nay là ngày đến lớp)
- Nếu mà ngủ tiếp thì sẽ làm sao? (nếu ngủ tiếp sẽ bị chậm giờ)

* *Câu hỏi giáo dục:* Bài thơ cho con biết điều gì?

* *Câu hỏi liên hệ ứng dụng thực tiễn:*

- Để trở thành em bé ngoan các con cần phải làm gì? (Chúng ta phải biết yêu quý, giúp đỡ bố mẹ trong công việc gia đình, vâng lời bố mẹ...)

LÀM ANH

Nội dung: Bài thơ nói lên tình cảm của người anh, biết yêu thương, nhường nhịn em nhỏ.

Câu hỏi giáo dục tình cảm gia đình:

* Câu hỏi khai thác thông tin:

- Anh đã quan tâm em qua những việc làm nào? (Khi em bé khóc thì anh phải dỗ, em ngã thì anh phải nâng, chia em phần hơn, nhường đồ chơi cho em)

- Anh phải làm gì khi em bé khóc? Khi em bé ngã? (dỗ em, nâng em)

- Khi có quà bánh và đồ chơi anh phải làm gì? (chia em phần hơn, nhường em)

- Làm anh có khó không? Vì sao? (Làm anh khó nhưng mà vui).

- Vì sao anh luôn vui khi có em?

* Câu hỏi khái quát:

- Bài thơ cho con biết điều gì về tình cảm của anh dành cho em bé?

(anh luôn nhường nhịn, yêu thương em)

* Câu hỏi liên hệ ứng dụng thực tế:

- Nếu con là anh, chị thì con phải làm gì cho em bé? (Yêu thương, nhường nhịn, chăm sóc em).

EM YÊU NHÀ EM

Nội dung: Nói về khung cảnh đẹp, gần gũi quanh ngôi nhà ở nông thôn và tình cảm của bạn nhỏ đối với ngôi nhà của mình.

Câu hỏi giáo dục tình cảm gia đình:

* Câu hỏi khai thác thông tin:

- Bạn nhỏ yêu mến những vật nào ở nhà bạn? (gà mái, chuối mật, bắp...)

- Vì sao bạn gọi gà là nàng gà mái, là chuối mật, ông lão bắp?(vì bạn coi chúng như người thân yêu trong gia đình, bạn yêu quý chúng)

- Câu thơ nào cho con biết bạn rất yêu thương, quan tâm mọi vật trong nhà? (Em là chị Tấm đợi chờ bóng lên..... Chẳng đâu vui được như nhà của em)

* Câu hỏi khái quát:

Qua bài thơ các con hiểu được điều gì về tình cảm gia đình? (bạn nhỏ rất yêu ngôi nhà với những con vật, đồ vật thân quen trong ngôi nhà của mình).

* Câu hỏi liên hệ thực tế:

- Con yêu quý điều gì nhất trong ngôi nhà của con?
- Con sẽ làm gì để giữ gìn, bảo vệ đồ vật? (quét dọn nhà cửa, giữ gìn vệ sinh, cất đồ gọi gàng...)

LẤY TẮM CHO BÀ

Nội dung: Biết yêu thương kính trọng ông bà, bố mẹ. Khi ở nhà chúng mình phải biết chăm sóc, giúp đỡ ông bà làm những công việc nhỏ trong gia đình như quét nhà, ăn xong lấy tăm, lấy nước.

Câu hỏi giáo dục tình cảm gia đình:

* Câu hỏi khai thác thông tin:

- Cô giáo bạn nhỏ đã dạy bạn nhỏ điều gì? (lấy tăm cho bà)
- Điều đó được thể hiện trong câu thơ nào?

*“ Cô giáo dạy cháu về nhà
Ăn xong nhớ lấy cho bà cái tăm ”*

- Cô giáo dạy bạn nhỏ lấy tăm nhưng răng của bà bạn nhỏ đã bị sao?
- Điều đó được thể hiện trong câu thơ nào?

*“ Nhưng bà đã rụng hết răng
Cháu không còn được lấy tăm cho bà ”*

- Ngoài việc lấy tăm cho bà, bạn nhỏ còn làm gì cho bà mình nữa?
(rót nước cho bà uống)

* Câu hỏi khái quát:

- Qua bài thơ, chúng mình học tập được gì từ bạn nhỏ? (yêu thương ông bà bố mẹ, giúp đỡ bà những công việc vừa sức...)

VỀ QUÊ

Nội dung: Niềm vui sướng, thích thú của em bé khi được về quê.

Câu hỏi khám phá chủ đề gia đình:

* Câu hỏi khai thác thông tin:

- Bốn câu thơ đầu cho con biết điều gì? (bạn nhỏ vui khi về quê)
- Vì sao bạn nhỏ rất vui khi được về quê? (thăm ông bà, bạn được lên rẫy được tắm sông,...)

- Bà thể hiện tình yêu thương với bạn nhỏ như thế nào? (Bà rang đậu lạc thơm).

- Câu thơ nào cho con biết được tình yêu thương của các thành viên trong gia đình? (đêm ngồi ngắm trăng nghe ông kể chuyện,...)

* *Câu hỏi khái quát:*

- Qua bài thơ các con học được điều gì? (yêu quê hương)

* *Câu hỏi ứng dụng thực tế:*

- Các con thích về quê không? (có ạ)

- Tất cả chúng ta ai cũng thích về quê, thế các con biết vì sao không? (Ở quê chúng mình được chơi nhiều trò chơi, có ông bà luôn đợi các con về. Các con được thả diều, vui chơi)

THƯƠNG ÔNG

Nội dung: Giáo dục trẻ yêu quý tôn trọng những người thân trong gia đình, biết kính yêu ông, bà, cha, mẹ.

Câu hỏi khám phá chủ đề gia đình:

* *Câu hỏi khai thác thông tin:*

- Những câu thơ nào cho con biết sự khó khăn của ông? (ông đi phải chống gậy, khập khiễng...)

- Việt thể hiện sự quan tâm yêu thương qua hành động nào? (Việt đỡ ông lên,...)

- Ông cảm thấy điều gì khi được Việt giúp đỡ? (ông cảm thấy rất vui sướng)

* *Câu hỏi khái quát:*

- Qua bài thơ các con học được điều gì về tình cảm ông cháu?(yêu thương ông)

* *Câu hỏi ứng dụng thực tế:*

- Con nên làm gì để thể hiện tình yêu thương đối với ông bà? (ngoan ngoãn, nghe lời ông bà, làm việc nhà giúp ông bà)

b. Xác định nội dung và câu hỏi nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi qua tác phẩm truyện.

CHÁU NGOAN CỦA BÀ

Nội dung: Tình cảm của bà cháu giành cho nhau

Câu hỏi khám phá chủ đề gia đình:

* *Câu hỏi khai thác thông tin:*

- Ngoại hình của bà nội Lan như thế nào? (tóc bạc, chống gậy)

- Mỗi khi Lan đi học về, Lan có hành động như thế nào đối với bà (kể truyện ở trường cho bà)

- Tâm trạng của bà như thế nào khi ở cạnh Lan? (vui vẻ)

- Lan có hành động như thế nào khi mẹ lo cho bà? (ngủ cùng với bà)

- Bà thì thầm với Lan điều gì? (cháu của bà ngoan lắm)

* *Câu hỏi khái quát:*

- Qua câu chuyện các con học được điều gì về tình cảm bà cháu?

+ Biết chăm chỉ, chịu khó làm việc, luôn giúp đỡ bà, không được lười biếng

* *Câu hỏi liên hệ, ứng dụng thực tiễn:*

- Ở nhà con đã giúp bà và người thân làm gì?(quét nhà, lấy tắm...)

SỰ TÍCH HOA CÚC TRẮNG

Nội dung: Truyện ca ngợi tấm lòng hiếu thảo của một cô bé đối với người mẹ bị ốm nặng. Tấm lòng hiếu thảo ấy đã được đền bù một cách xứng đáng.

Câu hỏi khám phá chủ đề gia đình:

* *Câu hỏi khai thác thông tin:*

- Cô vừa kể cho các con nghe câu chuyện gì? (Sự tích hoa cúc trắng ạ)

- Tình cảm của bạn nhỏ dành cho mẹ như thế nào? (Bạn nhỏ rất yêu mẹ của mình ạ)

- Mẹ bạn nhỏ bị làm sao? (Mẹ bạn nhỏ bị ốm ạ)

- Mẹ đã nói thế nào với bạn nhỏ? (Mẹ bạn nhỏ bảo bạn nhỏ đi lấy thuốc cho mẹ ạ)

- Trên hành trình đi cứu mẹ cô bé đã trải qua những gì? (Khi đi cô bé đã gặp một cụ già tóc bạc phơ ạ)

- Cụ già đã nói gì với cô bé? (Cụ già bảo cô bé đi tìm bông hoa trắng ạ)

- Cô bé có tìm được bông hoa không? Bông hoa có bao nhiêu cánh? (có ạ), (Bông hoa có hai mươi cánh ạ)

- Cô bé đã làm gì để cứu mẹ? (Cô bé xé nhỏ cánh hoa ra ạ)

* *Câu hỏi khái quát:*

- Qua câu chuyện các con học tập ở bạn nhỏ được điều gì? (Phải yêu mẹ và hiếu thảo với mẹ ạ)

* *Câu hỏi liên hệ, ứng dụng thực tiễn:*

- Các con có yêu quý mẹ của mình không? (Có ạ), Các con đã làm những công việc gì để giúp đỡ người thân trong gia đình? (Con quét nhà, gấp quần áo ạ)

SỰ TÍCH CÂY VÚ SỮA

Nội dung: Giáo dục trẻ biết yêu thương, trân trọng tình cảm gia đình, mẹ con và trẻ biết vâng lời ông bà, bố mẹ và cô giáo.

Câu hỏi khám phá chủ đề gia đình:

* Câu hỏi khai thác thông tin:

- Trong câu chuyện có những nhân vật nào? (Có mẹ và cậu bé ạ)
- Tình thương mà mẹ dành cho cậu bé ra sao? (Mẹ yêu và thương cậu bé nhiều lắm ạ)
- Vì sao cậu bé lại bỏ đi? (Vì cậu bé bị mẹ mắng ạ)
- Khi cậu bé bỏ đi đã có tâm trạng và hành động như thế nào? (Khi vừa đói vừa rét, lại bị trẻ lớn hơn đánh, cậu mới nhớ đến mẹ)
- Trong lúc ngồi khóc vì nhớ mẹ thì điều gì đã xảy ra? (Thì cây cạnh cậu bé run rẩy và nở hoa, quả xuất hiện)
- Khi ăn trái cây này, cậu bé cảm nhận điều gì? (Thơm ngon như mùi sữa mẹ ạ)
- Hình ảnh nào khiến cậu bé hình dung ra mẹ? (Cậu bé ghé môi hứng lấy dòng sữa ạ)

* Câu hỏi khái quát:

- Sau khi nghe xong câu chuyện “Sự tích cây vú sữa”, câu chuyện đã nhắc nhở con điều gì? (Phải nghe lời mẹ ạ)

* Câu hỏi liên hệ ứng dụng thực tiễn:

- Để trở thành một em bé ngoan thì chúng ta phải làm gì? (Phải ngoan ngoãn và giúp đỡ mẹ ạ)

CON RỒNG CHÁU TIÊN

Nội dung: Câu chuyện giúp trẻ biết nguồn gốc tổ tiên của mình và giáo dục trẻ lòng yêu quê hương đất nước, biết ơn các anh Hùng đã có công dựng nước, người Việt Nam và phải thương yêu nhau, giúp đỡ và chia sẻ cùng nhau khi gặp hoạn nạn, khó khăn trong cuộc sống

Câu hỏi khám phá chủ đề gia đình:

* Câu hỏi khai thác thông tin:

- Trong truyện có những nhân vật nào? (Lạc long quân, Âu cơ, một trăm người con ạ)

- Lạc Long Quân là người như thế nào? (Là người khỏe vô địch và có nhiều phép lạ ạ)
- Một hôm Lạc Long Quân đi dạo chơi đã gặp ai? (Gặp Âu cơ ạ)
- Âu cơ và Lạc Long quân kết duyên với nhau và đã sinh ra gì? (Sinh ra cái bọc trăm trứng ạ)
- Lạc Long Quân và Âu cơ đã bàn với nhau về việc gì? (Chia 50 người xuống biển, 50 lên non ạ)
- Ai đã được tôn làm Vua Hùng thứ nhất? (Người con trai trưởng ạ)
- Và người dân Việt Nam tự cho mình là ai? (Con rồng, cháu tiên ạ)
- * *Câu hỏi khái quát:*
- Vậy qua câu chuyện vừa rồi các con đã biết tổ tiên mình là ai chưa? (Lạc long quân và Âu cơ ạ)
- * *Câu hỏi liên hệ ứng dụng thực tiễn:*
- Khi các con có đồ ăn ngon thì các con có chia sẻ với anh chị em của mình không? Và khi các con có đồ chơi đẹp thì các con có rủ bạn chơi cùng không, có nhường nhịn cho các em ít tuổi hơn mình không? (Có ạ)

BA CÔ GÁI

Nội dung: Giáo dục trẻ lòng hiếu thảo với ông bà, cha mẹ

Câu hỏi khám phá chủ đề gia đình:

* *Câu hỏi khai thác thông tin:*

- Trong câu truyện “Ba cô gái” có những nhân vật nào? (Có mẹ và ba chị em ạ)
- Tình cảm của mẹ đối với ba cô gái như thế nào?(Mẹ yêu ba cô con gái mình rất nhiều ạ)
- Chị Cả đã nói gì khi nghe sóc báo tin mẹ ốm? Chị Cả đã biến thành con gì? (Chị Cả bảo phải cọ chấu xong mới đi thăm được ạ), (Biến thành con rùa ạ)
- Vì không về thăm mẹ nên cô chị hai bị trừng phạt như thế nào? (Biến thành con nhện ạ)
- Thái độ của chị Út như thế khi nghe tin mẹ ốm? (Cô Út hốt hoảng, đi thăm mẹ ngay ạ)
- Theo các con, trong 3 cô ai là người con hiếu thảo nhất? Vì sao? (Cô Út ạ, tại vì khi nghe mẹ ốm cô Út về thăm mẹ ngay ạ)

* Câu hỏi khái quát:

- Nếu là con, con sẽ làm gì khi mẹ bị ốm?(Con sẽ chăm sóc mẹ ạ)
- Qua câu chuyện các con đã học được điều gì về tình cảm mẹ con?

(Phải biết chăm sóc và giúp đỡ mẹ khi mẹ bị ốm ạ)

* Câu hỏi liên hệ ứng dụng thực tiễn:

- Khi chúng ta có người thân là ông bà, bố mẹ, anh chị em bị ốm thì chúng ta sẽ làm gì? (Quan tâm, chăm sóc, giúp đỡ những việc nhỏ phù hợp với bản thân...)

TÍCH CHU

Nội dung: Biết kính trọng và yêu quý ông bà. Biết yêu thương chăm sóc người thân trong gia đình và biết giúp đỡ mọi người.

Câu hỏi khám phá chủ đề gia đình:

* Câu hỏi khai thác thông tin:

- Trong truyện có mấy nhân vật? (Có bà, tích chu, bà tiên ạ)
- Bà đã thương yêu Tích Chu như thế nào? (Bà yêu tích chu cao hơn trời ạ)
- Tích chu có thương bà không? Vì sao con biết? (Không ạ, tại vì Tích Chu suốt ngày rong chơi ạ)
- Tại sao bà bị ốm? Bà gọi Tích chu như thế nào? (Tại bà làm nhiều quá nên bà bị ốm ạ), (Tích chu ơi bà khát nước quá ạ)
- Tích chu đã rất ngạc nhiên khi thấy bà hóa thành con gì? (Bà hóa thành chim ạ)
- Tích chu đã làm gì để cho bà trở lại thành người? (Tích chu mang nước về cho bà uống ạ)

* Câu hỏi khái quát:

- Nếu con là tích chu khi bà bị bệnh con sẽ làm gì? (Con sẽ chăm sóc bà ạ)
- Câu chuyện vừa rồi nhắc nhở chúng ta điều gì? (Phải biết yêu thương, ngoan ngoãn và chăm sóc bà ạ)

* Câu hỏi liên hệ ứng dụng thực tiễn:

- Khi người lớn cần sự giúp đỡ thì chúng ta phải như thế nào? (Thì chúng ta phải giúp đỡ ạ)
- Ông bà, bố mẹ bị ốm thì chúng ta phải làm gì? (Giáo dục trẻ phải biết yêu thương, quan tâm, chăm sóc ông bà cha mẹ lúc ốm đau và biết giúp đỡ mọi người khi gặp khó khăn đấy. Khi ăn cơm xong các hãy bê nước và lấy tăm mời ông bà, cha mẹ để tỏ lòng quan tâm tới ông bà, cha mẹ)

TIA NẮNG BÉ NHỎ

Nội dung: Tình cảm của cháu nhỏ giành cho bà

Câu hỏi khám phá chủ đề gia đình :

* Câu hỏi khai thác thông tin:

- Vì sao bà nội của Na không thấy được nắng? (phòng che khuất nắng)
- Na nghĩ ra cách nào để mang nắng về cho bà? (bỏ và áo)
- Câu nói của bà cho các con biết điều gì?

* Câu hỏi khái quát:

- Các con học được điều gì về tình cảm bà cháu? (yêu thương chăm sóc cho bà)

* Câu hỏi liên hệ ứng dụng thực tiễn:

- Em sẽ làm gì để giúp bà? (lấy tắm, rót nước cho bà)

HAI ANH EM THỎ

Nội dung: Tình cảm của hai anh em thỏ giành cho mẹ

Câu hỏi khám phá chủ đề gia đình :

* Câu hỏi khai thác thông tin:

- Trước lúc đi Thỏ mẹ đã dặn các con điều gì? (ở nhà ngoan ngoãn, đợi mẹ về)

- Thỏ anh và Thỏ em đã có hành động khi ăn củ cà rốt ?(Thỏ anh ăn hết, Thỏ em để một nửa cho mẹ)

- Tâm trạng của hai anh em thỏ như thế nào khi mẹ vắng nhà? (buồn, nhớ mẹ)

- Hai anh em đã làm gì khi mẹ trở về (rót nước, âu yếm mẹ)

- Thái độ của Thỏ anh như thế nào khi mẹ về? (hối hận)

- Tâm trạng của Thỏ mẹ như thế nào? (vui, hạnh phúc)

* Câu hỏi khái quát:

- Các con học được điều gì về tình cảm của hai anh em Thỏ giành cho mẹ? (yêu thương ngoan ngoãn nghe lời mẹ)

* Câu hỏi liên hệ ứng dụng thực tiễn:

- Các con phải làm gì để giúp mẹ và người thân xung quanh? (vâng lời, làm việc nhỏ: quét nhà, lấy đồ cho mẹ)

BÀ VÀ CHÁU

Nội dung: Tình cảm của cháu giành cho bà khi biết bà bị ốm

Câu hỏi khám phá chủ đề gia đình:

* *Câu hỏi khai thác thông tin:*

- Bà có tâm trạng như thế nào khi được Sơn khen (vui vẻ, mỉm cười)
- Sơn đã làm gì khi bà động đến đồ chơi (la hét lên)
- Khi bà ốm Sơn cảm thấy như thế nào? (có lỗi, buồn khi bà không ở bên)
- Tâm trạng của bà như thế nào khi Sơn biết lỗi (mỉm cười tươi với cháu)

* *Câu hỏi khái quát:*

- Qua câu chuyện các con học được điều gì về tình cảm bà cháu ?
- + Biết chăm chỉ, chịu khó làm việc, luôn giúp đỡ bà, không được lười biếng, quan tâm chăm sóc bà những lúc bà ốm.

* *Câu hỏi liên hệ, ứng dụng thực tiễn:*

- Ở nhà con đã giúp bà, bố mẹ, anh chị làm gì?(quét nhà, lấy tắm...)

c. Xác định nội dung và câu hỏi nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi qua các bài ca dao, đồng dao, vè, tục ngữ.

“Công cha như núi Thái Sơn,
Nghĩa mẹ như nước trong nguồn chảy ra.
Một lòng thờ mẹ kính cha,
Cho tròn chữ hiếu mới là đạo con.”

Nội dung: Khẳng định tình cảm của cha mẹ vô cùng to lớn, không gì có thể đo lường được hết.

Câu hỏi khám phá chủ đề gia đình:

* *Câu hỏi khai thác thông tin:*

- Trong câu thơ đầu “công cha” được ví như gì các con nhi? (được ví như núi thái sơn)
- Các con có biết núi thái sơn như thế nào không? (núi thái sơn nó nằm ở Trung Quốc rất là cao, được ví như là thang trên trời)
- Tác giả đã so sánh “nghĩa mẹ” với cái gì các con? (nước trong nguồn)
- Các con có biết “nghĩa mẹ” là gì không?

* *Câu hỏi khái quát:*

- Các con học được điều gì qua câu ca dao? (yêu thương bố mẹ, ngoan ngoãn, lễ phép với người lớn)

* Câu hỏi liên hệ ứng dụng thực tiễn:

Để thể hiện tình cảm của mình thì các con phải làm gì (giúp đỡ bố mẹ những việc vừa sức với mình, chăm chỉ, học giỏi)

“Đố ai đếm được lá rừng
Đố ai đếm được mấy tầng trời cao
Đố ai đếm được vì sao
Đố ai đếm được công lao mẹ già.”

Nội dung: Bài ca dao cho ta thấy công lao to lớn của mẹ. Tình yêu thương vô bờ bến của mẹ dành cho con. Những thứ ấy sẽ không đếm nổi giống như mây của trời, vì sao sáng và cả lá rừng nữa. Tất cả mẹ dành cho chúng ta vô tận không bao giờ hết.

Câu hỏi khám phá chủ đề gia đình:

* Câu hỏi khai thác thông tin:

- Những hình ảnh nào đc nhắc trong bài thơ trên nhỉ các con? (lá rừng, trời, vì sao có kèm theo tranh ảnh)

- Những hình ảnh thiên nhiên đó có đếm được không? Vì sao?

- Công lao to lớn không thể đếm được là gì các con?

* Câu hỏi khái quát:

- Qua bài ca dao trên các con học được điều gì? (công lao của mẹ rất là to lớn phải luôn biết ơn mẹ, yêu thương mẹ, ngoan ngoãn, biết vâng lời)

* Câu hỏi liên hệ ứng dụng thực tiễn:

- Để thể hiện tình yêu thương đối với bố mẹ và người thân thì các con phải làm gì? (phải luôn phụ giúp cha mẹ việc nhà, ngoan ngoãn, vâng lời)

“Anh em như thể tay chân
Rách lành đùm bọc, dở hay đỡ đần”

Nội dung: Là câu ca dao đề cao tình yêu thương giữa anh chị em. Đã là anh em trong cùng một nhà chúng ta phải yêu thương, đùm bọc lẫn nhau.

Câu hỏi khám phá chủ đề gia đình:

* Câu hỏi khai thác thông tin:

- Trong câu thơ đầu tác giả ví anh em như gì các con nhỉ? (được ví như tay với chân)

* Câu hỏi khái quát:

- Qua câu ca dao các con biết được điều gì? (anh em phải luôn yêu thương nhau, giúp đỡ, chia sẻ với nhau)

* Câu hỏi liên hệ ứng dụng thực tiễn:

- Để thể hiện tình cảm anh em trong nhà thì các con phải làm như thế nào? (giúp đỡ lẫn nhau, luôn luôn yêu và bảo vệ nhau)

“Gánh gánh gồng gồng
Gánh sông gánh núi
Gánh củi gánh cành
Tay chạy cho nhanh
Về xây nhà bếp
Nấu nồi cơm nếp
Chia ra năm phần
Một phần cho mẹ
Một phần cho cha
Một phần cho bà
Một phần cho chị
Một phần cho anh
Ta chạy cho nhanh
Về xây nhà bếp
Nấu nồi cơm nếp...”

Nội dung: Giáo dục tình cảm trong gia đình, lòng yêu thương, quan tâm đến những người thân trong gia đình.

Câu hỏi khám phá chủ đề gia đình:

* Câu hỏi khai thác thông tin:

- Bạn nhỏ trong bài thơ đã gánh cái gì vậy các con? (gánh củi, gánh cành)

- Bạn gánh củi, gánh cành về để làm gì nhỉ? (về xây nhà bếp và nấu nồi cơm nếp)

- Nồi cơm nếp được bạn nhỏ chia ra là mấy phần các con? Và được chia cho ai? (chia 5 về, cho mẹ, cho cha, cho bà, cho chị, cho anh)

* Câu hỏi khái quát:

- Các con học được điều gì qua câu ca dao? (biết giúp đỡ gia đình ngoan ngoãn, chăm chỉ)

* Câu hỏi liên hệ ứng dụng thực tiễn:

- Muốn trở thành bạn nhỏ ngoan thì các con phải làm gì? (biết vâng lời, giúp đỡ ông bà, bố mẹ, anh chị)

“Cái Bống là cái bống bang
Khéo sậy, khéo sàng cho mẹ nấu cơm
Mẹ Bống đi chợ đường trơn
Bống ra gánh đỡ chạy con mưa rào”

Nội dung: Bài ca dao cho chúng ta thấy một em bé: ngoan ngoãn, chăm chỉ, biết giúp mẹ những công việc nhỏ, vừa sức, biết thương mẹ, là một người con ngoan

Câu hỏi khám phá chủ đề gia đình:

* *Câu hỏi khai thác thông tin:*

- Mẹ bống đi chợ đường như thế nào?

- Bống đã có hành động gì để giúp mẹ chạy con mưa? (Bống ra gánh giúp mẹ)

* *Câu hỏi khái quát :*

- Qua bài ca dao trên, các con học được điều gì?

* *Câu hỏi liên hệ ứng dụng thực tiễn:*

+ Để biết yêu thương mẹ như bạn Bống thì các con phải làm gì? (giúp đỡ mẹ việc nhỏ, vâng lời, học giỏi)

2.4. Đề xuất cách sử dụng tác phẩm văn học nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi.

2.4.1. Sử dụng tác phẩm trong hoạt động học “Làm quen với tác phẩm văn học”

GV cần tuân thủ theo đúng cấu trúc và phương pháp tiến hành của loại tiết nhưng chú ý tới việc khai thác toàn diện các giá trị giáo dục trong nội dung và nghệ thuật của tác phẩm: tận dụng các chi tiết, tình huống trong tác phẩm văn học và mục đích giờ học để tích hợp giáo dục một cách hài hòa không ảnh hưởng đến cấu trúc của giờ làm quen tác phẩm văn học, không làm lu mờ nội dung chính của tác phẩm. Nội dung khai thác thêm chỉ làm cho tác phẩm phong phú, hấp dẫn và sinh động hơn. Ngoài ra, phát triển ngôn ngữ mạch lạc, hiểu và biết sử dụng các từ ngữ văn học nghệ thuật và phát triển khả năng chú ý, ghi nhớ cho trẻ.

Tận dụng các cơ hội để mọi trẻ được tham gia. Nên chú ý giúp đỡ những trẻ gặp khó khăn về vấn đề về phát âm và diễn đạt. Giúp những trẻ có khả năng về ngôn ngữ được thể hiện khả năng diễn đạt ngôn ngữ và năng khiếu đọc kể diễn cảm. Với những trẻ khả năng diễn đạt không tốt lắm chỉ cần nhớ các chi tiết chính. Không yêu cầu trẻ phải ghi nhớ nguyên văn.

Trẻ rất thích hoạt động kể chuyện sáng tạo vì nó thỏa mãn nhu cầu giao tiếp, phát huy trí tưởng tượng, sáng tạo. Cần tăng cường hoạt động kể chuyện sáng tạo dưới sự hỗ trợ của nhiều phương pháp vì hoạt động này giúp trẻ phát triển ngôn ngữ mạch lạc rất tích cực. Để kể chuyện sáng tạo, trẻ phải sử dụng linh hoạt ngôn ngữ, huy động trí nhớ về vốn hiểu biết phong phú từ môi trường sống để sáng tạo ra câu chuyện từ những gợi ý của giáo viên: một bức tranh, một đồ chơi, một lời nói, một sự kiện hiện tượng có ở xung quanh....

2.4.2. Hướng dẫn sử dụng TPVH nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.

Sử dụng tác phẩm văn học như chất “xúc tác” trong hoạt động ổn định, tổ chức. Là một hoạt động có ý nghĩa quan trọng trong các hoạt động học có chủ đích ở trường mầm non. Để có thể làm tốt hoạt động này, ban đầu GV sẽ nghĩ ra các tình huống để tập trung trẻ xung quanh mình; sau đó sử dụng các thủ thuật, biện pháp tạo hứng thú cho trẻ, dẫn dắt trẻ vào hoạt động khi bước vào tác phẩm văn học về chủ đề gia đình. Vì lượng thời gian dành cho hoạt động này tương đối ít nên GV cần lựa chọn những nội dung có trong tác phẩm ngắn, đơn giản. Nếu lựa chọn tác phẩm quá dài hoặc quá khó sẽ mất nhiều thời gian và làm suy giảm hứng thú ở trẻ trước khi bước vào hoạt động chính. Vì vậy, để đảm bảo hiệu quả của việc sử dụng TPVH trong hoạt động này, GV nên linh hoạt lựa chọn các tác phẩm.

Sử dụng tác phẩm văn học là phương tiện trong nhiệm vụ giáo dục tình cảm gia đình thông qua truyện, thơ, ca dao, tục ngữ mục đích là nhằm cung cấp thêm cho trẻ những thông tin về nội dung giáo dục tình cảm gia đình, hoặc những nội dung đã có trong tài liệu. GV nên kết hợp với việc sử dụng các tài liệu trực quan để tăng hứng thú cho trẻ, giúp trẻ lĩnh hội các tri thức tốt hơn. Tuy nhiên, cần lưu ý, do đặc thù của truyện nên thời gian kể chuyện không quá 15 phút. Hoặc nếu có thể, GV nên tóm tắt, trích dẫn những câu hoặc đoạn có liên quan trực tiếp đến nội dung giáo dục tình cảm gia đình được đề cập tới trong hoạt động học, giúp cho hoạt động học thú vị nhưng vẫn tập trung và theo dõi quá trình của cô.

Sử dụng tác phẩm văn học như mở rộng kiến thức về tình cảm gia đình. Trong hoạt động học có chủ đích, nội dung mở rộng được coi là một nội dung không kém phần quan trọng. Nội dung này không chỉ có vai trò giúp trẻ mở rộng nhận thức mà còn góp phần củng cố những kiến thức của trẻ về tình cảm gia đình. Những tác phẩm phải có những hình tượng tươi sáng, những bức

tranh phải giàu chất thơ, nhạc điệu, vần thơ, tính chuẩn xác, biểu cảm của ngôn ngữ thì vốn từ ngữ nghệ thuật trở nên phong phú đa dạng hơn sẽ giúp trẻ yêu mến các tác phẩm văn học về tình cảm gia đình.

Ở hoạt động củng cố bài học, GV có thể cho trẻ chơi đóng vai theo chủ đề tình cảm gia đình có trong bài thơ, câu chuyện hoặc bài đồng dao. Chú ý, nếu dùng TPVH vào mục đích này thì cần lựa chọn những câu miêu tả hành động, hoạt động của các thành viên. Sự miêu tả các hành động qua lời văn nghệ thuật sẽ giúp cho trẻ tưởng tượng và thực hiện một cách sáng tạo các động tác. Bên cạnh đó, GV cũng có thể chọn một bài thơ, hoặc đồng dao (đã học) có liên quan tới đối tượng vừa tìm hiểu và cho trẻ vừa vận động vừa đọc đồng thanh.

2.4.3. Một số kế hoạch sử dụng TPVH nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

LĨNH VỰC PHÁT TRIỂN NGÔN NGỮ HOẠT ĐỘNG LÀM QUEN VỚI TÁC PHẨM VĂN HỌC

Loại tiết: Đọc thơ cho trẻ nghe

Thơ: Lấy tấm cho bà - Định Hải

Chủ đề: Gia đình

Đối tượng: 4-5 tuổi

Thời gian: 25-30 phút

A. Mục tiêu bài học

1. Kiến thức

- Trẻ nhớ được tên bài thơ, tên tác giả
- Trẻ hiểu được nội dung bài thơ tình cảm của cháu đối với bà, cảm nhận được âm điệu vui tươi của bài thơ

2. Kỹ năng.

- Trẻ diễn đạt rõ ràng, đúng ý, mạch lạc.
- Rèn cho trẻ kỹ năng nghe và khả năng ghi nhớ nội dung câu chuyện

3. Thái độ

- Trẻ ngoan ngoãn, hứng thú với bài học.
- Góp phần giáo dục trẻ biết yêu thương, lễ phép, hiếu thảo với ông bà, bố mẹ. Biết giúp đỡ ông bà, bố mẹ những công việc vừa sức của mình.

B. Chuẩn bị phương tiện, tài liệu, đồ dùng dạy học

1. Địa điểm: Lớp học thoáng mát, gọn gàng.

2. Đồ dùng của cô

- Giáo án
- Sile có nội dung bài thơ
- Máy tính
- Nhạc bài hát: “Cháu yêu bà”

3. Đồ dùng của trẻ

- Ghế ngồi học, trang phục gọn gàng

C. Tiến trình tổ chức hoạt động

Hoạt động của cô	Hoạt động của trẻ
<p>1. Ổn định tổ chức, gây hứng thú</p> <ul style="list-style-type: none"> - Xúm xít xúm xít - Các con ơi. Cô con mình cùng nhau hát bài hát “cháu yêu bà” nhé! - Chúng mình hát rất hay, cô khen chúng mình nào. - Vừa rồi chúng mình vừa hát bài hát gì vậy? - À, đó chính là bài hát “Cháu yêu bà”. - Bài hát cháu yêu bà nói về ai vậy các con? - Thế hàng ngày các con đã làm những công việc gì để giúp đỡ bà của mình? - Cô biết 1 bạn nhỏ, bạn ý rất ngoan, đã biết giúp đỡ bà của mình những công việc vừa sức và để biết bạn nhỏ đó giúp bà những việc gì cô mời chúng mình cùng nhau nhẹ nhàng đi chuyển về chỗ ngồi và lắng nghe cô cô đọc bài thơ “lấy tăm cho bà” nhé. <p>2. Nội dung</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Bên cô, bên cô - Vâng ạ - Trẻ vỗ tay - Cháu yêu bà ạ - Bà ạ - Quét nhà, dọn đồ ạ - Vâng ạ

<p>- Cô giới thiệu tên bài thơ:” Lấy tăm cho bà” của tác giả Đinh Hải</p> <p>- Lần 1: Cô đọc diễn cảm bài thơ</p> <p>+ Các con ơi vừa rồi cô đã đọc cho chúng mình bài thơ “Lấy tăm cho bà”</p> <p>+ Hỏi trẻ tên tác giả, tác phẩm</p> <p>+ Bài thơ sẽ hay hơn khi cô đọc kết hợp với hình ảnh minh họa đây các con cùng hướng mắt lên và theo dõi nhé!</p> <p>- Lần 2: Cô đọc kết hợp hình ảnh minh họa trên máy tính.</p> <p>+ Hỏi lại trẻ tên tác giả, tác phẩm</p> <p>+ Cô giáo dạy bạn nhỏ khi ăn xong nhớ lấy tăm lấy nước mời bà. Thế các con ở nhà có biết lấy tăm lấy nước mời bà khi bà ăn xong không?</p> <p>- Các con nhớ phải học tập bạn nhỏ trong bài thơ nhé!</p> <p>- Lần 3: Đàm thoại, trích dẫn</p> <p>+ Cô vừa đọc cho các con nghe bài thơ gì? Của tác giả nào?</p> <p>“Cô giáo dạy cháu về nhà Ăn xong nhớ lấy cho bà cái tăm”</p> <p>+ Cô giáo bạn nhỏ đã dạy bạn nhỏ điều gì?</p> <p>+ Đúng rồi, trong câu thơ cô giáo đã dạy các bạn nhỏ rằng sau khi ăn cơm phải biết lấy tăm mời ông bà, cha mẹ, đó là tỏ lòng, yêu thương chăm sóc ông bà cha mẹ.</p> <p>+ Khi đưa tăm cho ông bà cha mẹ chúng mình phải đưa bằng mấy tay ?</p> <p>“Nhưng bà đã rụng hết răng</p>	<p>- “Lấy tăm cho bà”, “Đinh Hải”</p> <p>- Vâng ạ</p> <p>- Trẻ chú ý lắng nghe</p> <p>- Trẻ trả lời</p> <p>- Có ạ</p> <p>- Vâng ạ</p> <p>-Trẻ trả lời</p>
---	---

<p>Cháu không còn được lấy tã cho bà”</p> <p>+ Răng của bà bị làm sao ?</p> <p>+ Câu thơ muốn nói rằng bà đã già rồi, những chiếc răng cũng đã rụng hết nên bạn nhỏ không còn được lấy tã cho bà nữa đấy các con ạ.</p> <p>‘Em đi rót nước bung ra Chè thơm hương tỏa khắp nhà vui vui”</p> <p>+ À, ngoài việc lấy tã cho bà, bạn nhỏ còn làm gì cho bà mình nữa?</p> <p>+ Đúng rồi, bà bạn nhỏ già rồi, rụng hết răng không còn tã được nữa nhưng bạn nhỏ đã mang nước chè ấm ra mời bà, mùi hương của chè lan tỏa khắp nhà, đó không chỉ là hương thơm của chè mà đó còn là hương vị tình yêu thương của bạn nhỏ dành cho bà của mình đấy các con ạ.</p> <p>+ Chúng mình có biết “Chè thơm hương tỏa” nghĩa là như thế nào không?</p> <p>=> Giảng giải từ khó: Thế thì để cô giúp mình giải đáp câu hỏi đó nhé ...Đó là mùi hương thơm bốc ra từ cốc nước chè mà bạn nhỏ bung ra mời bà uống đấy các con ạ.</p> <p>+ Qua bài thơ, chúng mình học tập được gì từ bạn nhỏ</p> <p>=> Các con nhớ nhé! Chúng mình phải biết yêu thương kính trọng ông bà, bố mẹ. Khi ở nhà chúng mình phải biết chăm sóc, giúp đỡ ông bà</p>	<p>- Hai tay ạ</p> <p>- Rụng hết ạ</p> <p>- Rót nước cho bà uống ạ</p> <p>-Trẻ trả lời</p>
--	--

<p>làm những công việc nhỏ trong gia đình như quét nhà, ăn xong lấy tăm, lấy nước. Các bạn đã nhớ chưa nào?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lần 4: Cô cho trẻ xem video về bài thơ + Hỏi trẻ tên tác phẩm, tác giả + Giáo dục trẻ theo ý nghĩa của bài thơ <p>3. Kết thúc</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cô hỏi lại trẻ tên tác giả, tác phẩm - Nhận xét chung buổi học - Động viên, khuyến khích trẻ - Cho trẻ hát bài:” Cả nhà thương nhau” để kết thúc tiết học. 	<ul style="list-style-type: none"> - Yêu thương ông bà bố mẹ, giúp đỡ bà những công việc vừa sức ạ - Vâng ạ - Trẻ lắng nghe - Trẻ trả lời - Trẻ làm theo cô
---	--

LĨNH VỰC PHÁT TRIỂN NGÔN NGỮ

HOẠT ĐỘNG LÀM QUEN VỚI TÁC PHẨM VĂN HỌC

Loại tiết: Kể chuyện cho trẻ nghe

Truyện : Cháu ngoan của bà- Nguyễn Xuân Thùy

Chủ đề: Gia đình

Đối tượng: 4-5 tuổi

Thời gian: 25-30 phút

I. Mục đích yêu cầu

1. Kiến thức:

- Trẻ nhớ tên truyện “Cháu ngoan của bà”, tên tác giả, tên nhân vật trong truyện: Bà nội, mẹ Lan và bạn Lan.

- Trẻ hiểu nội dung câu chuyện nói về 2 bà cháu rất yêu thương nhau. Lan thường đọc thơ, kể chuyện cho bà nghe, bà khen Lan rất ngoan. Khi mùa đông đến trời lạnh, nhà Lan nghèo chưa mua được chăn mới sợ bà ngủ không đủ ấm Lan đã ngủ với bà để sưởi ấm cho bà.

- Trẻ hiểu từ “rón rén” nghĩa là đi rất nhẹ nhàng không gây ra tiếng động.

2. Kỹ năng

- Rèn cho trẻ trả lời to, rõ ràng, đủ câu.

- Rèn cho trẻ kỹ năng nghe và khả năng ghi nhớ nội dung câu chuyện.

3. Thái độ:

- Trẻ hứng thú nghe cô kể chuyện và tích cực tham gia vào hoạt động.

- Qua câu chuyện giáo dục trẻ biết yêu thương, quan tâm, giúp đỡ những người thân trong gia đình.

II. Chuẩn bị:

1. **Địa điểm:** Lớp gọn gàng, ngăn nắp có đủ không gian cho trẻ hoạt động đảm bảo an toàn.

2. Đồ dùng của cô:

- Giáo án, máy vi tính, ti vi, loa, que chỉ, giá tranh.

- Nhạc bài hát “Cháu yêu bà”

- Tranh truyện “Cháu ngoan của bà”

- Mô hình rối dẹt truyện “Cháu ngoan của bà”, cây xanh, ngôi nhà...

3. Chuẩn bị cho trẻ:

- Trẻ có tâm thế thoải mái.

- Trẻ thuộc lời bài hát “Cháu yêu bà”

III)Tiền hành hoạt động

Hoạt động của cô	Hoạt động của trẻ
<p>Hoạt động 1: Gây hứng thú</p> <ul style="list-style-type: none"> - Chào mừng các bé đến với buổi học ngày hôm nay - Đến với buổi học ngày hôm nay rất vinh dự được chào đón các cô giáo đến từ trường các trường mầm non trong huyện Hoa Lư về dự, đề nghị các bé nhiệt liệt chào mừng. - Thành phần không thể thiếu trong buổi học ngày hôm nay đó là các bạn nhỏ đến từ lớp mẫu giáo 4-5 tuổi - Và trước khi bước vào buổi học chúng ta cùng đứng lên và hát cùng cô bài hát: “ Cháu yêu bà” nhé - Các con vừa được hát bài gì? - Các con trả lời đúng rồi. Bà là người luôn yêu thương chúng ta vô điều kiện và cô cũng có một câu chuyện kể về bà, các con hãy nhẹ nhàng về chỗ và lắng nghe cô kể câu chuyện nhé! <p>2. Nội dung</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cô giới thiệu tên truyện: “Cháu ngoan của bà” do Nguyễn Xuân Thùy sưu tầm - Lần 1: Cô kể diễn cảm kết hợp cử chỉ điệu bộ + Hỏi tên tác phẩm, nhân vật - Lần 2: Cô kể kết hợp với tranh hoặc slide minh họa trên máy tính + Hỏi tên tác phẩm, nhân vật + Tóm tắt nội dung truyện - Lần 3: Kể trích dẫn, đàm thoại để trẻ hiểu nội dung tác phẩm	<ul style="list-style-type: none"> -Trẻ vỗ tay -Trẻ lắng nghe -Trẻ trả lời -Trẻ trả lời

<p>+ Cô vừa kể cho các con nghe câu chuyện gì?</p> <p>+ Trong câu chuyện có những nhân vật nào?</p> <p>=> Đúng rồi! Câu chuyện cháu ngoan của bà có bà nội, mẹ Lan và bé Lan</p> <p>* Trích dẫn: “Bà nội Lan đã già lắm rồi... để sưởi ấm cho bà”</p> <p>+ Bà nội bé Lan đã già lắm rồi, bà già như thế nào?</p> <p>+ Tình cảm của Lan đối với bà nội như thế nào?</p> <p>+ Còn tình cảm của bà nội đối với bé Lan thì sao?</p> <p>+ Mỗi khi đi học về thì Lan thường làm gì?</p> <p>+ Tình cảm của bà đối với Lan như thế nào khi Lan kể xong truyện? Bà đã nói gì với bé Lan?</p> <p>=> Giảng giải kết hợp cho trẻ xem tranh: Các con ạ! Bà nội của Lan đã già rồi, Lan và bà rất yêu quý nhau. Hằng ngày đi học về Lan đọc thơ, kể chuyện cho bà nghe, bà ôm Lan vào lòng và khen “Cháu của bà ngoan quá”</p> <p>+ Mùa đông đến thì thời tiết như thế nào?</p> <p>+ Chiếc chăn của bà như thế nào?</p> <p>+ Vì sao mẹ chưa mua chăn mới cho bà</p> <p>+ Mẹ Lan đã lo lắng điều gì?</p> <p>+ Thấy mẹ lo lắng như vậy Lan đã nói với mẹ điều gì?</p> <p>=> Giảng giải kết hợp cho trẻ xem</p>	<p>- Cháu ngoan của bà ạ</p> <p>- Trong chuyện có bà nội, mẹ Lan và bé Lan ạ</p> <p>- Tóc bà bạc trắng, đi phải chống gậy ạ</p> <p>- Lan yêu quý bà lắm</p> <p>- Bà cũng rất yêu quý Lan ạ</p> <p>- Lan thường đọc thơ, kể chuyện ở trường, ở lớp cho bà nghe</p> <p>- Bà mỉm cười âu yếm với Lan</p> <p>- Trời rất lạnh ạ</p> <p>- chiếc chăn của bà đã cũ</p> <p>- Vì nhà Lan nghèo</p> <p>- Mẹ lo đêm ngủ bà không đủ ấm</p> <p>- Mẹ ơi, mẹ đừng lo con sẽ ngủ với</p>
---	---

<p>tranh: Đúng rồi khi mùa đông đến trời rất lạnh, chiếc chăn của bà đã cũ, nhưng vì nhà nghèo nên chưa mua được chăn mới cho bà. Biết mẹ lo lắng cho bà, nên lan đã nói với mẹ: “Con sẽ ngủ với bà để sưởi ấm cho bà”</p> <p>* Trích dẫn: “Từ hôm đó... cháu của bà ngoan quá”</p> <p>+ Từ hôm đó tối nào Lan cũng ngủ với bà, nhưng vì sao mẹ vẫn chưa yên tâm?</p> <p>+ Mẹ Lan đã làm gì khi bà và Lan ngủ cùng?</p> <p>+ Mẹ thấy Lan đang làm gì khi ngủ với bà?</p> <p>+ Bà thì thầm điều gì với Lan ?</p> <p>-Giải nghĩa từ “Rón rén” cho trẻ là bước đi rất nhẹ nhàng, không gây ra tiếng động</p> <p>=> Tóm tắt nội dung câu chuyện: Các con ạ! câu chuyện “Cháu ngoan của bà” nói về bà nội bé lan rất già, tóc bà bạc trắng, khi đi phải chống gậy. Mỗi khi đi học về Lan thường kể chuyện cho bà nghe. Mùa đông đến trời rất lạnh, nhà Lan nghèo nên không mua được chăn mới cho bà, biết mẹ lo lắng cho bà, sợ bà không đủ ấm nên lan đã nói với mẹ để Lan ngủ để sưởi ấm cho bà</p> <p>=> Qua câu chuyện, các con thấy bạn Lan như thế nào?</p> <p>+ Ở nhà đã thể hiện tình cảm với ông bà, bố mẹ của mình như thế nào?</p> <p>=> Các con ạ! qua câu chuyện chúng</p>	<p>bà để sưởi ấm cho bà</p> <p>-Trẻ lắng nghe</p> <p>- Mẹ sợ Lan kéo chăn của bà</p> <p>- Mẹ rón rén vào buồng xem sao</p> <p>- Lan đang ôm bà ngủ</p> <p>- “Ấm quá, cháu của bà ngoan quá”</p> <p>-Trẻ lắng nghe</p> <p>- Bạn Lan rất ngoan, quan tâm yêu quý bà của mình ạ</p> <p>- Con yêu thương, biết giúp đỡ ông bà, bố mẹ như quét nhà, gấp quần áo</p> <p>- Có ạ</p>
---	--

<p> mình phải ngoan ngoãn, hiếu thảo, biết thể hiện tình cảm với ông bà, bố mẹ và giúp đỡ mọi người những công việc vừa sức. Các con có đồng ý với cô không nào? - Lần 4: Cô kể kết hợp với rối + Hỏi tên tác phẩm, nhân vật + Giáo dục trẻ theo ý nghĩa của câu chuyện 3.Kết thúc - Các con ơi! Màn kịch rồi đã khép lại buổi học ngày hôm nay rồi. Bây giờ chúng ta cùng đứng lên và nhún nhảy theo bài hát “cháu yêu bà” nhé! </p>	<p> -Trẻ trả lời -Trẻ làm theo cô </p>
--	---

LĨNH VỰC PHÁT TRIỂN NGÔN NGỮ

HOẠT ĐỘNG LÀM QUEN VỚI TÁC PHẨM VĂN HỌC

Loại tiết: Đọc thơ cho trẻ nghe

Thơ: Chia bánh - Trương Hữu Lợi

Chủ đề: Gia đình

Đối tượng: 5-6 tuổi

Thời gian: 30-35 phút

I. Mục đích - yêu cầu

1. Kiến thức

- Trẻ nhớ tên bài thơ Chia bánh của tác giả Trương Hữu Lợi.
- Trẻ hiểu nội dung bài thơ nói về tình cảm của hai chị em luôn thương yêu, nhường nhịn nhau thông qua cách chia bánh mà mẹ mua cho hai chị em.

2. Kỹ năng

- Rèn kỹ năng, quan sát chú ý, ghi nhớ tác phẩm
- Trả lời câu hỏi rõ ràng, mạch lạc.

3. Thái độ

- Trẻ nghe lời cô giáo, biết phối hợp cùng bạn để đọc bài thơ.
- Trẻ hứng thú tham gia các hoạt động trong giờ học.
- Giáo dục trẻ yêu quý ông bà cha mẹ và những người thân trong gia đình.

II. Chuẩn bị:

- Hình ảnh minh họa bài thơ, rối
- Hộp quà có chiếc bánh (vật thật)
- 15 miếng bánh to, 15 miếng bánh nhỏ (đồ chơi)
- 6 vòng thẻ đục

III. Tổ chức hoạt động

Hoạt động của cô	Hoạt động của trẻ
1. Ổn định tổ chức, khơi gợi hứng thú <ul style="list-style-type: none"> - Chào mừng các bé đến với giờ học hôm nay. - Đến với lớp mình cô có một món quà muốn tặng các con, đố con biết đó là món quà gì nào? - Cô cùng trẻ mở gói quà có chiếc bánh đã cắt sẵn: 1 phần to, một phần nhỏ.	<ul style="list-style-type: none"> - Vỗ tay. - Trẻ đoán.

<p>- Cho trẻ nhận xét và quan sát</p> <p>- Các con hãy nhìn xem chiếc bánh được chia làm mấy phần?</p> <p>- Hai phần như thế nào với nhau?</p> <p>- Nếu là con, con sẽ nhận phần bánh nào?</p> <p>- Cô có một bài thơ nói về hai chị em được mẹ mua cho một chiếc bánh nhưng không biết chị nhận phần to hay em nhận phần to chúng mình cùng nghe cô đọc bài thơ nhé.</p> <p>2. Nội dung</p> <p>- Lần 1: Đọc diễn cảm, kết hợp với cử chỉ điệu bộ</p> <p>- Các con ơi! cô vừa kể bài thơ gì? Của tác giả nào? Trong câu truyện có bao nhiêu nhân vật?</p> <p>- Lần 2: Đọc kết hợp hình ảnh minh họa</p> <p>- Hỏi trẻ lại tên tác giả, tác phẩm?</p> <p>Lần 3: Kể trích dẫn, đàm thoại giúp trẻ hiểu nội dung tác phẩm</p> <p>- Mẹ mua gì cho 2 chị em?</p> <p>“Thoáng chút băn khoăn Chia phần sao nhỉ Chị nhận nửa bé Dành em nửa to”</p> <p>- Chị chia phần cho em ntn?</p> <p>“Em cười: “Ơ hơ Chị sai rồi nhé Chị lớn ăn khỏe Phải nhận phần hơn Em chẳng dỗi hờn Bé ăn nửa bé”</p> <p>- Em bé đã nói gì với chị?</p> <p>- Nếu là con, con sẽ chia phần như thế</p>	<p>- Trẻ trả lời</p> <p>- Vâng ạ.</p> <p>- Trẻ nghe cô đọc thơ</p> <p>- Trẻ trả lời</p> <p>- Bài thơ “Chia bánh”- Trương Hữu Lợi</p> <p>- Mẹ mua bánh ạ.</p> <p>- Trẻ trả lời</p> <p>- Trẻ trả lời</p> <p>- Mẹ cười và xoa đầu khen các con ngoan quá.</p>
---	--

<p>nào?</p> <p>Mẹ cười vui vẻ</p> <p>Phép chia nhiệm màu</p> <p>Mẹ khẽ xoa đầu</p> <p>“ Các con ngoan quá”.</p> <p>- Khi thấy các con chia bánh như vậy mẹ đã làm gì?</p> <p>- Qua bài thơ các con thấy tình cảm của hai chị em như thế nào?</p> <p>* Giáo dục: Qua bài thơ “Chia bánh các con thấy hai chị em rất yêu thương nhau luôn nhường nhịn và dành cho nhau những gì tốt đẹp nhất. Các con cũng vậy phải biết yêu thương những người thân trong gia đình mình đặc biệt là những bạn có em nhỏ phải biết nhường nhịn em bé hơn mình.</p> <p>Lần 4: Cô kể kết hợp với rối</p> <p>+ Hỏi tên tác phẩm, nhân vật</p> <p>+ Giáo dục trẻ theo ý nghĩa của bài thơ</p> <p>Qua bài thơ con thấy hai chị em rất yêu thương và nhường nhịn nhau bây giờ các con hãy dành tặng cho 2 chị em những phần quà đấy các con ạ!</p> <p>3. Kết thúc.</p> <p>Bây giờ lớp mình cùng đọc thơ bài “Vì con” rồi chúng ta chuyển hoạt động khác nhé!</p>	<p>- Trẻ trả lời.</p> <p>- Trẻ lắng nghe</p> <p>-Trẻ trả lời</p> <p>- Trẻ làm theo cô</p>
--	---

LĨNH VỰC PHÁT TRIỂN NGÔN NGỮ

HOẠT ĐỘNG LÀM QUEN VỚI TÁC PHẨM VĂN HỌC

Loại tiết : Kể chuyện cho trẻ nghe

Truyện : Ba cô gái

Chủ đề : Gia đình

Đối tượng : 4 – 5 tuổi

Thời gian : 25 – 30 phút

I. Mục đích - yêu cầu:

1. Kiến thức:

- Trẻ nhớ tên truyện, tên các nhân vật
- Trẻ hiểu nội dung câu chuyện nói về sự hy sinh, vất vả của người mẹ và sự hiếu thảo của con cái đối với cha mẹ.

2. Kỹ năng:

- Rèn cho trẻ kỹ năng nghe và trả lời câu hỏi rõ ràng, mạch lạc đủ câu, đủ ý thông qua hệ thống câu hỏi.
- Kỹ năng quan sát, ghi nhớ và sự chú ý có chủ định cho trẻ.
- Phát triển ngôn ngữ cho trẻ.

3. Thái độ:

- Trẻ có thái độ nghiêm túc trong giờ học. Biết vâng lời cô giáo và chăm chú nghe cô kể chuyện.
- Giáo dục trẻ biết yêu thương, kính trọng ông bà, bố mẹ. Lòng hiếu thảo đối với bố mẹ, biết chăm sóc bố mẹ và người thân khi bị ốm.
- Giáo dục trẻ ý thức và hợp tác với các bạn trong nhóm.

II. Chuẩn bị:

1. Đồ dùng của cô:

- Hình ảnh minh họa nội dung câu chuyện ba cô gái, video câu chuyện “Ba cô gái”
- Nhạc bài hát: Bàn tay mẹ, nhạc nền kể chuyện.

2. Đồ dùng của trẻ:

- Ghế cho trẻ ngồi theo hình chữ U.

III. Tiến hành hoạt động

Hoạt động của cô	Hoạt động của trẻ
1. Hoạt động 1: Ổn định, gây hứng thú. - Cô chào tất cả các con, nay các con đi học có vui	

<p>không?</p> <p>- Để lớp chúng ta trở nên sôi động cả lớp cùng cô theo bài hát “ Bàn tay mẹ”</p> <p>+ Các con vừa hát bài hát gì?</p> <p>+ Bài hát nói lên điều gì?</p> <p>+ Vậy các con phải làm gì để mẹ luôn được vui lòng?</p> <p>- Cô nhấn mạnh và dẫn dắt vào câu chuyện: Bài hát nói về sự yêu thương chăm sóc của người mẹ dành cho con của mình. Cô biết một câu chuyện kể có một bà mẹ sinh được ba cô gái, bà rất yêu thương các con. Nhưng trong ba cô gái ai là người yêu thương và có lòng hiếu thảo với mẹ ? Các con cùng lắng nghe cô kể câu chuyện “Ba cô gái” nhé!</p> <p>2. Nội dung:</p> <p>Cô giới thiệu tên câu truyện:” Ba cô gái”</p> <p>- Lần 1: Cô đọc diễn cảm câu truyện</p> <p>+ Các con ơi vừa rồi cô đã kể cho các con “ Ba cô gái”</p> <p>Vậy các con cho cô biết câu truyện tên gì? Của tác giả nào?</p> <p>+ Bài thơ sẽ hay hơn khi cô đọc kết hợp với hình ảnh minh họa đây các con cùng hướng mắt lên và theo dõi nhé!</p> <p>-Lần 2:Cô kết hợp sử dụng tranh minh họa.</p> <p>+Cô hỏi lại trẻ tên tác giả, tác phẩm</p> <p>+Nội dung của câu truyện “Ba cô gái” kể về tình cảm thái độ của ba cô con gái đối với mẹ khi bị ốm sự thờ ơ, thiếu quan tâm đến mẹ của hai cô chị và lòng hiếu thảo của cô em út đây các con ạ!</p> <p>- Lần 3: Cô trích dẫn, đàm thoại để trẻ hiểu tác phẩm.</p> <p>- Để cho các con có thể hiểu sâu hơn về câu truyện, cô sẽ kể trích đoạn cho các con nghe nhé!</p> <p>- Các con ơi! Bà mẹ trong câu truyện sinh được mấy cô con gái?</p> <p>+ Tình cảm của bà đối với các con như thế nào?</p>	<p>- Trẻ trả lời: Vâng ạ.</p> <p>- Trẻ trả lời</p> <p>- Trẻ lắng nghe</p> <p>-Trẻ lắng nghe</p> <p>- Trẻ trả lời: Câu chuyện ba cô gái, có 5 nhân vật</p> <p>-Trẻ lắng nghe</p>
---	---

<p>- Trích dẫn và giảng giải: <i>Đúng rồi! Câu chuyện kể về người đàn bà nghèo sinh được ba con cô gái, bà rất yêu thương các con, bà lo cho các con từng li từng tí. Nhà nghèo, bà phải làm lụng vất vả để nuôi các con. Và một hôm, bà mẹ đã bị ốm</i></p>	<p>- Trẻ trả lời</p>
<p>+ Khi bà bị ốm bà nhờ ai đưa thư gọi các con về?</p>	<p>- Trẻ lắng nghe</p>
<p>- Trích dẫn và giảng giải: Bà mẹ đã viết thư và nhờ Sóc con đưa thư cho cả ba cô gái và nhắn ba cô gái về thăm bà đấy.</p>	<p>-Trẻ trả lời</p>
<p>- Trích dẫn: À đúng rồi! Sóc con vâng lời mang thư đi, Sóc đi rông rã một ngày một đêm.</p>	
<p>+ Vậy Sóc đã đến nhà cô chị Cả, Sóc đã nói gì?</p>	
<p>+ Nghe Sóc báo tin xong chị cả đã trả lời Sóc như thế nào?</p>	
<p>+Cuối cùng cô chị cả biến thành con gì?</p>	
<p>- Trích dẫn và giảng giải: <i>Khi nghe tin mẹ bị ốm, cô chị cả không về thăm mẹ ngay vì còn bận cõ chậu và cuối cùng cô chị cả bị biến thành một con rùa to bò ra khỏi nhà và đi mãi.</i></p>	<p>- Trẻ trả lời:Chị hai biến thành con rùa ạ!</p>
<p>+ Khi Sóc đến nhà cô Hai, cô Hai đang làm gì?</p>	
<p>+ Nghe Sóc báo tin mẹ bị ốm cô hai có về thăm mẹ không?</p>	
<p>+ Vì không về thăm mẹ nên cô chị hai bị trừng phạt như thế nào?</p>	<p>- Cô Hai đang se chỉ - Trẻ trả lời</p>
<p>- Giảng giải: <i>Khi sóc con đến nhà cô chị Hai thì cô chị hai còn xe chỉ sóc con báo tin là mẹ ốm nhưng cô chị hai không về thăm mẹ ngay vì còn bận xe chỉ, Cuối cùng cô chị hai biến thành một con nhện suốt đời giăng chỉ đấy.</i></p>	
<p>+ Cô Út đã làm gì khi nghe tin mẹ ốm?</p>	
<p>- Trích dẫn và giảng giải: Khi đọc thư xong cô út đã hốt hoảng về thăm mẹ ngay.</p>	
<p>- Vậy các con có hiểu từ “hốt hoảng” nghĩa là gì không? (hốt hoảng là sợ, luống cuống)</p>	
<p>+ Vì là người con hiếu thảo nên cô gái Út đã được hưởng cuộc sống như thế nào?</p>	
<p>- <i>Đúng rồi! Vì là người con hiếu thảo nên cô gái út</i></p>	<p>- Trẻ trả lời: Cô</p>

<p><i>được hưởng cuộc sống hạnh phúc, mọi người ai cũng yêu thương, quý mến cô còn các con cô thì người nào cũng hiếu thảo với cô.</i></p> <p>+ Theo các con, trong 3 cô ai là người con hiếu thảo nhất? Vì sao?</p> <p>- <i>Cô khái quát và giáo dục trẻ: Mẹ là người đã sinh ra các con. Hàng ngày mẹ phải làm việc vất vả để nuôi các con khôn lớn. Vì vậy các con phải biết yêu thương, kính trọng và luôn là người con hiếu thảo với bố mẹ.</i></p> <p>Lần 4: Cô cho trẻ xem video về câu truyện</p> <p>+ Hỏi tên câu truyện, nhân vật trong câu truyện.</p> <p>+ Giáo dục trẻ theo ý nghĩa của câu chuyện</p> <p>3.Kết thúc:</p> <p>- Các con ơi! Hôm nay chúng mình đã được học câu chuyện gì nhỉ?</p> <p>- Qua câu chuyện đã giúp con có bài học gì?</p> <p>- Vậy để thể hiện tình cảm đó các con cần có những hành động việc làm như thế nào?</p> <p>- Cô khái quát, giáo dục</p> <p>+<i>Mẹ là người đã sinh ra các con. Hàng ngày mẹ phải làm việc vất vả để nuôi các con khôn lớn. Vì vậy các con phải biết yêu thương, kính trọng và luôn là người con hiếu thảo với bố mẹ.</i></p> <p>- Bây giờ cô trò mình cùng thu dọn đồ dùng và chuyển sang hoạt động khác nhé!</p>	<p>được mọi người yêu quý.</p> <p>- Trẻ trả lời</p> <p>- Trẻ lắng nghe</p> <p>- Trẻ lắng nghe.</p> <p>-Trẻ lắng nghe</p> <p>-Trẻ thu dọn đồ dùng cùng cô</p>
--	--

Kết luận chương 2

Chương 2 đã nghiên cứu các vấn đề sau:

Thứ nhất, xây dựng tiêu chí và kết hợp thống kê TPVH theo các nhánh chủ đề gia đình dành cho trẻ 5-6 tuổi theo các thể loại thơ (3 chữ, 4 chữ, 5 chữ, lục bát); truyện (thần thoại, cổ tích, ngụ ngôn, đồng thoại, truyền thuyết) ca dao, đồng dao, vè, tục ngữ, câu đố xác định rõ các TPVH đó có trong các quyển Tuyển tập trò chơi, bài hát, thơ, ca, truyện, câu đố sử dụng trong trường mầm non hiện nay hoặc ngoài các quyển tuyển tập đó mà giáo viên mầm non sử dụng.

Thứ hai, đề tài xác định nội dung câu hỏi giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi qua TPVH theo quy trình:

- Lựa chọn, phân loại TPVH theo mục đích giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ

- Xác định nội dung giáo dục tình cảm gia đình thông qua TPVH

- Xây dựng câu hỏi cho trẻ tìm hiểu về tình cảm gia đình thông qua TPVH

Thứ ba, Lên kế hoạch sử dụng tác phẩm văn học nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.

KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ

1. Kết luận

Qua quá trình nghiên cứu đề tài, chúng tôi thấy rằng:

Việc giáo dục trẻ 5-6 tuổi về tình cảm gia đình đóng vai trò vô cùng quan trọng trong việc phát triển tình cảm, cảm xúc, vốn hiểu biết, ngôn ngữ, nhân cách. Qua đó để trẻ biết vận dụng tác phẩm văn học vào đời sống xung quanh. Mặt khác giúp trẻ hứng thú, phát triển xúc cảm, tình cảm và kỹ năng của chính bản thân. Điều này là vô cùng quan trọng với trẻ 5-6 tuổi vì nhờ đó trẻ phát triển một cách toàn diện về mọi mặt.

Trẻ được làm quen với tác phẩm văn học thông qua những bài thơ, câu chuyện, câu đố, trẻ đã biết về tình cảm gia đình, mối liên hệ chặt chẽ giữa các thành viên trong gia đình, biết đóng vai các nhân vật trong chủ đề gia đình, qua đó mà phát triển được khả năng ghi nhớ có chủ đích, phát triển tình cảm, kỹ năng giao tiếp, bộc lộ cảm xúc phù hợp.

Khai thác tác phẩm văn học về chủ đề gia đình cho trẻ 5-6 tuổi là vô cùng quan trọng. Vì vậy các GVMN nên quan tâm tìm tòi, lựa chọn tác phẩm văn học ở nguồn thông tin, sách, báo khác nhau. Việc khai thác TPVH chủ đề gia đình và có nội dung giáo dục tình cảm gia đình chưa được đa dạng, sâu sắc khiến cho việc phát triển tình cảm của trẻ còn hạn chế.

Việc giáo dục tình cảm gia đình trở nên dễ dàng hơn khi ứng dụng các tác phẩm văn học. Các tác phẩm văn học dành cho thiếu nhi thường giàu hình ảnh, hồn nhiên, vui tươi, trong sáng và ngôn từ ngắn gọn, dễ hiểu nên phù hợp với nhận thức, tình cảm của trẻ, trẻ dễ dàng tiếp thu những bài học đạo đức về tình cảm gia đình trong đó.

2. Kiến nghị

GVMN cần không ngừng học tập, bồi dưỡng, tham khảo tài liệu, sách báo,... để có kiến thức chuẩn về giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ, cũng như sưu tầm, tạo nguồn cảm hứng sáng tác các TPVH có nội dung giúp trẻ làm quen với giáo dục tình cảm phù hợp với nhận thức của trẻ.

Trường MN cần quan tâm đầu tư trang bị cũng như bổ sung thêm các nguồn tài liệu tham khảo, đồ dùng trực quan tạo điều kiện thuận lợi giúp GV trong công tác sưu tầm và sử dụng TPVH nhằm giáo dục tình cảm gia đình cho trẻ 5-6 tuổi.

Các cấp quản lí GDMN cần tạo điều kiện cho giáo viên tham gia các hội thảo, lớp tập huấn để GV có cơ hội học tập, cập nhật thêm thông tin trao đổi kinh nghiệm để nâng cao chất lượng nội dung giáo dục tình cảm gia đình

GV là người định hướng cho trẻ, khuyến khích trẻ phát huy năng lực của bản thân, tạo điều kiện cho trẻ thỏa mãn với nhu cầu trong tình cảm đặc biệt về những động cơ đạo đức, thể hiện thái độ với người khác, quan tâm đến hoạt động của trẻ, giúp trẻ điều chỉnh hành vi một cách phù hợp.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Lương Thị Bình, Phan Lan Anh (2015), *Các hoạt động giáo dục tình cảm và kỹ năng xã hội cho trẻ mầm non*, NXB Giáo dục Việt Nam.
2. Hà Nguyễn Kim Giang (2008), *Phương pháp tổ chức hoạt động làm quen với tác phẩm văn học*, Nxb Giáo dục.
3. Hà Nguyễn Kim Giang (2012), *Nguyên tắc lựa chọn TPVH cho trẻ em*, Tạp chí giáo dục (số 300 - Kỳ 2 tháng 12).
4. Nguyễn Thị Hòa (2009), *Giáo dục học mầm non*, NXB Đại học sư phạm Hà Nội.
5. Nguyễn Thị Hòa (2015), *Tổ chức các hoạt động giáo dục ở trường mầm non*, Chuyên đề cao học.
6. Lê Thị Thu Hương (Chủ biên), Bùi Kim Tuyền, Trần Thị Ngọc Trâm (2014), *Tuyển chọn trò chơi, bài hát, thơ ca, truyện, câu đố theo chủ đề cho trẻ 5-6 tuổi*, Nxb Giáo dục Việt Nam.
7. Lê Thu Hương (2015), *Tuyển chọn trò chơi, bài hát, thơ ca, truyện câu đố theo chủ đề cho trẻ 5 – 6 tuổi*, Nhà xuất bản giáo dục Việt Nam.
8. Văn Thu Hiền, Lê Thị Hiền, Lê Thùy Dương (2016) *Thực trạng sử dụng tác phẩm văn học cho trẻ 5 – 6 tuổi làm quen với môi trường xung quanh, đề tài nghiên cứu khoa học sinh viên*, Trường Đại Học Hoa Lư.
9. Lã Thị Bắc Lý (2011), *Giáo trình văn học trẻ em*, NXB Giáo dục Việt Nam.
10. Lã Thị Bắc Lý (2006), *Giáo trình văn học trẻ em*, NXB Đại học sư phạm.
11. Lã Thị Bắc Lý (2008), *văn học thiếu nhi với giáo dục trẻ em lứa tuổi mầm non*, Nxb Đại học sư phạm.
12. Lã Thị Bắc Lý (2015), *văn học thiếu nhi trong nhà trường*, NXB giáo dục Việt Nam
13. Dương Thị My (2016), *tích hợp giáo dục đảm bảo an toàn cho trẻ 5 – 6 tuổi thông qua hoạt động làm quen với tác phẩm văn học*, khóa luận tốt nghiệp Trường Đại Học Hoa Lư.
14. Dương Thị Mai, Trần Minh Hằng, Lưu Thị Hải Yến (2016), *Thực trạng sử dụng tác phẩm văn học trong hoạt động khám phá khoa học về môi trường xung quanh cho trẻ 5 – 6 tuổi*, Đề tài NCKH, Trường Đại học Hoa Lư.
15. Nguyễn Thị Tuyết Nhung, Phạm Thị Việt (2006), *Phương pháp cho trẻ làm quen với tác phẩm văn học*, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội.
16. Hoàng Thị Oanh, Nguyễn Thị Xuân (2008), *Giáo trình Phương pháp cho trẻ mầm non khám phá khoa học về môi trường xung quanh*, Nxb Giáo dục Việt Nam.

17. Hoàng Phê (Chủ biên) (2009), *Từ điển Tiếng Việt*, Nxb Đà Nẵng.
18. Hoàng Thị Phương (2009), *Giáo trình Lí luận và phương pháp hướng dẫn trẻ làm quen với môi trường xung quanh*, Nxb Đại học Sư phạm.
19. Đặng Thu Quỳnh, Phạm Thị Sửu (1999), *tuyển chọn truyện kể cho trẻ*, Nxb Giáo dục.
20. Vũ Thị Diệu Thúy (2017), *phương pháp đọc diễn cảm tác phẩm văn học trong trường mầm non, tài liệu dạy học*, Trường Đại Học Hoa Lư.
21. Vũ Thị Diệu Thúy (2019), *phương pháp phát triển tình cảm và kỹ năng xã hội cho trẻ mầm non*, tài liệu lưu hành nội bộ Trường Đại Học Hoa Lư.
22. Vũ Thị Diệu Thúy, Phạm Thị Thanh Vân (2016), *Hướng dẫn tìm hiểu và ứng dụng tác phẩm văn học trong giáo dục mầm non*, Tài liệu lưu hành nội bộ, trường Đại học Hoa Lư.
23. Nguyễn Ánh Tuyết, Nguyễn Hoàng Yến (1992), *Điều cần biết về sự phát triển của trẻ thơ*, NXB sự thật, Hà Nội
24. V.G.Bielinxki (1945), *V.G.Bielinxki toàn tập - Tập IV*, NXB Viện hàn lâm khoa học Liên Xô.9. TS.Trần Thị Ngọc Trâm, TS. Lê Thu Hương, PGS.TS. Lê Thị Ánh Tuyết (2012), *Hướng dẫn tổ chức thực hiện chương trình giáo dục mầm non mẫu giáo lớn (5-6 tuổi)*, Nxb Giáo dục Việt Nam.
25. Trần Thị Trọng, Phan Thị Sửu (1995), *Tuyển tập trò chơi, bài hát, thơ truyện mẫu giáo*, Nxb Giáo dục.
26. Nguyễn Thị Ánh Tuyết, Nguyễn Thị Như Mai, Đinh Thị Kim Thoa (2010), *Tâm lý học trẻ em lứa tuổi mầm non từ lọt lòng đến 6 tuổi*, Nxb Đại học Sư phạm.
27. A.V. Daparogiet (1987), *Những cơ sở giáo dục học mẫu giáo (Tập 1,2)*, Trường Đại học sư phạm Hà Nội.
28. Vugoxki (1985), *Trí tưởng tượng và sáng tạo ở thiếu nhi*, Người dịch: Duy Lập, Nxb Phụ nữ.
29. V.G.Bielinxki (1945), *V.G.Bielinxki toàn tập - Tập IV*, NXB Viện hàn lâm khoa học Liên Xô.
30. Website: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&cd=&ved=2ahUKewjC_fLjvL7AhXi13MBHXGrDK8QFnoECA4QAQ&url=https%3A%2F%2Ftapchigiaoduc.moet.gov.vn%2Fvi%2Fmagazine%2Fdownload%2F%3Fdownload%3D1%26catid%3D338%26id%3D6044&usg=AOvVaw2cNV3ZEV-F-Eb-zECXq8H1 ngày truy cập ngày 7/12/2022

31. <https://123docz.net/document/6911551-dac-sac-nghe-thuat-cac-tac-pham-viet-cho-thieu-nhi-cua-nha-van-lep-ton-xtoi-trong-chuong-trinh-tieu-hoc.htm>

ngày truy cập 10/12/2023

32. <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Giao-duc/Van-ban-hop-nhat-01-VBHN-BGDDT-2021-Thong-tu-Chuong-trinh-Giao-duc-mam-non> ngày truy cập 10/12/2023.

PHỤ LỤC
PHỤ LỤC 1: THƠ VỀ TÌNH CẢM GIA ĐÌNH CHO TRẺ
MẪU GIÁO 5 - 6 TUỔI

CHIA BÁNH

Mẹ mua chiếc bánh
Bảo chị em ăn
Thoáng chút bần khoản
Chia phần sao nhỉ
Chị nhận nửa bé
Dành em nửa to
Em cười: “Ồ hơ
Chị sai rồi nhé
Chị lớn ăn khỏe
Phải nhận phần hơn
Em chẳng dối hờn
Bé ăn nửa bé”
Mẹ cười vui vẻ
Phép chia nhiệm màu
Mẹ khẽ xoa đầu
“Các con ngoan quá”.
Trương Hữu Lợi.

VỀ QUÊ

Nghỉ hè bé được về quê
Được đi lên rẫy, được về tắm sông
Thăm bà rồi lại thăm ông
Thả diều câu cá sướng không gì bằng
Đêm về bé ngắm ông trăng
Nghe ông kể chuyện chị Hằng ngày xưa
Bà rang đậu lạc thơm chưa?
Mời ông, bà, bé say sưa chuyện trò.
Nguyễn Lâm Thắng

CÂY NGÔ

Cây ngô là mẹ
Bắp ngô là con
Thân mẹ gầy còm
Thân con béo chắc
Mỗi cây mấy bắp
Hạt căng mấy tròn
Dồn sức nuôi con
Mẹ đâu có tiếc
Tất cả vì con
Con ơi có biết.
Nguyễn Bá Đan.

BÉ NGOAN

Bàn tay nhỏ nhắn
Phe phẩy quạt nan
Quạt cho bà ngủ
Bé thật là ngoan.
Quang Huy

LÀM ANH

Làm anh khó đấy
Phải đâu chuyện đùa
Với em bé gái
Phải người lớn cơ
Khi em bé khóc
Anh phải dỗ dành
Nếu em bé ngã

GIÚP MẸ

Hôm nay chủ nhật
Được nghỉ ở nhà
Em giúp mẹ cha
Nhặt rau quét dọn
Áo quần xếp gọn
Đồ bé cùng chơi
Cha mẹ vui cười
Khen con ngoan quá.

Đinh Thị Hằng

THƯƠNG ÔNG

Ông bị đau chân
Nó sưng nó tấy
Đi phải chống gậy
Khập khiễng khập khà
Bước lên thềm nhà
Nhấc chân quá khó
Thấy ông nhăn nhó
Viết chơi ngoài sân
Lon ton lại gần
Âu yếm nhanh nhẩu
“Ông vịn vai cháu
Cháu đỡ ông lên!”
Ông bước lên thềm
Trong lòng sung sướng
Quảng gậy cúi xuống
Quên cả đòn đau
Ôm cháu xoa đầu
“Hoan hô thằng bé
Bé thể mà khỏe
Vì nó thương ông”.

Tú Mỡ

Anh nâng dịu dàng

Mẹ cho quà bánh

Chia em phần hơn

Có đồ chơi đẹp

Cũng nhường em luôn

Làm anh thật khó

Nhưng mà thật vui

Ai yêu em bé

Thì làm được thôi.

Phan Thị Thanh Nhàn

BÉ HỎI MẸ

Mẹ uống sữa lúc nào
Mà sữa đầy vú mẹ?
Còn con bú nhiều thế
Sữa lại chạy đi đâu?
Kìa, mẹ không nói
Lại cứ cười là sao?

Phạm Hồ

TÓC BÀ TÓC MẸ

Tóc của bà tóc bạc
Tóc của mẹ tóc sẫm
Cũng là sợi tóc trắng
Mà tên gọi khác nhau
Tóc của mẹ bây giờ
Là tóc bà ngày trước
Tóc của bà bây giờ
Tóc tiên em nằm mơ
Em không thích màu trắng
Đậu trên tóc của bà
Em không thích màu bạc
Trên vai áo mẹ hiền
Em muốn làm việc tốt
Em ước có phép màu

CHÁU YÊU BÀ

Bé đi học về
Bà ra cửa đón
Chiếc quạt nan nhỏ
Xua nóng mùa hè
Mỗi tối đi ngủ
Trong vòng tay bà
Bé thường thủ thỉ
Cháu yêu nhất bà.

Vũ Quang Vinh

MẸ GỌI

Nghe mẹ gọi
Bé dậy ngay
Nhớ hôm nay
Ngày đến lớp
Ai ngủ tiếp
Sẽ chậm giờ.

Phong Thu.

EM YÊU NHÀ EM

Chẳng đâu bằng chính nhà em
Có đàn chim sẻ bên thềm líu lo
Có nàng gà mái hoa mơ
Cục ta, cục tác khi vừa đẻ xong
Có bà chuối mật lưng ong
Có ông ngô bắp rau hồng như tơ
Có ao muông với cá cờ
Em là chị Tấm đợi chờ bóng lên
Có đầm ngào ngạt hoa sen
Ếch con học nhạc, dế mèn ngâm thơ
Dù đi xa thật là xa
Chẳng đâu vui được như nhà của em

Đoàn Thị Lam Luyến.

Làm tóc bà tóc mẹ
Cứ xanh hoài thật lâu
Già nua, tóc trắng nõn làn mây trôi.
Sợi như nắng óng mặt trời
Góp thêm ánh sáng soi đời mai sau.

Nguyễn Thị Hồng Thảo

MẸ CỦA EM

Ở nhà em có mẹ
Bao việc mẹ phải lo
Thức khuya mà dậy sớm
Mẹ chăm công việc nhà.
Thế mà cứ đúng giờ
Mẹ gọi em thức dậy
Nhắc gọn gàng đầu tóc
Việc nào vào việc ấy
Để em kịp đến trường...
Mẹ đã sinh ra em
Đã vì em vất vả
Thương mẹ em thầm hứa
Ngoan ngoãn và giỏi giang.

Trần Quang Vịnh

LẤY TẮM CHO BÀ

Cô giáo dạy cháu về nhà
Ăn xong nhớ lấy cho bà cái tắm
Nhưng bà đã rụng hết răng
Cháu không còn được lấy tắm cho bà
Em đi rót nước bung ra
Chè thơm hương tỏa khắp nhà vui vui.

Định Hải.

ÔNG VÀ CHÁU

Ông vật thi với cháu
Keo nào ông cũng thua
Cháu vỗ tay hoan hô:
“Ông thua cháu, ông nhĩ”
Bế cháu, ông thủ thỉ:
“Cháu khỏe hơn ông nhiều!
Ông là buổi trời chiều
Cháu là ngày rạng sáng”

Phạm Cúc

ÔNG, BÀ

Ông già rồi
Bà cũng thế.
Ông nhờ bé,
Bé “vâng” ngay,
Bà rửa tay,
Bé múc nước.

Phong Thu.

PHỤ LỤC 2: TRUYỆN VỀ TÌNH CẢM GIA ĐÌNH CHO TRẺ MẪU GIÁO 5-6 TUỔI

TÍCH CHU

Ngày xưa, có một bạn tên là Tích Chu. Bố mẹ Tích Chu mất sớm, Tích Chu ở với bà.

Hàng ngày bà phải làm việc quần quật kiếm tiền nuôi Tích Chu có thức gì ngon bà cũng dành cho Tích Chu. Ban đêm, khi Tích Chu ngủ thì bà thức quạt. Thấy bà thương Tích Chu, có người bảo:

- Bà ơi! Lòng bà thương Tích Chu cao hơn trời, rộng hơn biển. Lớn lên, Tích Chu sẽ không khi nào quên ơn bà.

Thế nhưng lớn lên, Tích Chu lại chẳng thương bà. Bà thì suốt ngày làm việc vất vả, còn Tích Chu suốt ngày rong chơi. Vì làm việc vất vả, ăn uống lại kham khổ nên bà bị ốm. Bà lên cơn sốt nhưng chẳng ai trông nom. Tích Chu mãi rong chơi với bạn bè, chẳng nghĩ gì đến bà đang ốm. Một buổi trưa, trời nóng nực, cơn sốt lên cao, bà khát nước quá liền gọi:

- Tích Chu ơi, cho bà ngậm nước. Bà khát khô cổ rồi!

Bà gọi một lần, hai lần...rồi ba lần nhưng vẫn không thấy Tích Chu đáp lại. Mãi sau Tích Chu thấy đói mới chạy về nhà kiếm cái ăn. Tích Chu ngạc nhiên hết sức thấy bà biến thành chim và vỗ cánh bay lên trời. Tích Chu hoảng quá kêu lên:

- Bà ơi! Bà đi đâu? Bà ở lại với cháu. Cháu sẽ mang nước cho bà, bà ơi!

- Cúc cu ... cu! Cúc ... cu cu! Chậm mất rồi cháu ạ, bà khát quá không thể chịu nổi phải hóa thành chim để bay đi kiếm nước. Bà đi đây, bà không về nữa đâu!

Nói rồi chim vỗ cánh bay đi. Tích Chu hoảng quá chạy theo bà, cứ nhằm theo hướng chim bay mà chạy. Cuối cùng Tích Chu gặp chim đang uống nước ở một dòng suối mát. Tích Chu gọi:

- Bà ơi! Bà trở về với cháu đi. Cháu sẽ đi lấy nước cho bà, cháu sẽ giúp đỡ bà, cháu sẽ không làm bà buồn nữa!

- Cúc ...cu...cu, muộn quá rồi cháu ơi! Bà không trở lại được nữa đâu!

Nghe chim nói, Tích Chu òa khóc, Tích Chu thương bà và hối hận. Giữa lúc đó, có một bà tiên hiện ra, bà bảo Tích Chu:

- Nếu cháu muốn bà trở lại thành người thì cháu phải đi lấy nước suối Tiên cho bà cháu uống. Đường lên suối Tiên xa lắm, cháu có đi được không?

Nghe bà Tiên nói, Tích Chu mừng rỡ vô cùng, vội vàng hỏi đường đến suối Tiên, rồi chẳng một phút chần chừ, Tích Chu hăng hái đi ngay.

Trải qua nhiều ngày đêm lặn lội trên đường, vượt qua rất nhiều nguy hiểm, cuối cùng Tích Chu đã lấy được nước suối mang về cho bà uống. Được uống nước suối Tiên, bà Tích Chu trở lại thành người và về ở với Tích Chu.

Từ đây, Tích Chu hết lòng yêu thương chăm sóc bà.

HAI ANH EM THỎ

Trong ngôi nhà nhỏ ven rừng có ba mẹ con nhà thỏ sống hòa thuận, yên vui. Một hôm, Thỏ mẹ phải vào rừng kiếm thức ăn. Trước lúc đi, Thỏ mẹ chia cho mỗi đứa con một củ cà rốt làm bữa trưa. Thỏ mẹ dặn:

Các con ở nhà ngoan nhé!

Hai anh em nhà thỏ đều thương và quý mẹ. Mẹ đi rồi, hai anh em thu dọn nhà cửa thật gọn gàng, sạch sẽ. Bác hàng xóm Bồ Câu thấy thế cũng thầm khen.

Đến bữa trưa, Thỏ anh đói và háu ăn nên chỉ một loáng đã ăn hết củ cà rốt.

Thỏ em bẻ đôi củ cà rốt và bảo:

Em chỉ ăn một nửa, còn một nửa em sẽ để phần mẹ.

Sau bữa trưa, hai anh em đi ngủ. Nằm trong chăn ấm nhưng Thỏ em không ngủ được vì nhớ mẹ, thương mẹ phải đi kiếm ăn ở ngoài trời lạnh.

Chiều tối, Thỏ mẹ về xách theo giỏ nặng đầy rau quả. Thỏ em nhanh nhẩu lấy phần cà rốt mời mẹ:

Mẹ ơi! Mẹ mệt và đói lắm nhỉ? Con mời mẹ!

Thỏ mẹ âu yếm đón nhận tấm lòng thơm thảo của Thỏ em. Thỏ anh ân hận lắm. Thỏ anh vội rót một cốc nước đưa mời mẹ:

Mẹ uống đi cho đỡ khát!

Thỏ mẹ cảm động vì được các con chăm sóc, yêu thương. Thỏ mẹ ôm hai anh em vào lòng và âu yếm nói:

Các con của mẹ ngoan lắm!

SỰ TÍCH HOA CÚC TRẮNG

Ngày xưa, có hai mẹ con nhà nọ sống trong một túp lều nơi xóm vắng. Người chồng mất sớm, nên mẹ con làm lụng vất vả lắm mới đủ ăn. Hằng ngày, gà chưa gáy sáng, bà mẹ đã phải dậy làm việc cho đến mãi tận đêm khuya.

Một hôm, gà gáy lâu lắm rồi mà vẫn chưa thấy mẹ dậy. Cô bé thức giấc vội đến bên mẹ, cô biết là mẹ đã ốm rồi! Làm thế nào bây giờ, giữa nơi hoang vắng và cảnh nghèo túng này? Cô chỉ còn biết đắp chiếc áo ấm độc nhất của mình cho mẹ, rồi ngồi đấy chăm sóc mẹ. Mẹ cô thỉnh thoảng hé đôi mắt khô héo lên nhìn con.

Một buổi chiều, khi ánh nắng chiếu qua khe liếp, bà mẹ chợt tỉnh lại. Bà cất tiếng thều thào:

- Con ơi! Con đi mời thầy thuốc về đây. Mẹ thấy trong người khó chịu lắm.

Cô bé vội vã ra đi. Vừa đi cô vừa lo cho mẹ. Được một đoạn đường dài, cô gặp một cụ già tóc bạc phơ. Thấy cô bé đi một mình, cụ liền hỏi:

- Cháu đi đâu mà vội thế?

- Thưa cụ, cháu đi tìm thầy thuốc. Mẹ cháu ốm đã lâu, mà bệnh tình mỗi ngày một thêm nặng.

Tự nhận là thầy thuốc, cụ bảo em dẫn về nhà để xem bệnh giúp. Về đến nhà, xem mạch cho người ốm xong, cụ quay lại hỏi cô bé:

- Chỉ có hai mẹ con cháu ở đây thôi ư?

- Thưa, vâng ạ!

- Từ hôm mẹ ốm, cháu chăm sóc mẹ như thế nào?

- Thưa cụ, cháu chỉ biết quanh quẩn bên giường làm vui lòng mẹ cháu.

- Mẹ cháu bị bệnh nặng lắm. Ta sẽ cố chữa cho mẹ cháu khỏi. Bây giờ cháu cần đi đến gốc đa đầu rừng, hái cho ta một bông hoa trắng thật đẹp, mang về đây để ta làm thuốc.

Bên ngoài trời rất lạnh. Cô bé chỉ có mỗi một chiếc áo mỏng trên mình. Cô lẳng lặng bước đều trong gió rét. Vừa đi cô vừa lo cho mẹ. Cô đi mỗi chân mới đến gốc đa đầu rừng. Quả nhiên cô thấy trên bụi cây trước mặt có một bông hoa trắng rất đẹp. Cô ngắt bông hoa, tay nâng niu với tất cả tấm lòng tha thiết, cầu mong cho mẹ tai qua nạn khỏi. Bỗng cô nghe như văng vẳng bên tai tiếng cụ già tóc bạc ban nãy lại khuyên nhủ cô:

- Cháu hãy yên tâm, mỗi cánh hoa trên bông hoa sẽ là một ngày mẹ cháu được sống thêm.

Cô bé cúi xuống nhìn hoa, cô đếm: “Một, hai, ba, bốn, ..., rồi hai mươi. Trời ơi! Còn có hai mươi ngày nữa thôi ư?...”

Suy nghĩ một lát, cô rón rén chạy ra phía sau cây đa. Cô nhẹ tay xé mỗi cánh hoa ra thành nhiều sợi. Bông hoa trở nên kì lạ. Mỗi sợi nhỏ biến thành từng cánh nhỏ dài và mượt, trắng bong như tấm lòng ngây thơ trong trắng của

cô. Những cánh hoa mọc thêm ra nhiều không sao đếm được! Cô bé nâng niu trên tay bông hoa lạ đó. Trời ơi! Sung sướng quá! Cô vùng chạy về. Đến nhà, cụ già tóc bạc bước ra cửa tươi cười đón cô và nói:

- Mẹ cháu đã khỏi bệnh! Đây chính là phần thưởng cho tấm lòng hiếu thảo của cháu đấy!

Từ đó hàng năm, về mùa thu, thường nở những bông hoa có nhiều cánh nhỏ dài mượt, trông rất đẹp.

Đó chính là bông hoa cúc trắng.

BÓ ĐŨA

Ngày xưa, ở một làng nọ có một người nhà rất giàu. Ông ta sinh được những năm người con. Vì quá giàu có nên những người con của ông ta có một đời sống sung sướng thừa thãi về vật chất. Nhưng chuyện đời thường vốn vô cùng. Có một thì đời hai, có voi thì đời tiên. Sung sướng quá nên các con ông sinh ra tham lam, ích kỉ, tranh giành lẫn nhau.

Đến khi khôn lớn, cả năm người con vì nhờ tiền của cha mẹ nên đều trở nên giàu có. Tuy mỗi người một cơ ngơi, nhưng vẫn giữ thói ganh ghét, tị nạnh, cãi cọ nhau về những của cải mà họ có. Nhìn cảnh các con không hòa thuận, người cha buồn lắm. Ông cố gắng khuyên bảo nhưng dù ông có cố gắng thế nào, các con ông cũng không bỏ được lòng đố" kị đã ăn sâu vào máu thịt. Ông rất đau lòng nên ngã bệnh. Sau một thời gian ốm liệt giường, ông biết rằng mình không còn sống được bao lâu nữa. Ông cho gọi các con đến bên giường và bảo gia nhân đem đến cho ông hai bó đũa. Các con ông còn đang nhìn nhau ngơ ngác không hiểu người cha có ý định gì thì ông lấy một bó đũa, đưa cho mỗi người một chiếc và bảo:

- Các con mỗi đứa lần lượt bẻ chiếc đũa này cho cha.

Ông vừa dứt lời, trong chớp mắt, năm người con bẻ năm chiếc đũa thật dễ dàng. Nhìn những chiếc đũa gãy đôi, ông im lặng và các con ông cũng yên lặng đợi chờ một lát sau, ông đưa nguyên bó đũa cho người con cả và dịu dàng nói:

- Các con đã rất dễ dàng thành công trong việc bẻ một chiếc đũa. Bây giờ, các con lại thay phiên nhau bẻ nguyên cả bó đũa này cho cha xem.

Người con trưởng cầm bó đũa ra sức bẻ. Anh vận dụng sức mạnh đến nỗi mặt mũi đỏ gay nhưng không thể nào làm cho bó đũa gãy được. Chờ đến

lúc anh chịu thua, người cha bảo người con thứ hai tiếp tục. Cũng như người con lớn, người con thứ hai không bẻ được và chịu thua. Ông kiên nhẫn chờ đến khi người con thứ năm bỏ cuộc mới ôn tồn nói:

- Đó, các con xem, thế nào là sức mạnh của sự đoàn kết. Nếu các con cứ tiếp tục tị nạnh nhau, chia rẽ nhau thì các con cũng lẻ loi, yếu đuối không khác gì một chiếc đũa và các con sẽ bị kẻ thù bẻ gãy dễ dàng. Nhưng nếu các con biết thương yêu đoàn kết lại với nhau như bó đũa thì không một sức mạnh nào bẻ gãy được các con.

Năm người con ông hiểu ý cha và bài học ông vừa dạy. Cảm động và hối hận vì ăn ở với nhau không phải rồi còn làm cha buồn, các con ông ôm lấy ông vừa khóc, vừa hứa là từ nay về sau sẽ bỏ thói ích kỷ để yêu thương đoàn kết với nhau.

Sau đó, người cha mất đi. Năm người con vâng lời cha dạy. Họ rất đoàn kết và thương mến lẫn nhau. Đời sống gia đình họ rất hòa thuận và không một ai có thể cạnh tranh được với sự giàu mạnh trong việc làm ăn buôn bán của gia đình họ...

BÀ VÀ CHÁU

Chuyện đời xưa Sơn đã được xem trên đài truyền hình không biết bao nhiêu lần, nhưng Sơn vẫn thích nghe bà kể chuyện hơn. Cái miệng của bà móm mém là thế mà kể chuyện cô tích đến là hay!

Khoái nhất vẫn là lúc Sơn cùng bà chơi trò lắp ráp. Sơn hướng dẫn bà làm, tưởng tượng như mình là cô giáo. Oai biết bao nhiêu! Tay bà gầy bầy, run run, chật vật mãi mới ráp được một mô hình. Bắt chước cô giáo, Sơn khen:

- Bà giỏi lắm!

Bà cười, cái miệng móm mém nở ra, đôi mắt híp lại.

Ba mẹ Sơn bận việc cơ quan tối mắt tối mũi, nhà chỉ có hai bà cháu thủ thỉ. Chung cư vừa có thêm mấy gia đình nữa dọn tới. Sơn mừng lắm vì có bạn mới. Cũng từ đó, bà bị “thất nghiệp”, không còn được Sơn mời làm “học trò” để dạy chơi trò lắp ráp nữa.

Một bữa, buồn quá không biết làm gì, bà mon men đến bên lũ trẻ. Nhưng khi bà vừa chạm tay vào đồ chơi, Sơn đã la lên:

- Bà bỏ xuống đi, kéo hỏng đồ chơi của cháu!

Bà tần ngần rút tay lại rồi buồn bã quay đi.

Khi lũ bạn đi vắng hết, không có ai chơi cùng, Sơn lại rủ bà. Bà mừng lắm, sà vào chơi liền, chả biết giận.

Một bữa đi học về, Sơn không thấy bà đâu. Ba mẹ Sơn nói bà bị bệnh phải nằm viện. Đêm đó, không có giọng kể chuyện tí tê của bà, Sơn nhớ bà không ngủ được, nằm khóc thút thít, mẹ dỗ mãi mới chịu nín.

Hôm sau, Sơn vào viện thăm bà. Nắm bàn tay gầy gầy đầy nếp nhăn của bà, Sơn nói:

- Bà ráng uống thuốc cho mau hết bệnh, chóng lớn! Rồi cháu sẽ cho bà chơi lắp ráp. Cháu hứa đấy!

Nằm trên giường bệnh, bà phì cười, đôi môi nhợt nhạt nở ra, đôi mắt híp lại.

Sơn cũng cười, phô hai cái răng to như hai hạt ngô ngô nghĩnh ...

SỰ TÍCH CÂY VÚ SỮA

Ngày xưa, có một cậu bé được mẹ cưng chiều nên rất nghịch và ham chơi. Một lần, bị mẹ mắng, cậu vùng vằng bỏ đi. Cậu la cà khắp nơi, mẹ cậu ở nhà không biết cậu ở đâu nên buồn lắm. Ngày ngày mẹ ngồi trên bậc cửa ngóng cậu về. Một thời gian trôi qua mà cậu vẫn không về. Vội quá đau buồn và kiệt sức, mẹ cậu gục xuống. Không biết cậu đã đi bao lâu. Một hôm, vừa đói vừa rét, lại bị trẻ lớn hơn đánh, cậu mới nhớ đến mẹ.

- “Phải rồi, khi mình đói, mẹ vẫn cho mình ăn, khi mình bị đứa khác bắt nạt, mẹ vẫn bên mình, về với mẹ thôi”.

Cậu liền tìm đường về nhà. Ở nhà, cảnh vật vẫn như xưa, nhưng không thấy mẹ đâu. Cậu khản tiếng gọi mẹ:

- Mẹ ơi, mẹ đi đâu rồi, con đói quá !

- Cậu bé gục xuống, rồi ôm một cây xanh trong vườn mà khóc.

Kỳ lạ thay, cây xanh bỗng run rẩy. Từ các cành lá, những đài hoa bé tí trổ ra, nở trắng như mây. Hoa tàn, quả xuất hiện, lớn nhanh, da căng mịn, xanh óng ánh. Cây nghiêng cành, một quả to rơi vào tay cậu bé.

Cậu bé cắn một miếng thật to. Chát quá!

Quả thứ hai rơi xuống. Cậu lột vỏ, cắn vào hạt quả. Cứng quá.

Quả thứ ba rơi xuống. Cậu khẽ bóp quanh quanh quả, lớp vỏ mềm dần rồi khẽ nứt ra một kẽ nhỏ. Một dòng sữa trắng sáng sánh trào ra, ngọt thơm như sữa mẹ.

Cậu bé ghé môi hứng lấy dòng sữa ngọt ngào, thơm ngon như sữa mẹ.

Cây rung rinh cành lá, thì thào :

“Ăn trái ba lần mới biết trái ngon. Con có lớn khôn mới hay lòng mẹ”.

Cậu oà lên khóc. Mẹ đã không còn nữa. Cậu nhìn lên tán lá, lá một mặt xanh bóng, mặt kia đỏ hoe như mắt mẹ khóc chờ con. Cậu ôm lấy thân cây mà khóc, thân cây xù xì, thô ráp như đôi bàn tay làm lưng của mẹ. Nước mắt cậu rơi xuống gốc cây, Cây xòa cành ôm cậu, rung rinh cành lá như tay mẹ âu yếm vỗ về.

Cậu kể cho mọi người nghe chuyện về người mẹ và nỗi ân hận của mình...

Trái cây thơm ngon ở vườn nhà cậu, ai cũng thích. Họ đem về gieo trồng khắp nơi và đặt tên là cây Vú Sữa.

CON RỒNG CHÁU TIÊN

Ngày xưa, ở miền đất Lạc Việt, cứ như bây giờ là Bắc Bộ nước ta, có một vị thần thuộc nòi rồng, con trai thần Long nữ, tên là Lạc Long Quân. Thần mình rồng, thường ở dưới nước, thỉnh thoảng lên sống trên cạn, sức khỏe vô địch, có nhiều phép lạ.

Thần giúp nhân dân diệt trừ Ngư tinh, Hồ tinh, Mộc tinh là những loài yêu quái bấy lâu làm hại dân lành. Thần dạy dân cách trồng trọt, chăn nuôi và cách ăn ở. Xong việc, thần thường về thủy cung với mẹ, khi có việc cần, thần mới hiện lên.

Bấy giờ, ở vùng núi cao phương Bắc, có nàng Âu Cơ thuộc dòng họ Thần Nông, xinh đẹp tuyệt trần, nghe tiếng vùng đất Lạc có nhiều hoa thơm cỏ lạ, bèn tìm đến thăm. Âu Cơ và Lạc Long Quân gặp nhau, đem lòng yêu thương, rồi trở thành vợ chồng, cùng nhau chung sống trên cạn ở điện Long Tráng.

Ít lâu sau, Âu Cơ có mang, đến kì sinh nở, chuyện thật lạ, nàng sinh ra một cái bọc trăm trứng nở ra một trăm con trai, con nào con ấy hồng hào, đẹp đẽ lạ thường. Đàn con không cần bú mớm mà tự lớn lên như thổi, mặt mũi khôi ngô, khỏe mạnh như thần.

Thế rồi một hôm, Lạc Long Quân vốn quen ở nước, cảm thấy mình không thể sống mãi trên cạn được, đành từ biệt Âu Cơ và đàn con để trở về thủy cung với mẹ. Âu Cơ ở lại một mình nuôi đàn con, tháng ngày chờ mong, buồn tủi. Cuối cùng nàng gọi chồng lên và than thở.

- Sao chàng bỏ thiếp mà đi, không cùng thiếp nuôi đàn con nhỏ?

Lạc Long Quân nói:

- Ta vốn nòi rồng ở miền nước thẳm, nàng là giòng tiên ở chốn non cao.

Kẻ ở cạn, người ở nước, tính tình tập quán khác nhau, khó mà ăn ở cùng nhau một nơi lâu dài được. Nay ta đưa năm mươi con xuống biển, nàng đưa năm mươi con lên núi, chia nhau cai quản các phương. Kẻ miền núi, người miền biển, khi có việc gì thì giúp đỡ lẫn nhau, đừng quên lời hẹn.

Âu Cơ và trăm con nghe theo, rồi cùng nhau chia tay nhau lên đường.

Người con trưởng được tôn lên làm vua, lấy hiệu là Hùng Vương, đóng đô ở đất Phong Châu, đặt tên nước là Văn Lang. Triều đình có tướng văn, tướng võ, con trai vua gọi là quan lang, con gái vua gọi là mị nương, khi cha chết thì được truyền ngôi cho con trưởng, mười mấy đời truyền nối ngôi vua đều lấy danh hiệu Hùng Vương, không hề thay đổi.

Cũng bởi sự tích này mà về sau, người Việt Nam ta con cháu vua Hùng, thường nhắc đến nguồn gốc của mình là con Rồng, cháu Tiên.

CHÁU NGOAN CỦA BÀ

Bà nội bé Lan đã già lắm rồi, tóc bà đã bạc trắng, khi đi, bà phải chống gậy. Lan yêu quý bà lắm, bà cũng rất yêu quý Lan.

Mỗi khi đi học về, Lan thường đọc thơ, kể chuyện ở trường, ở lớp cho bà nghe. Bà ôm Lan vào lòng mỉm cười, âu yếm nói: “Cháu của bà ngoan quá!”

Mùa đông đã đến rồi, trời lạnh lắm. Chiếc chăn của bà đã cũ, nhà Lan nghèo nên chưa mua được chăn mới cho bà. Mẹ rất lo đêm bà ngủ không đủ ấm. Thấy vậy, bé Lan nói:

- Mẹ ơi, mẹ đừng lo! Con sẽ ngủ với bà để sưởi ấm cho bà.

Từ đó, đêm nào bé Lan cũng ngủ với bà. Nửa đêm, mẹ không yên tâm, sợ bé Lan kéo chăn của bà nên mẹ rón rén vào buồng xem sao. Mẹ thấy bé Lan đang ôm bà, ngủ ngon lành, còn bà hình như đang thì thầm: “Ấm quá, cháu của bà ngoan quá!”

TIA NẮNG BÉ NHỎ.

Nhà của Na nằm trên một ngọn đồi. Hàng ngày, nắng xuyên qua những tán lá trong khu vườn trước nhà tạo thành những vệt sáng long lánh rất đẹp. Nhưng phòng ngủ của tất cả mọi người trong gia đình lại ở phía không có

nắng. Bà nói rất thích nắng nhưng nấn không lọt vào phòng bà. Na chưa biết làm cách nào để đem nắng cho bà.

Một buổi sáng, khi đang dạo chơi trên đồng cỏ, Na cảm thấy nắng sưởi ấm mái tóc mình và nhảy nhót trên vạt áo. Cô bé vui mừng reo lên:

- Mình sẽ bắt nắng trên vạt áo mang về cho bà.

Nghĩ vậy, cô bé chạy ùa vào phòng bà:

- Bà ơi! Bà nhìn này ! Cháu mang ít nắng về cho bà đây!

- Cô bé reo lên và xỏ vạt áo ra nhưng chẳng có tia nắng nào ở đó cả.

- Kìa, nắng long lanh trong mắt cháu và rục lên trên mái tóc của cháu đây này. Bà nói trêu mền nhìn cô bé.

Na không hiểu được vì sao nắng lại chiếu từ mắt mình nhưng cô bé rất mừng vì làm cho bà vui.

Mỗi sáng, Na dạo chơi trong vườn rồi chạy vào phòng để đem nắng cho bà.

PHỤ LỤC 3: CA DAO, ĐỒNG GIAO, TỤC NGŨ, CÂU ĐÓ VỀ TÌNH CẢM GIA ĐÌNH CHO TRẺ MẪU GIÁO 5-6 TUỔI

Lên non mới biết non cao
Nuôi con mới biết công lao mẹ, thầy
Ngó lên nuộc lạt mái nhà
Bao nhiêu nuộc lạt nhớ ông bà bấy nhiêu

Đố ai đếm được lá rừng
Đố ai đếm được mấy tầng trời cao
Đố ai đếm được vì sao
Đố ai đếm được công lao mẹ già

Anh em như thể tay chân
Rách lành đùm bọc dở hay đỡ đần

Anh em như tre cùng khóm,
Chị em gái như trái cau non.

Yêu nhau như thể tay chân,
Anh em hòa thuận, hai thân vui vầy.

Anh em nào phải người xa,
Cùng chung bác mẹ, một nhà cùng thân.

Ai ơi giữ chí cho bền
Dù ai xoay hướng đổi nền mặc ai
Xin đừng làm, nói đơ sai
Tin mình đừng sợ những lời dèm pha
Chị em một họ một nhà
Thương nhau chân thật đường xa cũng gần.

Em nào phải người xa,
Cùng chung bác mẹ, một nhà cùng thân.
Yêu nhau như thể tay chân,
Anh em hòa thuận, hai thân vui vầy.

Gió mùa thu mẹ ru con ngủ
Năm canh chày mẹ thức đủ năm canh.

Lên non mới biết non cao,
Nuôi con mới biết công lao mẹ hiền.

Cá không ăn muối cá ươn
Con cãi cha mẹ trăm đường con hư.

Công cha nặng lắm ai ơi,
Nghĩa mẹ bằng trời chín tháng cưu mang.

Ôn dưỡng dục một đời con ghi tạc
Nghĩa sinh thành trọn kiếp mãi không quên.

Trăng khuya trăng rụng xuống cầu,
Vì con cha mẹ dãi dầu nắng mưa.

Cha mẹ nuôi con biển hồ lai láng,
Con nuôi cha mẹ tính tháng tính ngày

Chiều chiều ra đứng ngõ sau
Ngó về quê mẹ, ruột đau chín chiều.

Con có cha như nhà có nóc
Con không cha như nòng nọc đứt đuôi.

Nuôi con chẳng quản chi thân,
Chỗ ướt mẹ nằm, chỗ ráo con lăn.

Đi khắp thế gian không ai tốt bằng Mẹ,
Gánh nặng cuộc đời không ai khổ bằng Cha.

Lòng mẹ như bát nước đầy,
Mai này khôn lớn, ơn này tính sao.

Con người có tổ, có tông,
Như cây có cội, như sông có nguồn.

Công cha như núi Thái Sơn,
Nghĩa mẹ như nước trong nguồn chảy ra.
Một lòng thờ mẹ kính cha,
Cho tròn chữ hiếu mới là đạo con.

Gánh gánh gồng gồng
Gánh sông gánh núi
Gánh củi gánh cành
Tay chạy cho nhanh
Về xây nhà bếp
Nấu nồi cơm nếp
Chia ra năm phần
Một phần cho mẹ
Một phần cho cha
Một phần cho bà
Một phần cho chị
Một phần cho anh
Ta chạy cho nhanh
Về xây nhà bếp
Nấu nồi cơm nếp.

Cái Bống là cái bống bang
Khéo sây, khéo sàng cho mẹ nấu cơm
Mẹ Bống đi chợ đường tron
Bống ra gánh đỡ chạy cơn mưa rào